

Stöd till dagstidningar på samiska och meänkieli

Delbetänkande av Presstödskommittén

Stockholm 2012

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2012:58

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice.

Tryckt av Elanders Sverige AB.
Stockholm 2012

ISBN 978-91-38-23784-7
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Lena Adelsohn Liljeroth

Regeringen beslutade den 15 december 2011 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen. Enligt kommitténs direktiv (dir. 2011:112) ska ett delbetänkande lämnas senast den 31 maj 2012. I delbetänkandet ska kommittén, med utgångspunkt i Sametingets redovisning av ett uppdrag om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli och samiska, ta ställning till om stödet för dagstidningar till nationella minoriteter bör förstärkas i nuvarande presstödsförordning (1990:524).

Den 16 maj 2012 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till kommittén (dir. 2012:46) som innebär att utredningstiden förlängs för den del av uppdraget som avser stöd till dagstidningar för nationella minoriteter. Delbetänkandet ska i stället lämnas senast den 15 september 2012.

Justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger förordnades den 15 december 2011 som ordförande i kommittén. Den 21 december 2011 förordnades som ledamöter i kommittén riksdagsledamoten Per Bill, riksdagsledamoten Cecilia Brinck, f.d. verkställande direktören Pär Fagerström, riksdagsledamoten Gustaf Hoffstedt, riksdagsledamoten Wiwi-Anne Johansson, riksdagsledamoten Helene Petersson, ordföranden i stadsdelsnämnd Anna Sibinska, riksdagsledamoten Tuve Skånberg, riksdagsledamoten Anna Steele, pol. mag. Åke Wredén, politiska sekreteraren Charlott Qvick och riksdagsledamoten Anders Åkesson.

Den 13 februari 2012 förordnades som experter ämnessakkunniga Sofie Berg Cormier, verkställande direktören Per Hultengård, konsulten Ann Lagerström, lektorn Mart Ots, professorn Ingela Wadbring, ämnesrådet Bengt Wennerstein och rättssakkunniga Carin Lewini.

Departementsrådet Göran Blomberg anställdes som huvudsekreterare i kommittén fr.o.m. den 1 mars 2012 på halvtid och

fr.o.m. den 1 april 2012 på heltid. Departementssekreteraren Eva Bucksch anställdes som sekreterare i kommittén fr.o.m. den 17 februari 2012.

Kommittén, som antagit namnet Presstödskommittén, får härmed överlämna delbetänkandet Stöd till dagstidningar på samiska och meänkieli (SOU 2012:58).

Stockholm i september 2012

Hans-Gunnar Axberger

Per Bill

Cecilia Brinck

Pär Fagerström

Gustaf Hoffstedt

Wiwi-Anne Johansson

Helene Petersson

Anna Sibinska

Tuve Skånberg

Anna Steele

Åke Wredén

Charlott Qvick

Anders Åkesson

/Göran Blomberg
Eva Bucksch

Innehåll

Sammanfattning/Nordsamiska/Sydsamiska/Meänkieli	7
Författningsförslag	15
1 Uppdraget och dess genomförande	21
1.1 Kommitténs direktiv.....	21
1.2 Kommitténs arbete	22
1.3 Betänkandets disposition.....	22
2 Bakgrund	23
2.1 Europarådets konventioner om nationella minoriteter och minoritetsspråk	23
2.2 Sveriges åtaganden och åtgärder.....	27
2.3 Frågans hantering under senare år	30
2.4 Situationen i dag för de aktuella språken.....	38
2.5 EU:s statsstödsregler	39
3 Allmänna utgångspunkter.....	43
3.1 Hela tidningar och enstaka sidor	43
3.2 Gränsöverskridande tidningssamarbete.....	44
3.3 Presstödet principiella inriktning	45

4	Överväganden och förslag	47
4.1	Driftsstöd till dagstidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli	47
4.2	Begränsat driftsstöd till dagstidningar som delvis är skrivna på finska, meänkieli eller samiska.....	54
4.3	Förslag som inte bör genomföras.....	60
5	Konsekvenser av förslagen	67
5.1	Förutsättningar för konsekvensbeskrivningen.....	67
5.2	Konsekvenser för staten	67
5.3	Konsekvenser för företag.....	68
5.4	Konsekvenser i övrigt.....	68
Bilagor		
Bilaga 1	Kommittédirektiv	69
Bilaga 2	Presstödsförordningen (1990:524).....	83
Bilaga 3	Sametingets förstudie, inkl. bilagan Meänkieliperspektivet	103

Sammanfattning

Presstödskommittén lämnar i detta delbetänkande flera förslag för att underlätta för tidningar som helt eller delvis skriver på samiska eller meänkieli att kvalificera sig för driftsstöd. Med de föreslagna förändringarna i presstödsförordningen (1990:524) kommer sådana tidningar därmed att få bättre förutsättningar att etablera sig och upprätthålla en utgivning i Sverige. Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

I delbetänkandet redovisar kommittén några allmänna utgångspunkter till grund för förslagen. De åtgärder som genomförs bör uppmuntra och underlätta minoritetsspråkens spridning och utveckling genom publicering av nyhets- och debattmaterial, antingen som hela tidningar eller som enstaka sidor. Det ligger dock utanför kommitténs uppdrag och befogenheter att träffa avtal för statens räkning med annan stat om gränsöverskridande tidningssamarbete. Vidare bör de centrala grunderna för presstödet upprätthållas så länge den nuvarande presstödsförordningen gäller.

Mot denna bakgrund föreslår Presstödskommittén att upplagegränsen för allmänt driftsstöd sänks från 1 500 till 750 abonnerade exemplar för dagstidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli. För sådana tidningar med lågfrekvent utgivning och med en abonnerad upplaga på minst 750 och högst 1 499 exemplar föreslås att årligt allmänt driftsstöd lämnas med belopp som Presstödsnämnden beslutar. Stödet får dock högst uppgå till 1 679 000 kronor för tidningar som kommer ut en gång per vecka och högst 2 015 000 kronor för tidningar som kommer ut två gånger per vecka.

Kommittén föreslår vidare att det nuvarande villkoret för driftsstöd som innebär att minst 90 procent av den abonnerade upplagan ska vara spridd i Sverige tas bort för tidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli. Driftsstödet för sådana tidningar föreslås dock även i fortsättningen, precis som för

andra dagstidningar, beräknas bara med utgångspunkt i den del av upplagan som huvudsakligen distribueras inom Sverige.

Bestämmelserna om begränsat driftsstöd föreslås också ändras på flera punkter. Det nuvarande kravet på att det redaktionella innehållet till minst 25 procent ska vara skrivet på finska ändras till att det redaktionella innehållet till minst 25 procent ska vara skrivet på något eller några av språken finska, meänkieli eller samiska.

Den geografiska avgränsningen för en sådan tidnings utgivningsort föreslås omfatta kommuner som ligger i respektive förvaltningsområden för samiska eller meänkieli, samt kommunerna Haparanda, Kalix, Övertorneå och Övertorneå avseende det finska språket. Om en tidnings utgivningsort inte är en kommun som ligger i respektive förvaltningsområde, medan det är uppenbart att tidningens spridningsområde innefattar förvaltningsområde avseende samiska eller meänkieli, föreslås Presstödsnämnden få bestämma att en annan ort ska betraktas som utgivningsort.

För en tidning som till minst 25 procent har ett redaktionellt innehåll på ett av de berörda minoritetsspråken föreslås att det maximala beloppet för begränsat driftsstöd ska vara oförändrat 2 239 000 kronor. Om det redaktionella innehållet till minst 25 procent är skrivet på minst två av språken höjs det maximala stödbeloppet till 2 686 000 kronor.

Som en följd av de föreslagna åtgärderna kan statens utgifter för presstöd komma att öka något. Den ökade kostnaden bedöms dock vara relativt begränsad och rymmas inom ramen för anslaget 8:2 *Presstöd* under utgiftsområde 1. Förslagen kan också medföra en ökning av de administrativa kostnaderna för Presstödsnämnden. Sådana ökade kostnader bör rymmas inom ramen för anslaget 8:1 *Presstödsnämnden* under utgiftsområde 1.

Čoahkáigeassu¹

Preassadoarjjalávdegoddi guoddá dán oassecealkámušas mánega evttohusaid got geahpida áviissaide mat ollásit dahje oassái čállet sámigillii dahje meänkielii šaddat dohkálaččat doaimmadoarjagii. Daid evttohuvvon rievdadusaiguin preassadoarjjanjuolggadusas (1990:524) dakkár áviissat danin bohtet oažžut buoret eavttuid ášahuvvot ja doalahit almmuheami Ruotas. Rievdadusat evttohuvvot álggahuvvot vuosttaš beaivvi ođđajagimánus 2014.

Oassecealkámušas lávdegoddi čilgeha moadde almmolaš juolggasajiid evttohusain vuodđun. Dat bijut mat čadahuvvot galggaše movttiidahttit ja geahpidit veahádatgiela leavvama ja ovdáneami almmuheami bokte odas- ja digaštallanmateriálain, olles áviissain dahje oktasaš siidduin. Lea goitge olggubeal lávdegotti bargogohččuma ja válddi soabadit stáhta ovddas iežá stáhtain rádjeraštildeaddji áviissaovttasbargguid birra. Dasa lassin dat guovddáš vuodut preassadoarjui doalahuvvot nu guhká go dálá preassadoarjja lea gustovaš.

Dáinna duogážiin evttoha Preassadoarjjalávdegoddi ahte almmuhanlohku vuoliduvvo 1 500 gitta 750 rádjái diŋgojuvvon nummara beaiveáviissaide mat stuorimus oassái leat čállon sámigillii dahje meänkielii. Áviissat mat hárve almmuhuvvot addu submi maid Preassadoarjjalávdegoddi mearrida. Doarjja ožžo goitge eanemusat leat 1 679 000 ruvnnu áviissaide mat almmuhuvvot oktii vahkkui ja eanemusat 2 015 000 ruvnnu áviissaide mat almmuhuvvot guktii vahkkui.

Lávdegoddi maid evttoha ahte dálá eaktu doaimmadoarjagii mii mearkkaša ahte unnimusat 90 proseanta dan diŋgojuvvon prentehusas galgá leat miehtá Ruota lihccojuvvo áviissain mat eanemusat leat čállon sámigillii dahje meänkielii. Doaimmadoarjja dakkár áviissaide evttohuvvo maid boahhteáiggis, nugo maid iežá

¹ Sammanfattning på nordsamiska. Översättare/Jorgaleaddji Gielain: Miliana Baer.

beaiveáviissaide, rehkenastot dušše vuolgagiin dan oasis nummaris mii ovddimusat juhkkovuođu Ruotas.

Njuolggadusat ráddjeduvvon doaibmadoarjagii evttohuvo maid rievdaduvvot mánga čuoggáin. Dálá gáibádus ahte doaimmahuslaš sisdoallu unnimusat 25 proseanttain galgá leat čállon suomagillii rievdaduvvo dasa ahte unnimusat 25 proseantta galgá leat čállon soames dain gielain, suomagiella, meänkieli dahje sámigiella.

Geográfalaš ráddjehus dakkár áviissa almmuhanbáikái evttohuvo siskkildit gielddaid mat leat iešgudet hálddahušguvlui sámigillii dahje meänkielii, ja maid Háhpáránda, Gáinnas, Badje-gáinna ja Badje-duortnus gielddaid mii guoská suomagiela. Jus áviissa almmuhanbáiki ii leat gielda mii lea iešgudet hálddahušguovllus, muhto lea čielggas ahte áviissa leavvanguvlui gullo hálddahušguovlu sámigillii dahje meänkielii, evttohuvo ahte Preassalávdegoddi ožžo mearridit jus iežá báiki galgá gehččojuvvot olggosaddinbáikin.

Áviisii mii unnimusat 25 proseanttain lea doaimmahuslaš sisdoallu ovttá dain veahádatgielain mat gullojit dasa evttohuvo ahte dat alimus supmi ráddjeduvvon doaibmadoarjagii galgá leat seamma 2 239 000 ruvnu. Jus doaimmahuslaš sisdoallu unnimusat 25 prosentii lea čállon unnimusat guokte gielaide de alimus doarjjasupmi aliduvvo gitta 2 686 000 ruvnu.

Boadus daid evttohuvon bijuide lea ahte stáhta golut preassadoarjagii sáhtta lassánit veaháš. Lassánan gollu árvoštallo leat obba ráddjeduvvon ja šiehta rámma siskkobealde juolludeapmái 8:2 *Presstöð* gollobáikki 1 vuolde. Evttohusat máhte maid dagahit lassáneami daid hálddahušlaš goluide Preassadoarjjalávdegoddi. Dakkár lassánan golut galggašit šiehttat rámma siskkobealde juolludeapmái 8:1 *Presstödsnämnden* gollobáikki 1 vuolde.

Åeniedimmie¹

Preessedårjoemoenhtse daennie bieliennostimmesne jijnjh raeriestimmieh vadta guktie sjehteladta plaeride mah abpe plaeriem jallh bieliem destie plaereste saemiengiesne jallh meänkiesne tjaelieh maehtieh giehteldimmiedårjoem åadtjodh. Dej uvtedamme jeatjahtemigujmie mah uvtede preessedårjoenjoelkedassesne (1990:534) dagkerh plaerieh buerebe tsiehkies åadtjoeh gåessie dah edtjeh tseegkedh jih bertemem tjåadtjoehtidh Sveerjesne. Dah jeatjahtemh uvtede aelkies tsiengelen 1.b. 2014 juhtedh.

Bieliennostimmesne moenhtse tjælkese naaken siejhme aalkoetsiehkies uvtelassi vâaromasse. Dah darjomh mah tjirrehte byöroe skreejrehtidh jih sjehteladtedh unnebelâhkoejgieli evtiedæmman publiseringen tjirrh saernieh- jih digkiedimmiemateriaalh, abpe dah plaerieh jallh goh naan sæjroeh plaereste. Dihte ij leah moenhtsen barkoen sisnie jallh faamoen sisnie latjkoem darjodh staaten åvteste jeatja staatine raasti dâeresth plaeriegumie laavenjostedh. Vijrebe dah byöroeh voernges vâaroemisnie preessedårjoen åvteste tjåadtjoehtidh dan guhkiem goh daaletjen preessedårjoeöörnege jâhta.

Dan duekesne Preessedårjoemoenhtse uvtede gelleneraastem siejhme giehteldimmiedårjose åadtjodh unnede 1 500:ste 170:an abonnereme plaerieh maam jeenjemes lea saemiengiesne jallh meänkiesne tjaaleme. Dagkeridie plaeride dan vueliefrekvente olkese bæteme jih dejnie abonnereme gellene veenemes 750 jih jeenjemes 1499 eksemplarh evtede jaapetjen siejhme giehteldimmiedårjoem beetsi dejnie maaksojne maam Preessedårjoemoenhtse nænnoste. Dårjoe åådtje jeenjemes 1 679 000 kråvnah dejtie plaeride mah bætieh akten aejkien fierhten vâhkosne jih jeenjemes 2 015 000 kråvnah dejtie plaeride mah bætieh guektien aejkien vâhkosne.

¹ Sammanfattning på sydsamiska. Översättare/Jarkoehstæjja: Helen Blind Brandsfjell.

Moenehtse aaj muana daaletjen giehteldimmiedårjoen tsiehkkeh maam jeahta lea veenemes 90 procenth abonnereme låhkoste edtja Sveerjesne deallahte dam destie vaeltieh dejtie plaeride mah jeenjemes lea saemiengielesne jallh meänkielesne tjaaleme. Giehteldimmiedårjoe dagkeridie plaeride uvtede aaj jærhkesne, guktie jeatjah biejjieplaerieh, ussjede ajve vårome åtna dennie bielesne låhkoste mah Sveerjesne distribuereme.

Njoelkedassh gaertjiedamme giehteldimmiedårjoen bijre uvtede aaj jienebh tsiehkine jeatjahdehtedh. Daaletjen krieveve dejtie redaksjonellen sisvegidie edtje veenemes 25 procenth suevmiengielesne tjaaleme jeatjahdahta guktie daate sjædta redaksjonellen sisvege edtja veenemes 25 procenth naan jallh naan dejtie gielijste sævmiengielesne, meänkielesne jallh saemiengielesne.

Dihthe geografefes gaertjiedimmie dejtie dagkeridie plaeride olkesevadtemesijjiem uvtede faerhmeste tjæelh mah leah respekijveles reeremedajvine saemiengielide jallh meänkielide, jih aaj dah tjæelh Haparanda, Kalix, Överkalix jih Övertorneå sævmiengieline. Jis plaerien olkesevadtemesijjie ij leah tjæelte mij lea dennie respektijveles reeremedajvesne, mearan evre tjæelkes plaerien deallahtimmiedajve lea reeremedajvine gusnie saemiengiele jallh meänkieli, Preessedårjoemoenehtse uvtede åådtje nænnoestidh jeatjah sijjiem maam maahta olkesevadtemesijjiem årrodh.

Plaeride mej leah unnemes 25 procenth redaksjonellen sisvege aktine unnebelåhkoegieline uvtede stööremes maaksoe gaertjiedimmie giehteldimmiedårjojde edtja ovjeatjahtehteme årrodh 2 239 000. Jis dihte redaksjonellen sisvege unnemes 25 procenth lea tjaaleme unnemes göökte gielijste dellie stööremes dårjoemaaksoem jienede 2 686 000 kråvnah.

Destie dejtie rariestamme uvtelassijste maahta staaten maaksoe preessedårjose jienede. Dah jienedammie maaksoe vierhtiedamme relatijven gaertjiedamme jih lea mierien sisnie dårjose 8:2 *Preessedårjoe* maaksoedajvesne 1. Uvtelassh maehhtieh aaj dah administratijven maaksoeh jienedieh Preessedårjoemoenehtasse. Dagkeres jienedamme maaksoeh byöroeh tjaakanieh dan mierien sisnie dårjose 8:1 *Preessedårjoemoenehtse* maaksoedajvesne 1.

Yhtheenveto¹

Lehistötukikomitee antaa tässä osamietinössä usseita ehotuksia siitä mitenkä avisit jotka kokohnaan eli osiksi kirjottava saamen kielelä eli meänkielelä helpomin saattava saa toimintatukea. Niillä muutoksilla joita lehistötukiasetuksessa (1990:524) ehotethaan, semmoset avisit tuleva saahmaan paremat eelytykset päästä alkhuun ja jatkaa julkasemista Ruottissa. Muutokset ehotethaan astua voihmaan 1 pv janyaaria 2014.

Osamietinössä komitee esittää joitaki ylheisiä lähtökohtia ehotuksitten perustheeksi. Toihmeenpanot jotka tehään pitäsit innostaa ja helpottaa minuriteettikielittin leviämistä ja kehitystä uutis- ja tepattimateriaalin julkasun avula, joko kokohnaisina avisinna eli yksittäisinä sivuina. Komiteen tehtävhään ja valtuukshiin ei kuitenkhaan kuulu ette valtion puolesta sitoa sopimuksia toisen valtion kans rajanylittävstä avisiyhtheistyöstä. Lehistötuen keskheiset perustheet pitäs kans säilyttää niin kauon ko nykyinen lehistötukiasetus jälä.

Tämä taustanna Lehistötukikomitee ehottaa ette painosmäärän raja ylheiselle toimintatuele laskethaan 1 500:sta 750:theen tilathuun kappalheesheen päiväavisille jotka päänänsä kirjotethaan saamen kielelä eli meänkielelä. Semmosille avisille jotka tuleva ulos harvemmin ja joita tilathan vähhiinhään 750 ja korkeinthaan 1 499 kappaletta ehotethaan vuotista ylheistä toimintatukea summala josta Lehistötukilautakunta päättää. Tuki saapi kuitenkin korkeinthaan olla 1 679 000 kruunua avisille jotka julkasthaan kerran viikossa ja korkeinthaan 2 015 000 kruunua avisille jotka julkasthaan kaks kertaa viikossa.

Komitee ehottaa kans ette nykyinen toimintatukiehto, joka tarkottaa ette vähhiinhään 90 prosenttia tilatusta painosmäärästä jaethaan Ruottissa, otethaan poijes avisilta jotka päänänsä kirjotethaan saamen kielelä eli meänkielelä. Toimintatuki

¹ Sammanfattning på meänkieli. Översättare/Kääntäjä: Kerstin Johansson.

semmosille avisille ehotetaan jatkossaki, niinku muilekki päiväavisille, räknättäväksi vain pääasialisesti Ruottissa jaetun painosmäärän pohjalta.

Rajotetun toimintatuen määräykshiin ehotetaan kans usseita muutoksia. Nykystä vaatimusta ette toimitukselisesta sisälöstä vähhiinhään 25 prosenttia pittää olla kirjetettu suomeksi muutetaan niin ette toimitukselisesta sisälöstä vähhiinhään 25 prosenttia pittää olla kirjetettu jollaki eli joilaki kielistä suomi, meänkieli eli saamen kieli.

Semmosen avisin julkasupaikkakunnan jeukraaffiseksi rajaukseksi ehotetaan kuntia saamen kielen ja vastaavasti meänkielen hallintoalueela, ja nämät kunnat: Haaparanta, Kainus, Ylikainus ja Matarinki ko oon kyse suomen kielestä. Jos avisin julkasupaikkakunta ei ole kunta hallintoalueela, mutta oon ilmiselvää ette avisi leviää saamen kielen eli meänkielen hallintoalueela, ehotetaan ette Lehistötukilautakunta saapi päättää ette muu paikkakunta oon julkasupaikkakunta.

Avisille, jossa vähhiinhään 25 prosenttia toimitukselisesta sisälöstä oon kirjetettu jollaki näistä minuriteettikielistä, ehotetaan ette rajotettu toimintatuki jatkossaki oon sama eli 2 239 000 kruunua. Jos toimitukselisesta sisälöstä vähhiinhään 25 prosenttia oon kirjetettu vähhiinhään kahela näistä kielistä korkein tukisumma nostetaan 2 686 000 kruuhnuun.

Ehotetuitten toihmeenpanoitten seurauksena valtion lehistötukimenot saattava lissäintyä jonku verran. Lisäkostonus arvioihaan kuitenkin jäävän suhteelisen rajotetuksi ja mahtuvan määrärahan (anslag) 8:2 *Lehistötuki* raahmiin menoalue 1:ssä. Ehotuksista saattaa kans seurata Lehistötukilautakunnan hallintokostanuksitten lissäintymistä. Semmoset lisäkostonukset pitäsit mahtua määrärahan 8:1 *Lehistötukilautakunta* raahmiin menoalue 1:ssä.

Författningsförslag

1 Förslag till förordning med ändring i Presstödsförordningen (1990:524)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1, 3, 4, 5, 8, 10 och 11 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap

1 §

En hög- eller medelfrekvent dagstidning berättigar till allmänt driftsstöd om samtliga nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

1. Den ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar.

En hög- eller medelfrekvent dagstidning berättigar till allmänt driftsstöd om samtliga nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

1. Den ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar. *Om tidningens redaktionella innehåll i huvudsak är skrivet på samiska eller meänkieli ska den ha en abonnerad upplaga på minst 750 exemplar.*

3 §

En lågfrekvent dagstidning berättigar till allmänt driftsstöd om samtliga nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

1. Den ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar.

En lågfrekvent dagstidning berättigar till allmänt driftsstöd om samtliga nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

1. Den ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar. *Om tidningens redaktionella innehåll i huvudsak är skrivet på samiska eller meänkieli ska den ha en abonnerad upplaga på minst 750 exemplar.*

4 §

För en tidning som kommer ut en gång per vecka lämnas årligt allmänt driftsstöd med

– 5 260 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 9 000 exemplar,

– 1 679 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 1 500 exemplar.

För en tidning som kommer ut en gång per vecka lämnas årligt allmänt driftsstöd med

– 5 260 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 9 000 exemplar,

– 1 679 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 1 500 exemplar.

För en tidning vars redaktionella innehåll i huvudsak är skrivet på samiska eller meänkieli och som har en abonnerad upplaga på minst 750 och högst 1 499 exemplar lämnas årligt allmänt driftsstöd med belopp som Presstödsnämnden beslutar. Stödet får dock högst uppgå till 1 679 000 kr.

5 §

För en tidning som kommer ut två gånger per vecka lämnas årligt allmänt driftsstöd med

– 6 313 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 9 000 exemplar,

– 2 015 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 1 500 exemplar.

För en tidning som kommer ut två gånger per vecka lämnas årligt allmänt driftsstöd med

– 6 313 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 9 000 exemplar,

– 2 015 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 1 500 exemplar.

För en tidning vars redaktionella innehåll i huvudsak är skrivet på samiska eller meänkieli och som har en abonnerad upplaga på minst 750 och högst 1 499 exemplar lämnas årligt allmänt driftsstöd med belopp som Presstödsnämnden beslutar. Stödet får dock högst uppgå till 2 015 000 kr.

8 §

Begränsat driftsstöd kan vidare lämnas för en dagstidning vars utgivningsort är Haparanda, Kalix, Överkalix eller Övertorneå kommun, om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad och om tidningen, trots att den till övervägande delen är på svenska, har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 % är skrivet på finska.

Begränsat driftsstöd kan vidare lämnas för en dagstidning om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad, om tidningen har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 % är skrivet på något eller några av språken finska, meänkieli eller samiska och om tidningens utgivningsort är en kommun som ligger i respektive förvaltningsområde avseende samiska eller meänkieli, samt om utgivningsorten är Haparanda, Kalix, Överkalix eller Övertorneå kommun avseende det

finska språket.

Om en tidnings utgivningsort inte är en kommun som ligger i respektive förvaltningsområde får Presstödsnämnden bestämma att en tidnings utgivningsort i detta avseende är ett annat område än utgivningsorten, om det med hänsyn till verksamhetens inriktning är uppenbart att tidningens spridningsområde även innefattar förvaltningsområde avseende samiska eller meänkieli.

10 §

För en tidning som har rätt till begränsat driftsstöd enligt 7 eller 8 § lämnas stöd med belopp som motsvarar vad en lågfrekvent dagstidning är berättigad till enligt 4 §. Stödet får dock högst uppgå till 2 239 000 kr.

För en tidning som har rätt till begränsat driftsstöd enligt 7 § lämnas stöd med belopp som motsvarar vad en lågfrekvent dagstidning är berättigad till enligt 4 §. Stödet får dock högst uppgå till 2 239 000 kronor.

För en tidning som har rätt till begränsat driftsstöd enligt 8 § och som har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 % är skrivet på ett av språken finska, meänkieli eller samiska lämnas stöd med belopp som motsvarar vad en lågfrekvent dagstidning är berättigad till enligt 4 §. Stödet får dock högst uppgå till 2 239 000 kr.

För en tidning som har rätt till begränsat driftsstöd enligt 8 § och som har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 % är skrivet på minst två av språken finska, meänkieli eller samiska lämnas stöd med belopp som

motsvarar vad en lågfrekvent dagstidning är berättigad till enligt 5 §. Stödet får dock högst uppgå till 2 686 000 kr.

11 §

En tidning vars text inte i huvudsak är skriven på svenska skall i fråga om rätt till driftsstöd likställas med dagstidning, om tidningen

1. uppfyller övriga i 1 kap. 6 § angivna förutsättningar för dagstidning,

2. vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige,

3. har sin huvudredaktion i Sverige,

4. till minst 90 procent av den abonnerade upplagan är spridd i Sverige.

En tidning vars text inte i huvudsak är skriven på svenska ska i fråga om rätt till driftsstöd likställas med dagstidning, om tidningen

1. uppfyller övriga i 1 kap. 6 § angivna förutsättningar för dagstidning,

2. vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige,

3. har sin huvudredaktion i Sverige,

4. har en text som i huvudsak är skriven på samiska eller meänkieli, eller till minst 90 procent av den abonnerade upplagan är spridd i Sverige.

För en tidning vars text i huvudsak är skriven på samiska eller meänkieli lämnas driftsstöd bara med utgångspunkt i den del av upplagan som huvudsakligen distribueras inom Sverige.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2014.

1 Uppdraget och dess genomförande

1.1 Kommitténs direktiv

Presstödskommittén har enligt sina direktiv (dir. 2011:112) i uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen utifrån en bred genomlysning av dagens konkurrensförutsättningar på mediemarknaden och behoven av stöd till dagspressen. Bedömningen ska göras med utgångspunkt i en analys av stödets samlade effekter på det utbud som erbjuds konsumenterna från såväl tidningssektorn som andra delar av mediemarknaden. Utifrån denna översyn ska kommittén lämna förslag till hur ett framtida stödsystem kan utformas.

I uppdraget ingår även att kommittén ska ta ställning till och analysera konsekvenserna av det förslag som Sametinget har lämnat om förändringar av den nuvarande presstödsförordningen (1990:524). Förutom att beakta de nationella minoriteterna vid ett framtida stöd finns det, enligt regeringen, behov av att se över nuvarande bestämmelser i förordningen. I ett delbetänkande ska kommittén, med utgångspunkt i Sametingets redovisning, ta ställning till om stödet till dagstidningar för nationella minoriteter bör förstärkas i nuvarande presstödsförordning. Enligt kommitténs tilläggsdirektiv (dir. 2012:46) ska delbetänkandet lämnas senast den 15 september 2012.

Sametingets förslag var föranlett av att regeringen den 22 december 2010 gett myndigheten i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningar för gränsöverskridande tidnings-samarbete på meänkieli och samiska. Enligt uppdraget skulle förstudien genomföras i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund. Sametingets förstudie lämnades till regeringen i september 2011.

1.2 Kommitténs arbete

Kommittén har inom ramen för arbetet med delbetänkandet samrått med Presstödsnämnden, Sametinget, Svenska Tornedalingars Riksförbund och den svenska förhandlingsdelegationen i arbetet med en Nordisk Samekonvention. Kommittén har även inhämtat synpunkter och erfarenheter från bl.a. norska Medietilsynet och från branschföreträdare.

1.3 Betänkandets disposition

Delbetänkandet inleds med en sammanfattning och kommitténs förslag till förordning med ändring i presstödsförordningen (1990:524). De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

I kapitel 1 beskrivs kortfattat uppdraget och dess genomförande. Kapitel 2 innehåller en bakgrundsbeskrivning med faktorer som har betydelse för kommitténs uppdrag i detta delbetänkande. Bl.a. beskrivs hur frågan om dagstidningar på samiska och meänkieli har hanterats i Europarådets konventioner om nationella minoriteter och minoritetsspråk, vilka åtgärder som Sverige har vidtagit i form av lagstiftning och statligt stöd samt hur frågan har hanterats under senare år inom ramen för Europarådets granskning och i det svenska utredningsväsendet.

I kapitel 3 redovisas några allmänna utgångspunkter med betydelse för de överväganden och förslag som kommittén därefter lämnar i kapitel 4. I det avslutande kapitlet 5 redovisas konsekvenserna av kommitténs förslag.

Delbetänkandet har tre bilagor. I bilaga 1 återges regeringens två kommittédirektiv (dir. 2011:112 och 2012:46). I bilaga 2 finns presstödsförordningen. I bilaga 3 återfinns Sametingets förstudie, inkl. bilagan Meänkieliperspektivet.

2 Bakgrund

I detta kapitel redovisas faktorer som har betydelse för kommitténs uppdrag i detta delbetänkande. I det inledande avsnittet återges Europarådets två konventioner om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Den svenska staten har svarat på konventionerna genom att ratificera dem och därmed iklätt sig vissa åtaganden. I det andra avsnittet beskrivs de åtgärder som Sverige har vidtagit, varav vissa handlar om rättigheter för nationella minoriteter och minoritetsspråk fastslagna i den svenska lagstiftningen, medan andra åtgärder avser statligt stöd för att främja utgivningen av bl.a. dagspress för nationella minoriteter.

Bakom det uppdrag som kommittén har i sina direktiv om stöd till dagstidningar på samiska och meänkieli ligger en process som har pågått i olika former under de senaste åren, inom ramen för Europarådets granskningsprocess och i det svenska utredningsväsendet. Den processen redovisas i kapitlets tredje avsnitt. I två avslutande avsnitt beskrivs dels situationen i dag för de aktuella språken, dels EU:s statsstödsregler.

2.1 Europarådets konventioner om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Europarådets organisation

Europarådet bildades 1949 av tio europeiska länder, däribland Sverige, mot bakgrund av erfarenheterna från andra världskriget och behovet av försoning och samarbete för att värna demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. I dag har rådet 47 medlemsländer. Det innebär att alla Europas stater, exklusive Vitryssland, är medlemmar. Huvuduppgiften är fortfarande den ursprungliga. Genom att värna individens

rättigheter ska Europarådet bidra till fred, stabilitet och säkerhet i Europa.

Europarådet har sitt säte i Strasbourg och dess beslutande och verkställande organ är ministerkommittén. Medlemsländernas regeringar representeras av utrikesministrarna och dessa möts en gång om året. Ordförandeskapet roterar halvårsvis och Sverige var senast ordförande under perioden maj–november 2008.

I det löpande arbetet förs ländernas talan av de ständiga representanterna, ambassadörerna, i ställföreträdarkommittén. Europarådet har även en parlamentarisk församling med representanter för medlemsländernas parlament och en kongress för lokala och regionala myndigheter. Både församlingen och kongressen övervakar hur medlemsländerna uppfyller de skyldigheter som följer av medlemskapet i Europarådet.

Inom Europarådet ryms även en omfattande organisation för tjänstemän och experter. I toppen finns ett generalsekretariat med en generalsekreterare som högsta tjänsteman och därunder finns det flera olika direktorat och andra organ, t.ex. Europadomstolen och Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter. Det löpande arbetet bedrivs också av olika styrkommittéer och expertkommittéer. En av dessa är expertkommittén för frågor som rör nationella minoriteter, som är en underkommitté till styrkommittén för mänskliga rättigheter. Staternas genomförande av sina konventionsåtaganden övervakas av Europarådets rådgivande kommitté för ramkonventionen och av rådets expertkommitté för minoritetsspråkskonventionen. Expertkommittén rapporterar till ministerkommittén.¹

Inom denna organisation har Europarådet upprättat två konventioner om nationella minoriteter och minoritetsspråk: dels ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, dels den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. För att en konvention ska vara bindande måste den ratificeras av en stat, som därefter rapporterar periodiskt till Europarådet om genomförandet av konventionerna.

¹ Regeringens skrivelse 2007/08:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. år 2007 samt inför det svenska ordförandeskapet år 2008.

Ramkonventionen

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter godkändes av ministerkommittén i november 1994 och trädde i kraft i februari 1998. De anslutna ländernas rapportering ska ske vart femte år. Som framgår av namnet är ramkonventionen mer av en övergripande principdeklaration. Den slår fast centrala principer för skyddet av nationella minoriteter.

I ramkonventionens del II artikel 9.3 stadgas att staterna inte ska hindra dem som tillhör nationella minoriteter från att framställa och använda tryckta media. I artikel 9.4 anges vidare att staterna inom ramen för sina rättssystem ska vidta lämpliga åtgärder för att underlätta tillträde till massmedia för personer som tillhör nationella minoriteter och i syfte att främja tolerans och tillåta kulturell mångfald.

Minoritetsspråkskonventionen

Den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, i förkortning minoritetsspråkskonventionen, upprättades av Europarådet i november 1992 och trädde i kraft i mars 1998. Presstödskommittén bedömer att denna konvention, i jämförelse med ramkonventionen, har större praktisk betydelse för det uppdrag som redovisas i detta delbetänkande.

I inledningen av minoritetsspråkskonventionen stadgas att rätten att använda landsdels- eller minoritetsspråk i det privata eller offentliga livet är en omistlig rättighet som stämmer överens med principerna i Förenta Nationernas internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och med andan i Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Med ett landsdels- eller minoritetsspråk avses enligt artikel 1 ett språk som av hävd används inom ett visst territorium i en stat av den statens medborgare, vilka utgör en grupp som i numerärt hänseende är mindre än resten av befolkningen i den staten, och som skiljer sig från det eller de officiella språken i den staten. Uttrycket omfattar inte dialekter av landets majoritetsspråk eller språk som talas av invandrare. Konventionen skiljer vidare mellan å ena sidan territorium där landsdels- eller minoritetsspråk används och å andra sidan territoriellt obundna språk. Den förstnämnda

kategori omfattas av konventionens samtliga bestämmelser, medan bara vissa av bestämmelserna är tillämpliga på den senare. De landsdels- och minoritetsspråk som talas i ett eller flera avgränsade territorier har alltså ett mer omfattande skydd.

Den stat som ratificerar minoritetsspråkskonventionen ska enligt artikel 2 och 3 i sitt ratifikationsinstrument ange statens landsdel- eller minoritetsspråk och också förbinda sig att tillämpa minst 35 stycken eller punkter bland det stora antal åtgärder som anges i konventionen för att främja användning av landsdel- eller minoritetsspråk i samhällslivet. Åtgärderna omfattar utbildning, rättsväsende, förvaltningsmyndigheter och samhällsservice, massmedia, kulturell verksamhet och kulturella inrättningar, ekonomiska och sociala förhållanden samt utbyte över gränserna.

Åtgärderna på massmedieområdet återfinns i artikel 11 och omfattar i huvudsak punkter om radio- och TV-sändningar, men även tidningar och tidningsartiklar omnämns, liksom utbildning av journalister och annan personal i massmedierna som använder landsdels- eller minoritetsspråk. De relevanta delarna av artikeln har följande lydelse:

1. Parterna förbinder sig till följande för dem som använder landsdels- eller minoritetsspråk inom de territorier där dessa språk brukas, i enlighet med situationen för varje språk, i den utsträckning som de offentliga myndigheterna är direkt eller indirekt behöriga, har befogenhet eller inflytande härvidlag och under respekterande av principen om massmedias oberoende och självständighet,

- - -

e) i) att uppmuntra och/eller underlätta att minst en tidning grundas och/eller upprätthålls på landsdels- eller minoritetsspråk, eller
ii) att uppmuntra och/eller underlätta regelbunden publicering av tidningsartiklar på landsdels- eller minoritetsspråk,

f) i) att täcka extrakostnaderna för de massmedia som använder landsdels- eller minoritetsspråk, där enligt lag statligt stöd ges till massmedia, eller

ii) att tillämpa gällande bestämmelser för finansiellt stöd även till TV-program på landsdels- eller minoritetsspråk,

g) att stödja utbildning av journalister och annan personal i massmedia som använder landsdels- eller minoritetsspråk.

De länder som ratificerar konventionen ska avge rapporter till Europarådet. Enligt artikel 15 i konventionen ska den första rapporten inges inom ett år efter det att stadgan har trätt i kraft i ett land. Därefter ska rapporter lämnas vart tredje år.

2.2 Sveriges åtaganden och åtgärder

Ratificering och lagstiftningsåtgärder

Sverige ratificerade båda de aktuella konventionerna i februari 2000 och de trädde i kraft i juni samma år. I samband med ratifikationen av ramkonventionen angavs att de nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar.² Till ratifikationsinstrumentet för minoritetsspråkskonventionen angavs att samiska (alla varieteter), finska och meänkieli är landsdels- eller minoritetsspråk i Sverige. Dessa tre språk gavs därmed en särskild ställning, med hänvisning till att de har en historisk bas i Sverige. Dessutom angavs att romani chib (alla varieteter) och jiddisch ska anses som territoriellt obundna minoritetsspråk vid tillämpningen av stadgan.³

Till instrumentet fogades också en bilaga med de artiklar i minoritetsspråkskonventionen som Sveriges åtagande omfattar, i enlighet med den möjlighet som varje land har att göra ett urval bland de många punkter som finns angivna i konventionen. När det gäller punkterna 1 e)–1 g) i artikel 11, som omfattar åtgärder för tidningar, har Sverige ratificerat punkt 1 e) i) och punkt 1 f) ii) för vart och ett av de tre landsdels- eller minoritetsspråken samiska, finska och meänkieli. Övriga delar av punkterna 1 e)–1 g) omfattas inte av det svenska ratifikationsinstrumentet.

Grunden för den minoritetspolitik som låg bakom Sveriges ratificering av Europarådets båda konventioner år 2000 lades året innan i propositionen Nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143). Där lämnade regeringen förslag till åtgärder som behövdes för att Sverige skulle kunna ratificera konventionerna. Två nya lagar om skydd för nationella minoritetsspråk föreslogs, dels lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar, dels lagen (1999:1176) om rätt att använda finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.⁴

Därefter har den svenska lagstiftningen på området förtydligats och samordnats, men utan att ändra huvudsaklig inriktning. År 2009 beslutade riksdagen om en särskild språklag (2009:600) som

² Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2000:2.

³ Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2002:3.

⁴ Prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69.

slår fast att svenska är huvudspråk i Sverige.⁵ I 7 § anges att finska, jiddisch meänkieli, romani chib och samiska är nationella minoritetsspråk. I 8 § anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och i 14 § sägs att den som tillhör en nationell minoritet ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket.

Dessutom är bestämmelserna om nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk numera samlade i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Förslaget om en ny lag lämnades i propositionen Från erkännande till egenmakt – strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158) och förslaget godkändes senare av riksdagen.⁶ Den nya lagen ersätter bl.a. de tidigare lagarna om rätten att använda samiska, finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. I 2 § anges att nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar i enlighet med Sveriges åtaganden enligt Europarådets två aktuella konventioner. Det hänvisas också till språklagen och de nationella minoritetsspråk som anges där.

I linje med att samiska, finska och meänkieli är landsdels- eller minoritetsspråk i Sverige innehåller 6 § uppgifter om aktuella förvaltningsområden för vart och ett av dessa språk. Enligt 7 § kan andra kommuner än de som anges i 6 § efter anmälan få ingå i förvaltningsområdet för finska, meänkieli eller samiska. Beslut om detta fattas av regeringen. Kommuner som på det sättet tillkommer i ett förvaltningsområde förtecknas i förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Från och med januari 2012 ingår sammanlagt 6 kommuner i förvaltningsområdet för meänkieli, 19 kommuner i förvaltningsområdet för samiska och 40 kommuner i förvaltningsområdet för finska.

Presstöd generellt och till dagstidningar för språkliga minoriteter

När det gäller konkreta åtgärder för att uppnå konventionsåtagandena vad avser dagspress för de nationella minoriteterna hänvisar regeringen i huvudsak till villkoren för statligt presstöd.

Bestämmelserna i presstödsförordningen (1990:524)⁷ bygger på en grundläggande definition av begreppet dagstidning och på olika

⁵ Prop. 2008/09:153, bet. 2008/09:KrU9, rskr. 2008/09:271.

⁶ Prop. 2008/09:158, bet. 2008/09:KU23, rskr. 2008/09:272.

⁷ Presstödsförordningen redovisas i sin helhet i bilaga 2.

förutsättningar för att en dagstidning ska vara berättigad stöd. I 1 kap. 6 § definieras en dagstidning enligt följande:

En allmän nyhetstidning eller publikation av dagspresskaraktär med reguljär nyhetsförmedling eller allmänpolitisk opinionsbildning. Den ska normalt komma ut med minst ett nummer per vecka och ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på svenska samt i huvudsak distribueras inom landet. Den ska vidare komma ut under ett eget namn och dess egna redaktionella innehåll ska utgöra minst 55 % av det totala redaktionella innehållet. Med dagstidning avses inte en tidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka och vars redaktionella innehåll till övervägande del är inriktat på avgränsade intresseområden eller delar av samhället, exempelvis näringsliv och affärsverksamhet, konsumentpolitik, miljöfrågor, idrott, friluftsliv eller frågor med anknytning till kyrkoliv och religion.

Av paragrafen framgår att en dagstidning bl.a. definieras av dess *utgivningsfrekvens*, av att den i huvudsak är *skriven på svenska* och i huvudsak *distribueras i Sverige* samt av att det *egna redaktionella innehållet* är minst 55 procent. I Presstödsnämndens föreskrifter om presstöd preciseras kravet att tidningen i huvudsak ska vara skriven på svenska till att innehållet till 90 procent ska vara skrivet på svenska.⁸

I presstödsförordningens 2 kap. redovisas vidare vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en dagstidning ska vara berättigad till s.k. allmänt driftsstöd. Förordningen skiljer därvid mellan stöd till hög- och medelfrekventa tidningar och stöd till lågfrekventa dagstidningar. Förutsättningarna för stöd, liksom beräkningen av stödbelopp, skiljer sig delvis mellan dessa båda kategorier av dagstidningar, men i några centrala avseenden är förutsättningarna gemensamma. En sådan generell förutsättning är att *den abonnerade upplagan* ska vara på minst ett visst antal exemplar, medan en annan är att dagstidningens *täckningsgrad* bland hushållen på utgivningsorten inte får överstiga en viss nivå. Båda dessa förutsättningar har ändrats i presstödsförordningen under senare år. Av den nuvarande lydelsen i 2 kap. 1 § och 3 § framgår att upplagegränsen är satt till minst 1 500 exemplar, från en tidigare nivå på minst 2 000 exemplar, medan täckningsgraden numera är satt till högst 30 procent, från att tidigare ha varit högst 40 procent.

I 2 kap. presstödsförordningen finns det också två undantag med relevans i det här sammanhanget som innebär att driftsstöd

⁸ Kulturrådets författningssamling KRFS 2011:2.

under vissa förutsättningar kan lämnas trots att alla villkor för allmänt driftsstöd inte är uppfyllda eller trots att en tidning inte uppfyller alla delar av definitionen för att vara en dagstidning.

Det ena undantaget återfinns i 8 § och innebär att s.k. begränsat driftsstöd kan lämnas för en dagstidning vars *utgivningsort* är Haparanda, Kalix, Överkalix eller Övertorneå, om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad och om tidningen, trots att den till övervägande del är på svenska, har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 procent är skrivet på finska. Av 10 § framgår hur stödbeloppet för ett sådant begränsat driftsstöd ska beräknas.

I 11 § finns det andra undantaget. En tidning vars text inte i huvudsak är skriven på svenska kan i fråga om rätt till driftsstöd likställas med dagstidning om tidningen uppfyller övriga förutsättningar i 1 kap. 6 § och om tidningen vänder sig till *språkliga minoriteter* i Sverige, har sin *huvudredaktion i Sverige* och har en abonnerad upplaga som till minst 90 procent är *spridd i Sverige*.

Sammanfattningsvis är det flera olika kriterier som ligger till grund för om en tidning ska vara berättigad statligt presstöd eller inte. För tidningar som riktar sig till språkliga minoriteter i Sverige är det i första hand de särskilda bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 11 § som är avgörande, men även de generella villkoren för allmänt driftsstöd, som utgivningsfrekvens och upplagegräns, har betydelse. Det framgår bl.a. av hur frågan om stöd till tidningar för språkliga minoriteter i Sverige har hanterats under senare år.

2.3 Frågans hantering under senare år

Europarådets granskningsprocess

I den proposition som föregick den svenska ratificeringen av ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen⁹ gjorde regeringen bedömningen att Sverige då uppfyllde artikel 11. 1 e) i minoritetsspråkskonventionen. Även ramkonventionens artikel 9.3 och 9.4 uppfylldes enligt regeringen för de nationella minoriteterna.

I propositionen pekade regeringen på att det i presstödsförordningen (1990:524) fanns förmånligare villkor för stöd till tidningar som vänder sig till språkliga minoriteter. En särskild regel

⁹ Nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143), s. 68.

gav möjlighet för en generösare bedömning för utgivning av en dagstidning i Tornedalen under förutsättning att del av innehållet är på finska (se 2 kap. 8 §). Regeringen nämner också möjligheten för dagstidningar på samiska att få del av statligt stöd till samisk kultur som fördelas av Sametinget. Avslutningsvis noterades att den finskspråkiga dagstidningen Ruotsin Suomalainen, liksom Haparandabladet som delvis skrivs på finska, fick presstöd.

Efter att minoritetskonventionen ratificerats har Sverige i enlighet med konventionens artikel 15 gått igenom fyra s.k. övervakningscykler ("monitoring cycles"). De inleds med en nationell rapport om åtgärder som vidtagits för att uppfylla åtagandena i konventionen. Sverige har avgett sina nationella rapporter 2001, 2004, 2007 och 2010. Den nationella rapporten granskas av Europarådets expertkommitté för minoritetsspråkskonventionen, som redovisar sina slutsatser i en utvärderingsrapport. Med stöd av expertkommitténs granskning avger ministerkommittén sina rekommendationer. Den senaste rekommendationen till Sverige kom i oktober 2011.¹⁰ Nästa svenska rapport ska lämnas i september 2013.

Den senaste övervakningscykeln inleddes alltså 2010 med att Sverige avgav sin fjärde rapport om åtgärder som vidtagits fram till den 1 september samma år för att uppfylla åtagandena enligt minoritetsspråkskonventionen. I rapporten redovisades de åtgärder som vidtagits och de förändringar som skett sedan Sverige lämnade sin tredje rapport.

När det gäller åtagandet i artikel 11.1 e) i) att uppmuntra och/eller underlätta förhållandena för dagstidningar redovisade regeringen det aktuella läget. Det fanns ingen dagstidning på samiska, men däremot en tidskrift, Samefolket, som skrevs delvis på samiska och kom ut med tio nummer per år. Inte heller någon dagstidning på meänkieli fanns det i Sverige, men däremot en tidskrift, MET-avisi, som skrevs delvis på meänkieli och distribuerades med Haparandabladet en gång per månad. Det fanns dock två tidningar med innehåll på finska: Ruotsin Suomalainen, som utkom en gång i veckan, och Haparandabladet, som kom ut två gånger i veckan.

Det kan inskjutas att konventionsåtagandet inte innebär att den svenska staten har en skyldighet att se till att nyhetstidningar på

¹⁰ De fyra svenska rapporterna, expertkommitténs utvärderingsrapporter och ministerkommitténs rekommendationer finns tillgängliga på Europarådets hemsida (www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/default_en.asp)

samiska, finska och meänkieli faktiskt kommer ut i Sverige. Det staten har åtagit sig genom att ratificera konventionen är att uppmuntra och/eller underlätta sådana tidningars existens. Exakt hur långtgående skyldigheter detta åtagande i praktiken innebär är en tolkningsfråga. Regeringen hänvisar i rapporten till förslag som lämnats av Presskommittén 2004 och till regeringens åtgärder i propositionen Nya villkor för stödet till dagspressen (prop. 2009/10:199). Presskommitténs förslag och regeringens åtgärder redovisas nedan.

I expertkommitténs fjärde utvärderingsrapport, som antogs i maj 2011, noterades att flera åtgärder hade vidtagits av Sverige. Upplagegränsen i presstödsförordningen hade sänkts och Sameetinget hade fått regeringens uppdrag att undersöka förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbete på samiska och meänkieli. Expertkommittén konstaterade att det fortfarande inte fanns några dagstidningar på samiska eller meänkieli i Sverige, även om de svenska myndigheterna vidtagit uppmuntrande steg i den riktningen.

I oktober 2011 lämnade ministerkommittén sina rekommendationer till Sverige inom ramen för den fjärde övervakningscykeln, baserat på de uppgifter som lämnats av de svenska myndigheterna och på den utvärdering som genomförts av expertgruppen. Bland de rekommendationer till Sverige som ministerrådet beslutade om 2011 fanns det ingen på dagstidningsområdet. Det kan jämföras med de tre tidigare övervakningscyklerna, då ministerkommittén har rekommenderat Sverige att uppmuntra och/eller underlätta bildandet och/eller upprätthållandet av dagstidningar på samiska och meänkieli.

Presskommittén 2004

Presskommittén 2004 hade enligt sina direktiv (dir. 2004:137) i uppdrag att bl.a. analysera behovet av presstöd till dagstidningar som riktar sig till invandrare och nationella minoriteter. I sitt slutbetänkande Mångfald och räckvidd (SOU 2006:8), som överlämnades i januari 2006, redogjorde kommittén för den svenska integrations- och minoritetspolitiken och för andra utredningar och uppgifter som bedömdes ha betydelse för uppdraget i den delen. Bl.a. redovisades de båda konventioner som Europarådet

utfärdat för nationella minoriteter och Sveriges ratificering av konventionerna.

Som grund för sina överväganden och förslag i den här delen angav Presskommittén vissa allmänna utgångspunkter.¹¹ I förgrunden för arbetet stod frågor om hur mångfalden på dagspressmarknaden ska kunna förbättras och hur räckvidden av dagstidningar ska kunna öka i Sverige. Generella åtgärder inom ramen för presstödssystemet kunde emellertid antas endast till en del bidra till att räckvidden av dagstidningar ökar i samhället. För att öka etableringen av dagstidningar som riktar sig till avgränsade grupper skulle det därför behövas åtgärder som möjliggjorde individuella och skönsmissiga bedömningar. Sådana bestämmelser var dock problematiska för presstödssystemet eftersom de riskerade att komma i konflikt med principen om att staten genom olika stödåtgärder inte ska påverka dagspressens självständiga ställning. Presskommitténs slutsats var att det inom ramen för presstödssystemet inte kunde bli fråga om att föreslå annat än generella regler för att underlätta etableringen av nya dagstidningar. Lösningar som utifrån en mera individuell prövning kan tillgodose skiftande behov av redaktionellt material hos olika språkliga minoriteter borde enligt kommittén åstadkommas inom andra statliga verksamheter.

Det som trots allt, enligt Presskommittén, talade för en särlösning för presstöd till tidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska och som riktar sig till språkliga minoriteter i Sverige var att det redan fanns möjligheter för sådana tidningar att med stöd i 2 kap. 11 § presstödsförordningen (1990:524) jämföras med en dagstidning. Den aktuella bestämmelsen hade funnits sedan tiden före etableringen av den svenska integrationspolitiken, och den hade behållits, trots att en pressutredning på 1990-talet föreslagit att den skulle upphävas.

Presskommittén konstaterade att den förda minoritetspolitiken innebar att svenska staten genom ratificeringen av Europarådets konventioner iklätt sig ett ansvar för att bl.a. uppmuntra och/eller underlätta att minst en tidning grundas och/eller upprätthålls på vart och ett av språken samiska, finska och meänkieli. Från minoritetspolitiska utgångspunkter borde staten vidta ytterligare åtgärder för att uppmuntra och stödja etableringen av dagstidningar på minoritetsspråk. Från ett presspolitiskt perspektiv fanns det

¹¹ SOU 2006:8, s. 361–371.

också alla skäl att vidta åtgärder som underlättar etableringen av dagstidningar och ökar räckvidden av dagstidningar. Mot den bakgrunden ansåg Presskommittén att det allttjämt skulle finnas sär lösningar för att underlätta etableringen av dagstidningar som vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige.

Tre förslag lämnades av Presskommittén på den här punkten. Enligt ett första förslag skulle 2 kap. 11 § presstödsförordningen ändras för att tillåta att tidningar på andra språk än svenska skulle kunna saluföras utanför Sverige utan att förlora rätten till driftsstöd. Det innebar att kravet på att minst 90 procent av den abonnerade upplagan ska vara spridd i Sverige skulle strykas. Fortfarande skulle dock gälla att driftsstödet för en sådan tidning endast beräknas för den del av tidningens abonnerade upplaga som till 90 procent är spridd i Sverige.

Presskommittén ansåg emellertid inte att den föreslagna förändringen av 2 kap. 11 § var tillräcklig för att stimulera etablerandet och utgivningen av tidningar på samiska och meänkieli, men den bedömdes däremot vara ändamålsenlig för att stimulera etablerandet och driften av tidningar som riktar sig till den finskspråkiga minoriteten i Sverige. Mot bakgrund av svenska statens konventionsåtaganden och på grund av de begränsade förutsättningar som fanns för tidningar på samiska och meänkieli föreslog kommittén ytterligare en förändring av presstödsförordningen, med en särreglering för tidningar som är skrivna på samiska eller meänkieli. Förslaget innebar i praktiken att en ny paragraf skulle införas i presstödsförordningen, med i huvudsak samma innehåll som den föreslagna 2 kap. 11 §, men med tillägget att tidningens egna redaktionella innehåll till minst 25 procent skulle vara skrivet på samiska eller meänkieli. Om dessa villkor var uppfyllda skulle en tidning likställas med presstödsberättigade dagstidningar och dessutom skulle presstödet beräknas på tidningens totala upplaga, även den del som var spridd utanför Sverige.

Ett tredje förslag var att regeringen borde undersöka möjligheterna att initiera ett mellanstatligt samarbete med Norge och Finland för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på samiska eller meänkieli. Det skulle t.ex. kunna handla om åtgärder för att minska kostnader för tryckning och distribution, men också om ekonomiska bidrag för att upprätthålla en redaktionell bevakning i de tre länderna.

I Presskommitténs slutbetänkande fanns det även ett förslag om en generell sänkning av gränsen för vilken abonnerad upplaga som måste uppnås för att en tidning ska kunna få driftsstöd. Förslaget var att gränsen skulle sänkas från 2 000 till 1 500 exemplar.

Regeringens proposition Nya villkor för stödet till dagspressen

I propositionen Nya villkor för stödet till dagspressen (prop. 2009/10:199), som beslutades i mars 2010, tog regeringen bl.a. ställning till förslagen från Presskommittén 2004. I propositionen gjorde regeringen bedömningen att initiativ till ett samarbete med berörda myndigheter och aktörer i Finland och Norge borde tas för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. Presskommitténs övriga förslag om driftsstöd för dagstidningar på andra språk än svenska borde däremot inte genomföras.

I skälen för regeringens bedömning anfördes att regeringen, i likhet med Presskommittén, ansåg det vara viktigt att skapa bra förutsättningar för tidningar som riktar sig till språkliga minoriteter i Sverige, förutom det generella syftet med presstödet att främja mediemångfalden. Att underlätta etablering och tillväxt av företag som ger ut tidningar på andra språk än svenska var därmed centralt. I det sammanhanget hänvisade regeringen till sitt beslut från december 2008 om att ändra presstödsförordningen så att upplagegränsen för driftsstöd, i enlighet med Presskommitténs förslag, sänktes från 2 000 till 1 500 abonnerade exemplar. Förändringen trädde i kraft den 1 januari 2009. Samtidigt ändrades också bestämmelserna i presstödsförordningen så att driftsstödet för lågfrekventa dagstidningar på ett tydligare sätt höjs i takt med upplagan och utgivningsfrekvens och så att lågfrekventa dagstidningar ges större möjligheter att marknadsföra sig genom gratisutskick inom Sverige.

När det gällde Presskommitténs förslag om ändrade bestämmelser för driftsstöd till tidningar på andra språk än svenska hänvisade regeringen till remissinstanserna och bedömde att det var tveksamt om förslaget skulle få avsedd effekt. Mot den bakgrunden borde förslaget inte genomföras. Inte heller förslaget om att tidningar som till minst 25 procent har en redaktionell text som är skriven på samiska eller meänkieli, och som därmed under vissa förutsättningar skulle kunna få driftsstöd även för den del av

upplagan som är spridd utanför Sverige, fick stöd av regeringen. Kommittén hade inte redovisat någon analys av hur förslaget förhöll sig till EU-rätten och enligt regeringen kan vissa berörda tidningar ha stora målgrupper i andra medlemsstater, vilket kan strida mot EU:s konkurrensregler.

Avslutningsvis anförde regeringen sin avsikt att, i enlighet med kommitténs förslag, ta initiativ till ett samarbete med berörda myndigheter och aktörer i Finland och Norge för att undersöka möjligheterna att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. Ett sådant samarbete borde även involvera de berörda språkgrupperna och skulle t.ex. kunna omfatta en EU-rättslig analys samt en undersökning av förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska.

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag i propositionen (bet. 2009/10:KU42, rskr. 2009/10:308).

Regeringens uppdrag och Sametingets förstudie

Som framgått beslutade regeringen i december 2010 om ett uppdrag till Sametinget att genomföra en förstudie om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska. I beslutet hänvisar regeringen till Sveriges ratificering av de båda Europarådskonventionerna och gör också en bedömning av vad detta innebär i praktiken. Sverige har åtagit sig att uppmuntra eller underlätta att minst en tidning grundas eller upprätthålls på minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska. Vid denna tid fanns det en presstödsberättigad tidning i Sverige som gavs ut på finska, men det fanns ingen dagstidning på meänkieli eller samiska.

I beslutet hänvisar regeringen också till sin bedömning i propositionen Nya villkor för stödet till dagspressen (prop. 2009/10:199) om att initiativ bör tas till ett samarbete med berörda myndigheter och aktörer i Finland och Norge för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. Företrädare för sametinget och Svenska Tornedalingars Riksförbund (STR-T) hade framfört önskemål om uppdrag och medel för att genomföra förstudier kring hur gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska skulle kunna komma till stånd. I beslutet konstaterar regeringen att ett uppdrag som

involverar de berörda språkgrupperna ligger i linje med regeringens minoritetspolitiska strategi.

Regeringens beslut innebär att Sametinget i samråd med STR-T skulle genomföra den aviserade förstudien. I uppdraget ingick att kartlägga existerande medier i Finland, Norge och Sverige som riktar sig till målgrupperna sameer och tornedalningar. Även behovet och intresset av tidningar på meänkieli och samiska samt möjligheterna till gränsöverskridande samarbeten skulle kartläggas. I uppdraget ingick också att undersöka möjligheterna till ökad tillgänglighet genom ny teknik, såsom förutsättningarna för elektronisk distribution av tidningar på meänkieli respektive samiska. Avslutningsvis skulle Sametinget redovisa de ekonomiska förutsättningarna, lämna förslag till finansiering och lämna förslag på hur arbetet med att få till stånd gränsöverskridande tidnings-samarbeten på meänkieli och samiska borde läggas upp.

Sametingets förstudie Förutsättningar för gränsöverskridande tidningssamarbete, inkl. bilagan Meänkieliperspektivet, överlämnades till regeringen i september 2011.¹² I förstudien lämnar Sametinget flera förslag om ändrad inriktning på befintliga stöd och vissa nya stödformer i presstödsförordningen (1990:524). Förslag lämnas också om upprättandet av en internationell överenskommelse mellan Sverige och Norge. Förslagen redovisas närmare och bedöms i kapitel 4 Överväganden och förslag.

Nordisk Samekonvention

Den expertgrupp som utarbetat ett utkast till en Nordisk Samekonvention överlämnade den 26 oktober 2005 sitt förslag till ministrarna, ansvariga för samiska frågor, och sametingspresidenterna i Sverige, Norge och Finland. Utkastet innehåller bland annat bestämmelser om språk och kultur. Artikel 25 behandlar särskilt samisk media och förutsättningarna för program på det samiska språket i radio och television samt utgivningen av tidningar och artiklar på detta språk. Utkastet har varit föremål för remissbehandling och konsekvensanalys i respektive land.

Ministrarna, ansvariga för samiska frågor, och sametingspresidenterna beslutade den 22 november 2010 att utse nationella förhandlingsdelegationer och därefter inleda förhandlingar med utkastet till nordisk samekonvention som ram. Förhandlings-

¹² Sametingets förstudie, inkl. bilagan Meänkieliperspektivet, redovisas i sin helhet i bilaga 3.

arbetet som påbörjades 2011 har målsättningen att avslutas inom en femårsperiod.

2.4 Situationen i dag för de aktuella språken

Sverige för ingen officiell statistik över människors etniska tillhörighet, utöver medborgarskap och födelseland. Det saknas mer precis kunskap om hur många personer som tillhör de olika nationella minoriteterna, hur många som talar de nationella minoritetsspråken och var dessa personer är bosatta.¹³ Uppgifterna varierar mellan olika källor. Något som verkar stå klart är dock att svårigheterna med att etablera dagstidningar på samiska och meänkieli i Sverige till stor del hänger samman med att de tillänkta tidningarnas målgrupper är så små. När det gäller samiskan är målgruppen dessutom spridd över ett betydande område.

Samiska är ett språk som förekommer i olika s.k. varieteter. I Sametingets förstudie definieras dessa varieteter som egna språk. I den svenska minoritetspolitiken behandlas dock samiskan som *ett* språk. Det Sverige i det sammanhanget huvudsakligen åtagit sig är alltså att uppmuntra eller underlätta minst en tidning på samiska, finska respektive meänkieli, oavsett om det finns varieteter av språken. Det är också utgångspunkten för kommitténs överväganden och förslag. Enligt uppskattningar talas samiska av totalt ca 20 000 människor, varav ungefär 7 000 i Sverige. Av dessa 7 000 personer talar ca 6 000 nordsamiska, medan sydsamiska och lulesamiska talas av ungefär 500 personer vardera. Utöver detta finns ytterligare varieteter som bara används av några få personer.¹⁴

Meänkieli härstammar från ett språk som tidigare talades i såväl Sverige som Norge och Finland, men efter att landgränser drogs genom språkområdet utvecklades språket åt olika håll i de olika länderna. I det finska området påverkades det starkt av influenser från finskan. I Norge utvecklades kvänskan, som visserligen är mycket likt meänkieli men som definieras som ett annat språk. I Sverige utvecklades meänkieli, som länge främst existerade som talspråk. Meänkieli är på väg att standardiseras som skriftspråk. Uppskattningsvis talas meänkieli, det som tidigare kallades

¹³ För mer information se Kunskapsöversikt om nationella minoriteter, Rapport från riksdagen 2011/12:RFR11, s. 65 ff.

¹⁴ Uppskattningen av antalet personer som talar samiska respektive meänkieli är baserad på Språkrådets skriftliga material, kompletterat med muntlig information av rådets språkexperter.

tornedalsfinska, av mellan 40 000 och 75 000 personer. De flesta av dessa är bosatta i Norrbotten. Meänkielitalande personer finns dock även i andra delar av landet.

I regeringens strategi för de nationella minoriteterna beskrivs den språkbytesprocess som pågår i Sverige. Det innebär att minoritetsspråkens förutsättningar att överleva försämras genom att majoritetsspråket genom sin dominans och högre status i samhället dominerar i så gott som alla viktiga s.k. språkdomäner. Om de nationella minoritetsspråken ska kunna bestå och utvecklas som levande språk i Sverige, måste språkbytesprocessen brytas och vändas. Enligt regeringen måste majoritetssamhället sträva efter att skapa ett språkbevarande klimat där även de nationella minoriteterna ges utrymme att utvecklas och frodas.¹⁵

I Sametingets förstudie beskrivs också samiskan som ett hotat språk, vars fortsatta livskraft avgörs av dess användning inom viktiga samhällsdomäner. Språkets status skulle, enligt förstudien, behöva lyftas genom ett synliggörande på mer prestigefyllda arenor än det privata familjelivets, som är den domän där det främst används i dag. Ungefär samma resonemang förs gällande meänkieli. Sametinget betonar att ett språks status och legitimitet främjas genom att synas i dagspressen. En sådan exponering kan både hålla liv i läsarens passiva språkkunskaper och uppmuntra till ett aktivt användande. Nyhetstidningen blir en plattform för debatt, där läsare till exempel kan skriva insändare, och tillhandahåller också material för undervisning på det aktuella språket. Ett gränsöverskridande tidningssamarbete kan dessutom, enligt förstudien, befästa den regionala samhörigheten i en språkgrupp och stärka språkets möjligheter att utvecklas i samma riktning i olika länder.

2.5 EU:s statsstödsregler

Huvudregeln enligt EUF-fördraget (Fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt) är att allt slags stöd som ges av en medlemsstat eller med statliga medel och som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion är oförenligt med den inre marknaden, och alltså otillåtet, i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna (art 107.1).

¹⁵ Från erkännande till egenmakt (prop. 2008/09:158), s. 34–37, 119.

En undantagsregel i fördraget anger dock att statsstöd kan anses förenligt med den inre marknaden bland annat om det utdelas för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, förutsatt att stödet inte påverkar handelsvillkoren eller konkurrensen inom unionen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset (art 107.3). Den finska förordningen om stöd till tidningspressen¹⁶ som enbart är tillämplig på publikationer, eller i vissa fall delar av publikationer, på minoritetsspråk, har bedömts vara förenlig med den inre marknaden med stöd av denna undantagsbestämmelse¹⁷.

Den finska förordningen om stöd till tidningspressen reglerar stöd till tidningar och nätpublikationer som ges ut på svenska, samiska, romani eller teckenspråk. Stöd kan också beviljas för produktion av nyhetstjänster på svenska och för produktion och publicering av material på samiska i samband med en tidning som ges ut på finska eller svenska. Den genomsnittliga upplagan för en tidning som får stöd får uppgå till högst 15 000 exemplar. Den begränsade målgruppen, tidningarnas begränsade storlek och det faktum att tidningar på minoritetsspråk inte i någon större utsträckning konkurrerar om samma läsare och annonsörer som tidningar på majoritetsspråket beaktades av EU-kommissionen. Utöver konkurrensförhållandena är även syftet med stödet relevant. Främjandet och bevarandet av den språkliga och kulturella mångfalden och framhållandet av kulturarvet är ett gemensamt intresse i unionen (art 167 EUF-fördraget), vilket vägdes in i bedömningen av den finska presstödsförordningen.

Det finns alltså ett relativt stort utrymme att stödja just minoritetsgrupper och minoritetsspråk utan att det anses strida mot statsstödsreglerna.

EU-kommissionen har genomfört en granskning av den svenska presstödsförordningens förenlighet med EUF-fördraget. Enligt vad EU-kommissionen uttalat stred förordningen i vissa delar mot fördraget.¹⁸ Det kommissionen främst har varit kritisk till är driftsstödet på storstadsmarknaderna. Presstöd till mindre tidningar på små lokala marknader har inte ifrågasatts. Ett stärkt stöd till små tidningar som dessutom motiveras av viljan att stödja kulturell mångfald skulle möjligen, med hänsyn till art 167 i EUF-fördraget, till och med kunna bidra till att legitimera det svenska presstödet. I

¹⁶ Statsrådets förordning om stöd för tidningspressen 5.6.2008/389.

¹⁷ N 537/2007, EUT C 168.

¹⁸ Kommissionens skrivelse K(2009)4514 den 17 juni 2009 i statsstödsärende E 4/2008.

propositionen Nya villkor för dagspressen föreslog regeringen att vissa bestämmelser i presstödsförordningen skulle ändras för att säkerställa att förordningen är förenlig med EU:s statsstödsregler.¹⁹ EU-kommissionen har godtagit de föreslagna lämpliga åtgärderna.²⁰ Förändringarna trädde, efter riksdagens godkännande, i kraft den 1 januari 2011.

Grundregeln är att alla förändringar av presstödsförordningen ska prövas av EU-kommissionen genom en särskild notifieringsprocess.

¹⁹ Prop. 2009/10:199, s. 19–21.

²⁰ Kommissionens skrivelse K(2010)4941 den 20 juli 2010 i statsstödsärende E 4/2008.

3 Allmänna utgångspunkter

Mot bakgrund av hur frågan om nationella minoriteter och minoritetsspråk har hanterats tidigare och de förslag som Sametinget har lämnat om presstöd för tidningar på samiska och meänkieli, redovisar kommittén i detta kapitel några allmänna utgångspunkter med betydelse för de förslag och bedömningar som redovisas i kapitel 4.

De allmänna utgångspunkterna avser för det första frågan om etableringen av hela tidningar eller enstaka sidor på samiska och meänkieli, för det andra förutsättningarna för ett gränsöverskridande tidningssamarbete för sådana tidningar och för det tredje de grundläggande principer som bör ligga till grund för eventuella regeländringar inom det nuvarande presstödssystemets ram.

3.1 Hela tidningar och enstaka sidor

Genom ratificeringen av Europarådets konventioner har Sverige åtagit sig att uppmuntra och/eller underlätta att minst en tidning grundas eller upprätthålls på minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska. Det kan tolkas som att det bara är hela tidningar på finska, samiska och meänkieli som åtagandet omfattar, inte enstaka tidningssidor på de aktuella språken.

Kommittén har emellertid enligt sina utredningsdirektiv att i första hand ta ställning till och analysera konsekvenserna av Sametingets förslag till förändringar av nuvarande presstödsförordning. Sametingets förstudie syftar till att underlätta såväl etableringen av nya tidningar på samiska och meänkieli som publiceringen av enstaka sidor på de båda minoritetsspråken i huvudsakligen svenskspråkiga tidningar.

Efter de kontakter som kommittén har haft med företrädare för de båda minoritetsgrupperna är det uppenbart att det viktigaste för

minoritetsspråkens spridning och utveckling är att de kommer till användning. Att då ensidigt betona etableringen av hela tidningar på de båda språken kan i själva verket vara kontraproduktivt. Även enstaka tidningssidor kan leda till att minoritetsspråkets status höjs, att språkundervisningen stärks och att det gradvis skapas en vana i språkgruppen vid att läsa nyhets- och debattmaterial på det aktuella språket och att använda det aktivt, till exempel genom att skriva egna inlägg.

Kommittén vill inte heller underskatta svårigheterna med att etablera hela tidningar på samiska och meänkieli i Sverige. De åtgärder som föreslås i nästa kapitel av detta delbetänkande kommer visserligen, om de genomförs, att väsentligt förbättra förutsättningarna för sådana etableringar. Grundandet av en ny dagstidning kommer dock ofrånkomligen också i framtiden att medföra en omfattande arbetsinsats och väsentliga kostnader som inte fullt ut kommer att kunna ersättas genom presstödssystemet. Mot bakgrund av den marknadsmässiga situationen avseende bland annat språkens situation och de aktuella målgruppernas storlek finns det en risk att svårigheterna med att driva en dagstidning på samiska eller meänkieli fortfarande kommer att upplevas som alltför stora för att sådana tidningsföretag ska etableras. Möjligheten för redan existerande tidningar att få ekonomiskt stöd för att publicera redaktionellt textmaterial på meänkieli eller samiska kan i denna situation vara ett gott alternativ.

Kommittén tar mot denna bakgrund inte ställning till om det är bättre med etablering av nya tidningar eller med publicering av enstaka sidor. Vägledande för kommitténs samlade förslag i detta delbetänkande är i stället att åtgärderna på ett realistiskt sätt ska uppmuntra och underlätta minoritetsspråkens spridning och utveckling genom publicering av nyhets- och debattmaterial, antingen som hela tidningar eller som enstaka sidor.

3.2 Gränsöverskridande tidningssamarbete

Förutsättningarna för ett gränsöverskridande tidningssamarbete har återkommande diskuterats under senare år. Ett sådant samarbete har förordats av regeringen och Sametinget som ett sätt att praktiskt lösa frågan om tidningar på samiska och meänkieli.

Även kommittén har övervägt förutsättningarna för ett gränsöverskridande tidningssamarbete för tidningar på samiska och

meänkieli. Det kan inledningsvis konstateras att frågan rymmer delfrågor på åtminstone tre plan. På ett plan handlar frågan om eventuella nationella överenskommelser mellan stater. På ett annat plan handlar det om regelverken för statligt stöd till utgivningen av tidningar i enskilda stater, medan ett tredje plan avser samarbete mellan olika enskilda tidningsföretag.

För att fullt ut åstadkomma ett konkret gränsöverskridande samarbete för tidningar på samiska och meänkieli skulle det krävas åtgärder på alla dessa plan. Därför är det också angeläget att klargöra var ansvaret ligger för att eventuella åtgärder kommer till stånd. Det ligger t.ex. utanför såväl Presstödskommitténs uppdrag enligt utredningsdirektiven som de befogenheter en statlig utredning har att initiera ett samarbete mellan de norska, finländska och svenska staterna. En sådan möjlighet ryms däremot enligt kommitténs bedömning i de kommande internationella förhandlingarna om en Nordisk Samekonvention som bl.a. ska omfatta frågor om samiska medier. Presstödskommittén utgår från att eventuella initiativ för att främja ett gränsöverskridande tidningssamarbete kan tas upp i dessa förhandlingar.

I Presstödskommitténs uppdrag ligger möjligheten att föreslå förändringar i nuvarande presstödsförordning för att förstärka stödet till dagstidningar för nationella minoriteter. Kommittén återkommer med sådana förslag i nästa kapitel. Till syvende och sist avgörs dock förutsättningarna för ett gränsöverskridande tidningssamarbete av enskilda tidningsföretag och deras prioriteringar. Det är enligt kommitténs uppfattning inte möjligt för staten att garantera en viss utgivning av tidningar på samiska eller meänkieli. Staten ska däremot, i enlighet med sina konventionsåtaganden, skapa goda förutsättningar genom att uppmuntra och underlätta en sådan utgivning.

3.3 Presstödet principiella inriktning

Som framgår av redogörelsen i kapitel 2 beskrev Presskommittén 2004 ett visst dilemma i sitt slutbetänkande *Mångfald och räckvidd* (SOU 2006:8). Enligt Presskommittén hade generella åtgärder inom ramen för presstödsystemet svårt att möta behoven hos bl.a. tidningar på minoritetsspråk, medan mer individuellt anpassade lösningar för att tillgodose dessa behov riskerade att komma i konflikt med principen om att staten genom olika stödåtgärder inte

ska påverka dagspressens självständiga ställning. Särlösningar borde undvikas inom presstödsystemet och regelverket borde i möjligaste mån vara generellt verkande, särskilt när det gällde etableringen av nya dagstidningar.

Det som ändå, enligt Presskommittén 2004, talade för en särlösning avseende tidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska och som riktar sig till språkliga minoriteter i Sverige var att det redan fanns möjligheter för sådana tidningar att få statligt stöd inom ramen för presstödsförordningen. Mot denna bakgrund föreslog kommittén dels vissa generella förändringar av förordningen, bl.a. ett sänkt upplagekrav, dels olika särlösningar för stöd till tidningar på minoritetsspråk inom ramen för den struktur som gäller i den nuvarande förordningen.

Presstödskommittén gör samma bedömning som den tidigare utredningen på den här punkten. Presstödsystemet ska så långt som möjligt vara generellt och automatiskt verkande och det ska inte ligga till grund för någon granskning och bedömning av tidningars redaktionella innehåll. Vissa särlösningar för stöd till tidningar på minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska kan ändå motiveras, men då i huvudsak inom den rådande strukturen.

Presstödskommittén vill också peka på ett möjligt framtida alternativ till den nuvarande ordningen med stöd till tidningar på nationella minoritetsspråk inom ramen för presstödsförordningen. I såväl Norge som Finland har man särskilda förordningar för mediestöd till etniska och språkliga minoriteter. Med en sådan lösning även i Sverige skulle det sannolikt vara möjligt att ytterligare anpassa regelverket till de särskilda förutsättningar som gäller för tidningar på finska, samiska och meänkieli. Det behöver i så fall också klargöras vilken myndighet som ska ansvara för fördelningen av stödet och vilka resurser som ska ställas till förfogande. Sådana överväganden faller dock utanför ramen för det uppdrag som kommittén redovisar i detta delbetänkande.

4 Överväganden och förslag

4.1 Driftsstöd till dagstidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli

Presstödskommitténs förslag: Bestämmelserna i presstödsförordningen ändras på följande punkter:

- Upplagegränsen för allmänt driftsstöd sänks från 1 500 till 750 abonnerade exemplar för dagstidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli.
- För sådana tidningar med lågfrekvent utgivning och med en abonnerad upplaga på minst 750 och högst 1 499 exemplar lämnas årligt allmänt driftsstöd med belopp som Presstödsnämnden beslutar. Stödet får dock högst uppgå till 1 679 000 kronor för tidningar som kommer ut en gång per vecka och högst 2 015 000 kronor för tidningar som kommer ut två gånger per vecka.
- Villkoret för driftsstöd om att minst 90 procent av den abonnerade upplagan ska vara spridd i Sverige tas bort för tidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli. Driftsstödet för sådana tidningar ska dock även i fortsättningen beräknas bara med utgångspunkt i den del av upplagan som huvudsakligen distribueras inom Sverige.

Sametingets förslag överensstämmer delvis med kommitténs förslag. I förstudien föreslås att upplagekravet i presstödet sänks till 750 exemplar för tidningar på samiska och meänkieli, så att det svenska stödet får samma upplagekrav som gäller för det norska presstödet till samiska tidningar. Vidare föreslår Sametinget att det nuvarande kravet för presstöd om att minst 90 procent av den

abonnerade upplagan ska vara spridd i Sverige ska slopas för tidningar på samiska och meänkieli.

Mot bakgrund av förslaget att sänka upplagekravet för tidningar på samiska och meänkieli och att slopa regeln om dessa tidningars spridningsområde, föreslår Sametinget också att Sverige och Norge ska sluta en överenskommelse om att tidningar i det sydsamiska området ska tillåtas expandera i respektive land och att det gemensamma antalet abonnenter i Sverige och Norge ska ligga till grund för beräkningen av svenskt presstöds.

Skälen för kommitténs förslag: Presstödskommittén föreslår att den nuvarande presstödsförordningen ska ändras i vissa delar för att ge dagstidningar som helt eller delvis skriver på samiska eller meänkieli bättre förutsättningar att etablera sig och upprätthålla en utgivning i Sverige. Ett förslag är att upplagegränsen sänks för tidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli. Ett annat förslag är att spridningsområdet för dessa tidningar ska vidgas. Kommittén anger nedan de skäl som talar för att dessa förändringar ska genomföras.

Sänkt upplagegräns

I Norge finns en särskild föreskrift om stöd till samiska tidningar, vid sidan av de generella föreskrifterna för produktionsstöd till dagspressen. Stöd till samiska tidningar kan ges till tidningar som har den samiska befolkningen som huvudmålgrupp och som har en genomsnittlig abonnerad upplaga på minst 750 exemplar.¹ Som en jämförelse kan nämnas att den finska förordningen om stöd för tidningspressen inte ställer upp något krav på lägsta upplaga. Där- emot får den genomsnittliga upplagan vara högst 15 000 exemplar om en tidning ska kunna få stöd.²

I den svenska presstödsförordningen är det ett grundläggande villkor för driftsstöd, enligt 2 kap. 1 § och 3 §, oavsett språk och målgrupp, att en tidning ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar. Upplagekravet sänktes den 1 januari 2009 från ett tidigare krav på 2 000 abonnerade exemplar, vilket motiverades med att regeringen vill skapa bra förutsättningar för tidningar som riktar sig till språkliga minoriteter i Sverige.

¹ FOR 1997-03-17 nr 248: Forskrift om tilskudd til samiske aviser.

² Statsrådets förordning om stöd för tidningspressen 5.6.2008/389.

Enligt Sametingets förstudie gör upplagekravet på minst 1 500 exemplar att det är omöjligt för en tidning som skriver enbart på samiska att kvalificera sig för svenskt presstöd. Den samisktalande befolkningen är helt enkelt för liten. Möjligen bör upplagegränsen, enligt Sametinget, sänkas ända ner till 500 exemplar för att gynna etableringen av en tidning på samiska respektive på meänkieli.

En särskild, lägre, upplagegräns för tidningar på samiska och meänkieli har inte tidigare varit aktuell i Sverige. Presskommittén 2004 konstaterade i sitt betänkande att det dåvarande kravet på att en tidning skulle ha en abonnerad upplaga på minst 2 000 exemplar för att kunna få driftsstöd, i kombination med villkoret att 90 procent av upplagan måste vara spridd inom Sverige, ledde till att dagstidningar riktade till språkliga minoriteter hade begränsade möjligheter att få stöd.³ Kommittén föreslog en generell sänkning av upplagegränsen för driftsstöd till 1 500 exemplar och att det inte längre skulle uppställas något hinder för en tidning som i huvudsak är skriven på svenska att saluföras utanför Sverige. Det senare förslaget genomfördes dock inte.

Mot bakgrund av de samisk- och meänkielitalande språkgruppernas begränsade storlek och språkens situation delar Presstödskommittén bedömningen i förstudien att upplagegränsen sannolikt skapar svårigheter vid etableringen av en ny dagstidning på något av dessa språk.

Det sagda gäller i synnerhet samiskan. För en dagstidning med den samisktalande befolkningen som kundunderlag framstår kravet på 1 500 abonnerade exemplar som ett närmast oöverstigligt hinder. Här bör därför en substantiell sänkning av upplagekravet genomföras. Enligt kommittén är det lämpligt att sänka upplagegränsen till 750 abonnerade exemplar i enlighet med Sametingets förslag. Därmed kommer den svenska presstödsförordningen att ha samma upplagegräns för samiska tidningar som gäller för presstöd till samiska tidningar i Norge.

Det kan diskuteras om samma upplagegräns bör gälla även för tidningar på meänkieli eller om gränsen ska vara högre för dessa eftersom det är betydligt fler personer som talar meänkieli än samiska. Meänkieli är dock inte i samma utsträckning etablerat som skriftspråk. Den enkätundersökning som redovisas i en bilaga om Meänkieliperspektivet i Sametingets förstudie tyder på att en stor del av de personer som talar meänkieli har svårigheter att läsa

³ SOU 2006:8, s. 367–369.

språket. Dessa förhållanden bör vägas in i bedömningen av vilken upplaga en dagstidning på meänkieli har förutsättningar att nå upp till. Kommitténs slutsats är att en upplagegräns på 750 abonnerade exemplar, gemensam för båda språken, är lämplig.

Det är samtidigt inte rimligt att kräva att en tidning till 100 procent ska vara skriven på meänkieli och/eller samiska för att en särskild, lägre upplagegräns ska gälla. Däremot bör innehållet i huvudsak vara skrivet på minoritetsspråket. Om en tidning som delvis är skriven på meänkieli även publicerar text på samiska, eller det omvända, bör rätten till presstödet dock inte förloras därför att innehållet på meänkieli eller samiska var för sig inte står för huvuddelen. Det bör vara tillräckligt att innehållet i huvudsak är skrivet på samiska och meänkieli tillsammans. Det bör därutöver ankomma på Presstödsnämnden att vid behov närmare reglera frågan i sina föreskrifter.

I 2 kap. 2 § regleras storleken på det allmänna driftsstödet till hög- och medelfrekventa dagstidningar. Det årliga driftsstödet är direkt proportionellt mot tidningens veckovolym, med en viss maximigräns och en viss möjlighet till extrastöd för storstadstidningar. Förslaget i denna del är att det stöd som införs för tidningar på samiska eller meänkieli med en lägre upplaga än 1 500 exemplar ska beräknas efter samma principer som det existerande stödet för tidningar med en upplaga på minst 1 500 exemplar. Det innebär att stödet per exemplar ska vara lika stort för alla tidningar som omfattas av bestämmelsen, oavsett upplagans storlek. Därför föreslås inga förändringar i 2 §.

För lågfrekventa dagstidningar, som kommer ut en eller två gånger per vecka, regleras stödbeloppen i 2 kap. 4 § och 5 §. I de båda paragraferna anges fasta stödbelopp för olika nivåer på den abonnerade upplagan. Det högsta stödbeloppet är 5 260 000 kronor och lämnas om upplagan är minst 9 000 exemplar. För en upplaga på minst 1 500 och högst 1 999 exemplar är stödbeloppet 1 679 000 kronor. Omräknat per tidningsexemplar ökar dock stödet i princip med lägre upplaga, med reservation för vissa variationer inom respektive upplageintervall. Lägst stöd per exemplar får därför tidningar med en upplaga på minst 9 000 exemplar. Den stegvisa upptrappningen av stödet per exemplar gäller ner till upplagenivån 2 000 exemplar. För tidningar med en upplaga på minst 1 500 och högst 1 999 exemplar lämnas samma stödbelopp per exemplar som för tidningar med en upplaga på 2 000–2 999 exemplar. Det årliga allmänna driftsstödet för en tidning vars abonnerade upplaga är

minst 1 500 exemplar uppgår alltså till tre fjärdedelar av stödbeloppet för en tidning vars abonnerade upplaga är minst 2 000 exemplar.

Den beräkningsprincip som utgår från samma stödbelopp per exemplar tar inte hänsyn till att den verkliga kostnaden för driften av en tidning inte är proportionell mot tidningens upplaga. För att en lågfrekvent tidning med en abonnerad upplaga på mellan 750 och 1 499 exemplar ska ha en reell möjlighet att klara sig, behöver driftsstödet per exemplar sannolikt vara högre än för tidningar med en högre upplaga. Samtidigt är det för dessa tidningar också angeläget med en större grad av individuell anpassning av stödet utifrån varje tidnings särskilda situation. Därför är det olämpligt att fastställa ett fast stödbelopp i presstödsförordningen för intervallet 750–1 499 exemplar. Det bör i stället ankomma på Presstödsnämnden att bestämma beloppet för årligt allmänt driftsstöd med utgångspunkt från de förutsättningar som gäller för respektive tidning i det aktuella intervallet. I presstödsförordningen bör dock ett högsta möjliga stödbelopp anges. Förslaget innebär att stödet högst får uppgå till 1 679 000 kronor för tidningar som kommer ut en gång per vecka och högst 2 015 000 kronor för tidningar som kommer ut två gånger per vecka. Det motsvarar de stödbelopp som enligt 2 kap. 4 § och 5 § lämnas för tidningar vars abonnerade upplaga är minst 1 500 exemplar. Det ankommer därutöver på Presstödsnämnden att vid behov närmare reglera frågan i sina föreskrifter.

Enligt en 2010 införd bestämmelse i 2 kap. 2 a § presstödsförordningen ska nämnden jämföra stödbeloppet för en hög- eller medelfrekvent dagstidning med stödbeloppet för en lågfrekvent dagstidning vid motsvarande upplaga. Understiger det allmänna driftsstöd som en hög- eller medelfrekvent dagstidning berättigar till enligt 2 § första stycket det driftsstöd som en lågfrekvent dagstidning vid motsvarande upplaga berättigar till enligt 5 §, ska i stället stödnivån enligt den paragrafen gälla. Enligt Presstöds-kommittén ska bestämmelsen i 2 kap. 2 a § vara oförändrad även med förslaget om en sänkt upplagegräns för dagstidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli och den föreslagna metoden för att bestämma stödbeloppet för sådana lågfrekventa tidningar i det lägsta upplageintervallet.

Vidgat spridningsområde

Presstödskommittén ser också ett problem med att tidningar på samiska som har sin huvudredaktion i Sverige enligt gällande regler i 2 kap. 11 § presstödsförordningen helt utesluts från svenskt presstöd om mer än 10 procent av den abonnerade upplagan sprids i andra länder.

Samerna är ett urfolk vars språk- och kulturområde inte överensstämmer med de nuvarande gränserna mellan Sverige, Norge, Ryssland och Finland. En särskild regel om att ge tidningar på samiska rätt till driftsstöd även om deras spridningsområde inte är begränsat till Sverige bör därför införas i 2 kap 11 §. En sådan förändring kommer att komma även tidningar i t.ex. det sydsamiska området till del. Det finns heller ingen anledning att begränsa denna regel till enbart samiska tidningar, utan samma regel bör gälla även för tidningar som i huvudsak är skrivna på meänkieli.

Storleken på det svenska presstödet för sådana tidningar bör dock även fortsättningsvis, precis som för andra dagstidningar, beräknas bara med utgångspunkt i den del av upplagan som huvudsakligen distribueras inom Sverige. Sametinget föreslår att tidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli ska få svenskt presstöd även för den del av upplagan som sprids utanför Sverige. Det är enligt kommitténs mening alltför långtgående. Bortsett från de EU-rättsliga aspekterna är det inte rimligt att svenska skattemedel ska stödja produktion och distribution av tidningar till läsare i andra länder. Sametingets förslag om en överenskommelse mellan de svenska och norska staterna ligger också utanför kommitténs mandat i enlighet med de överväganden som redovisats i kapitel 3. På sikt kan det övervägas om reglerna för stöd till tidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli bör samordnas mellan i första hand Sverige, Norge och Finland, så att stödberättigade tidningar kan spridas till hela språkområdet utan hinder av landgränserna och så att det finns en rimlig avvägning mellan de olika ländernas ekonomiska ansvar.

Enligt de generella reglerna för presstödet, i presstödsförordningen och i Presstödsnämndens föreskrifter, bestäms nivån på det allmänna driftsstödet av storleken på hela den abonnerade upplagan, medan upplagan till minst 90 procent ska distribueras inom Sverige för att driftsstöd över huvud taget ska kunna lämnas. Allmänt driftsstöd kan därmed maximalt uppgå till ca 111 procent

av den abonnerade upplaga som distribueras inom Sverige. Den föreslagna förändringen av presstödsförordningen till förmån för tidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli innebär att allmänt driftsstöd kan lämnas till sådana tidningar även om mer än 10 procent av upplagan är spridd utanför Sverige, men storleken på driftsstödet ska även fortsättningsvis, precis som för andra dagstidningar, beräknas bara med utgångspunkt i den del av upplagan som huvudsakligen distribueras inom Sverige. Det framgår av Presstödskommitténs förslag till ny lydelse av 2 kap. 11 §. Därmed undviks också den EU-rättsliga problematik som regeringen pekade på i propositionen Nya villkor för dagspressen och som låg till grund för att ett liknande förslag om vidgat spridningsområde från Presskommittén 2004 inte genomfördes.⁴

Även i övrigt ska villkoren för allmänt driftsstöd i presstödsförordningen fortsatt gälla för tidningar som i huvudsak är skrivna på samiska eller meänkieli. Det gäller t.ex. bestämmelserna i 2 kap. 1 § och 3 § presstödsförordningen om att en tidnings totalupplaga i huvudsak ska vara abonnerad för att den ska vara berättigad stöd. Detsamma ska gälla för de nya regler som införts för hur stor del av tidningsföretagens kostnader som får täckas av driftsstödet.⁵ Enligt 2 kap. 2 b § får det sammanlagda allmänna driftsstödet för hög- och medelfrekventa tidningar inte överstiga 40 procent av de rörelsekostnader som är förknippade med utgivningen av den stödberättigade tidningen. Motsvarande nivå för lågfrekventa tidningar är, enligt 2 kap. 5 a §, 75 procent. Det bör ankomma på Presstödsnämnden att vid behov utforma närmare föreskrifter med dessa utgångspunkter.

⁴ Prop. 2009/10:199, s. 38–42.

⁵ De nya reglerna bygger på regeringens förslag i prop. 2009/10:199, s. 27–28.

4.2 Begränsat driftsstöd till dagstidningar som delvis är skrivna på finska, meänkieli eller samiska

Presstödskommitténs förslag: Bestämmelserna om begränsat driftsstöd i presstödsförordningen ändras på följande punkter:

- Kravet på att det redaktionella innehållet till minst 25 procent ska vara skrivet på finska ändras till att det redaktionella innehållet till minst 25 procent ska vara skrivet på något eller några av språken finska, meänkieli eller samiska.
- Den geografiska avgränsningen för tidningens utgivningsort ska omfatta kommuner som ligger i respektive förvaltningsområde avseende samiska eller meänkieli, samt kommunerna Haparanda, Kalix, Överkalix och Övertorneå avseende det finska språket.
- Om en tidnings utgivningsort inte är en kommun som ligger i respektive förvaltningsområde, medan det är uppenbart att tidningens spridningsområde innefattar ett förvaltningsområde avseende samiska eller meänkieli, får Presstödsnämnden bestämma att en annan ort ska betraktas som utgivningsort.
- För en tidning som till minst 25 procent är skriven på ett av de berörda minoritetsspråken lämnas ett stöd på oförändrat högst 2 239 000 kronor och för en tidning som är skriven på minst två av språken lämnas ett stöd på högst 2 686 000 kronor.

Sametingets förslag överensstämmer delvis med kommitténs förslag. I förstudien föreslås att kravet i 2 kap. 8 § om att det redaktionella innehållet till 25 procent ska vara skrivet på det finska språket ändras till att omfatta finska och meänkieli. Vidare föreslås en höjning i 2 kap. 10 § av det maximala stödbeloppet för att täcka de tillkommande kostnaderna för två sidor på meänkieli.

Sametinget lämnar inte något förslag om att även samiska ska läggas till bland minoritetsspråken i 2 kap. 8 § eller om att begränsningen till vissa utgivningsorter i paragrafen ska tas bort. I förstudien föreslås i stället att ett särskilt presstöd ska införas för lokala tidningar som har sidor på samiska (inkl. nord-, lule- och sydsamiska) eller meänkieli.

Skälen för kommitténs förslag: I den nuvarande presstödsförordningen finns det bestämmelser i 2 kap. 7 § och 8 § om begränsat driftsstöd till dagstidningar på vissa utgivningsorter. Gemensamt för båda bestämmelserna är att stödberättigade dagstidningar ska uppfylla samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad. I praktiken innebär det att täckningsgraden på de aktuella orterna kan överskrida 30 procent.

Som framgår av 2 kap. 7 § handlar bestämmelsen om utgivningsorterna Gotlands, Borgholms, Mörbylånga eller Laholms kommun, medan det i 8 § handlar om Haparanda, Kalix, Överkalix eller Övertorneå kommun. Paragraferna skiljer sig också åt i en för detta delbetänkande avgörande fråga. En förutsättning för stöd enligt 2 kap. 8 § är att tidningen, trots att den till övervägande del är skriven på svenska, har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 procent är skrivet på finska. Något motsvarande språkkrav finns inte i 2 kap. 7 §. Den bestämmelsen faller därför utanför området för det uppdrag som kommittén redovisar i detta delbetänkande.

Sidor på meänkieli

Sametingets förslag om ändrade bestämmelser i 2 kap. 8 § och 10 § utgår från de förutsättningar som gäller för tidningen Haparandabladet. Genom de föreslagna förändringarna är avsikten att tidningen ska kunna producera två sidor på meänkieli, utöver de sex sidor som tidningen redan har på finska. Haparandabladet utkommer två gånger i veckan och har en upplaga på 3 700 abonnerade exemplar. På tidningens förstasida finns det normalt en spalt för finska nyheter. Längre fram i tidningen finns det även en förstasida för den finska delen, Haaparannanlehti.

Enligt uppgift från Haparandabladet bygger nyhetsvärderingen för den finska delen av tidningen på att de finsktalande i upptagningsområdet Haparanda, Övertorneå och Pajala har särskilda frågor som de är intresserade av. Det handlar med andra ord inte bara om en översättning av de svenska nyheterna. Var fjärde medborgare i Haparanda är finsktalande och tidningen uppges fylla en viktig funktion för dessa. Tidningens planer på att komplettera de finska sidorna med nyhetssidor på meänkieli utgår från att varje sådan sida kostar cirka 600 000 kronor per år. En generell svårighet för tidningsföretag när det gäller att producera

redaktionell text på andra språk än svenska är att kunna rekrytera språkkunniga journalister, men planerna på Haparandabladet utgår från att det ska vara möjligt i fråga om meänkieli. Att producera redaktionellt material på meänkieli bedöms också utveckla språket ytterligare.

Presstödskommittén delar Sametingets uppfattning om att presstödet bestämmelser inte ska vara utformade på ett sådant sätt att de svagare av de nationella minoritetsspråken missgynnas i jämförelse med finskan, som är ett relativt starkt och väl etablerat språk i Sverige. Därför är det också kommitténs förslag, i likhet med Sametingets, att meänkieli ska likställas med finskan i 2 kap. 8 §. Med den nuvarande utformningen av bestämmelsen skulle dagstidningar med utgivningsorterna Haparanda, Kalix, Övertorneå eller Övertorneå kommun därmed kunna få begränsat driftstöd för redaktionella texter även på meänkieli. Som jämförelse omfattar det aktuella förvaltningsområdet för meänkieli kommunerna Haparanda, Kalix, Övertorneå, Gällivare, Kiruna och Pajala. Det finns alltså en viss, men inte fullständig, överlappning mellan de båda geografiska områdena. Kommittén återkommer nedan till en samlad bedömning av den geografiska avgränsning som är rimligast att använda i 2 kap. 8 §.

Sidor på samiska

Sametingets förslag om att även införa ett särskilt presstöd för lokala tidningar som har enstaka sidor på samiska eller meänkieli bygger också på behovet av att utveckla de svagare minoritetsspråken i de geografiska områden där de talas och skrivs. I förstudien pekar Sametinget t.ex. på behoven av egenproducerat nyhetsmaterial i de nord-, lule- och sydsamiska områdena. Förslaget är hämtat från presstödsmodeller som finns i Norge och Finland.

Det norska presstödet omfattar bl.a. en särskild bestämmelse som stadgar att en tidning, vars huvudmålgrupp inte är den samiska befolkningen, kan få stöd om tidningen dels uppfyller de övriga villkor som gäller för stöd, dels ges ut i eller har en betydande täckning inom de lule- eller sydsamiska kärnområdena. Stödbeloppet beräknas utifrån antal tidningsexemplar multiplicerat med antal sidor egenproducerat nyhets- och aktualitetsmaterial på lule-

eller sydsamiska.⁶ Även i Finland finns det en möjlighet för tidningar att få presstödet för material på samiska. Det framgår av förordningen om stöd för tidningspressen, där det bland annat stadgas att stöd kan beviljas för produktion och publicering av material på samiska i en tidning som ges ut på finska eller svenska. I förordningen anges till vilka ändamål stödet får användas, varav ett är att sänka kostnaderna för publicering av material på samiska.⁷

Mot bakgrund av den bedömning som kommittén har redovisat i kapitel 3 om det svenska presstödet principiella inriktning är det inte möjligt att införa en bestämmelse som direkt motsvarar de norska och finska presstödsmodellerna med ett särskilt stöd för att gynna flerspråkiga dagstidningar. Det svenska presstödet bör så långt som möjligt vara generellt och automatiskt verkande och bör inte bygga på en bedömning av tidningars redaktionella innehåll.

Vissa särlösningar för stöd till tidningar på minoritetsspråk kan dock motiveras inom ramen för den struktur som gäller i den nuvarande presstödsförordningen. Presstödskommittén föreslår därför vissa ytterligare förändringar av bestämmelsen om begränsat driftsstöd i 2 kap. 8 §, med syftet att även utveckla samiskan i de geografiska områden där det huvudsakligen talas och skrivs. Förslaget är att samiskan likställs med finska och meänkieli i den aktuella bestämmelsen. En sådan förändring kräver samtidigt att den nuvarande geografiska avgränsningen i paragrafen ses över. Det står nämligen klart att den är för snäv i förhållande till de samiska språkområdena. Det aktuella samiska förvaltningsområdet omfattar kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Berg, Gällivare, Härjedalen, Jokkmokk, Kiruna, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Umeå, Vilhelmina, Åre, Älvdalen, Östersund, Krokoms och Dorotea.

Sammanfattning om redaktionellt innehåll och geografisk avgränsning

Presstödskommitténs förslag till ny lydelse av 2 kap. 8 § innebär att begränsat driftsstöd ska kunna lämnas för en dagstidning som uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad om tidningen har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 procent är skrivet på något eller några av språken finska, meänkieli eller samiska. Det redaktionella innehållet

⁶ FOR 1997-03-17 nr 248: Forskrift om tillskudd till samiske aviser.

⁷ Statsrådets förordning om stöd för tidningspressen 5.6.2008/389.

på minoritetsspråken bör i huvudsak bestå av nyhets- och opinionsbildande material. Bestämmelsen utformas så att en tidning som innehåller redaktionellt material på flera av minoritetsspråken, sammanlagt uppgående till minst 25 procent, får samma rätt till driftstöd som en tidning som innehåller minst 25 procent material på bara ett av språken. Det bör ankomma på Presstödsnämnden att vid behov närmare reglera frågan i sina föreskrifter.

Som framgår ovan är det därutöver också nödvändigt att se över den geografiska avgränsningen i 2 kap. 8 § för meänkieli och samiska. Den nuvarande bestämmelsen är för snäv i förhållande till att dessa två språk talas och skrivs i delvis andra geografiska områden än finskan. Kommittén föreslår därför att den nuvarande avgränsningen för det finska språket kompletteras med kommuner som ligger i respektive förvaltningsområde avseende meänkieli eller samiska. Det är en väl etablerad avgränsning som används i minoritetspolitiken för att säkerställa de nationella minoriteternas möjligheter att behålla sin särart, sin kultur och sitt språk.

Samtidigt bör det tas i beaktande att även tidningar med utgivningsort utanför ett förvaltningsområde kan välja att publicera enstaka sidor med redaktionellt textmaterial på samiska eller meänkieli som vänder sig till läsare i ett angränsande förvaltningsområde. Kommittén föreslår att 2 kap. 8 § utformas så att Presstödsnämnden ges möjlighet att lämna begränsat driftsstöd även i sådana fall. För det fall en tidnings utgivningsort inte är en kommun som ligger i respektive förvaltningsområde, medan det är uppenbart att tidningens spridningsområde innefattar förvaltningsområde avseende meänkieli eller samiska, föreslås Presstödsnämnden få bestämma att en tidnings utgivningsort i detta avseende är ett annat område än utgivningsorten.

Maximala stödbelopp för begränsat driftsstöd

Sametinget föreslår att det maximala stödbeloppet för begränsat driftsstöd ska höjas för att möjliggöra fler nyhetssidor på finska, samiska eller meänkieli. Den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 10 § innebär att för en tidning som har rätt till begränsat driftsstöd enligt 8 § lämnas stöd med belopp som motsvarar vad en tidning som kommer ut en gång per vecka är berättigad till enligt 2 kap. 4 §. Stödbeloppet för begränsat driftsstöd får dock högst uppgå till 2 239 000 kronor, vilket är det stödbelopp som gäller om den

abonnerade upplagan för endagstidningen är minst 2 000 exemplar. I förstudien föreslås att begränsat driftsstöd i stället ska motsvara de stödbelopp som gäller för tidningar som kommer ut två gånger per vecka enligt 2 kap. 5 § och, som förslaget får förstås, med samma stegvisa ökning av stödet beroende på omfattningen av den abonnerade upplagan. I exemplet med Haparandabladet, med en upplaga på 3 700 exemplar, skulle Sametingets förslag innebära att det begränsade driftsstödet höjdes till 3 492 000 kronor, som gäller för tidningar med en abonnerad upplaga på minst 3 000 exemplar.

Presstödskommittén konstaterar att den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 10 § behandlar alla tidningar som är berättigade till begränsat driftsstöd enligt 7 § och 8 § lika. En generell höjning av det maximala stödbeloppet skulle därför slå fel i förhållande till det uppdrag som ligger till grund för detta delbetänkande. Kommittén har därför prövat frågan om en särskild bestämmelse med ett maximalt stödbelopp för tidningar som är berättigade begränsat driftsstöd enligt 2 kap. 8 §.

Slutsatsen är att en viss höjning av det begränsade driftsstödet är rimligt för att möjliggöra ett redaktionellt material på fler än ett minoritetsspråk. Med kommitténs förslag kommer det dock inte att finnas något krav på att varje språk ska stå för ett visst redaktionellt utrymme, utan kravet är att de vart och ett eller tillsammans ska stå för minst 25 procent av utrymmet. Det nya maximala stödbelopp som föreslås är därför lägre än Sametingets förslag och gäller enbart om det redaktionella innehållet till minst 25 procent är skrivet på minst två av språken finska, meänkieli eller samiska. Då lämnas ett stödbelopp som motsvarar vad en tvådagarsstidning är berättigad till enligt 2 kap. 5 §, dock högst 2 686 000 kronor, vilket är det stödbelopp som gäller om den abonnerade upplagan för en tvådagarsstidning är minst 2 000 exemplar. Om det redaktionella innehållet till minst 25 procent är skrivet på enbart ett av språken finska, meänkieli eller samiska lämnas samma stöd som tidigare, dvs. med ett belopp som motsvarar vad en lågfrekvent dagstidning är berättigad till enligt 4 §, dock högst 2 239 000 kronor. Inom dessa ramar bör det ankomma på Presstödsnämnden att vid behov närmare reglera olika stödbelopp i sina föreskrifter.

4.3 Förslag som inte bör genomföras

I kapitel 3 redovisar Presstödskommittén några allmänna utgångspunkter som bör ligga till grund för eventuella regelförändringar inom det nuvarande presstödsystemets ram. Med stöd av dessa utgångspunkter bedömer kommittén att vissa av de förslag som Sametinget lämnar i förstudien inte bör genomföras. Några av de aktuella förslagen skulle innebära ändrade regler för befintliga stöd i presstödsförordningen, medan andra skulle medföra att nya stödformer infördes. Kommittén redovisar i detta avsnitt de skäl som ligger till grund för bedömningen att förslagen inte bör genomföras.

Slopat krav på att huvudredaktionen för samiska tidningar ska ligga i Sverige

Enligt 2 kap. 11 § presstödsförordningen ska en tidning vars text inte i huvudsak är skriven på svenska likställas med andra dagstidningar i fråga om rätt till driftsstöd bl.a. om tidningen har sin huvudredaktion i Sverige. Sametinget föreslår att den regeln inte ska gälla för en samisk tidning. Förslaget utgår från situationen för den norska samiska tidningen Ávvir, som, enligt Sametinget, tvingas till en komplicerad svensk bolagskonstruktion för att kunna etablera en redaktion i Kiruna.

Presstödskommittén pekar i avsnitt 4.1 på de särskilda förutsättningarna för tidningar på samiska som har ett spridningsområde som inte är begränsat till Sverige. Kommittén föreslår därför att det nuvarande kravet i 2 kap. 11 § presstödsförordningen om att minst 90 procent av den abonnerade upplagan för sådana tidningar ska tas bort, så att reglerna anpassas till det samiska språkets rörlighet över landgränserna. Samtidigt ska storleken av det svenska presstödet även i fortsättningen beräknas bara med utgångspunkt i den del av upplagan som huvudsakligen distribueras inom Sverige. Presstöd ska alltså inte utgå för den del av upplagan som är spridd utanför Sverige i större utsträckning än vad som gäller för andra dagstidningar.

På motsvarande sätt är det enligt Presstödskommittén inte rimligt att svenskt presstöd används till att stödja tidningar som

inte produceras i Sverige. Presstödsreglerna i de nordiska länderna är inte heller samordnade med varandra på den här punkten. Därmed skulle ett avskaffande av det nuvarande kravet för svensk presstöd att huvudredaktionen ska ligga i Sverige kunna medföra att samiska dagstidningar får möjlighet till dubbelt eller tredubbelt stöd.

Det norska samiska presstödet är t.ex. utformat på ett sådant sätt att det till största delen utgörs av ett fast belopp som utbetalas till samtliga stödberättigade tidningar. Skillnaden mellan de stödbelopp som betalas ut till norska samiska tidningar med olika upplaga är alltså inte så stor. De norska presstödsbestämmelserna hindrar inte en samisk tidning med huvudredaktion i Norge att spridas till prenumeranter i Sverige. Det svenska presstödet är till skillnad från det norska uppbyggt så att stödbeloppen i huvudsak är proportionella mot upplagan. Om en samisk tidning med redaktionell hemvist i Norge men med läsare även i Sverige skulle få del av både det norska, till största delen fasta, presstödet och det upplagebaserade svenska driftsstödet för de tidningar som sprids här i landet, skulle denna tidning gynnas jämfört med, till exempel, en gränsöverskridande samisk tidning med huvudredaktion i Sverige eller en samisk tidning med huvudredaktion i Norge och enbart norska läsare.

Frågan om gränsöverskridande samiska dagstidningar kan alltså, enligt Presstödskommitténs bedömning, inte lösas genom att enbart det svenska presstödet ändras. Förslaget bör därför inte föranleda någon förändring av presstödsförordningen.

Lägre andel eget redaktionellt innehåll

Enligt Sametinget finns det två problem med den nuvarande bestämmelsen i 1 kap. 6 § presstödsförordningen om att en dagstidnings egna redaktionella innehåll ska utgöra minst 55 procent av det totala redaktionella innehållet. För det första kan kravet medföra att svenskspråkiga tidningar som ligger nära gränsen till Norge eller Finland avstår från att publicera sidor på samiska eller meänkieli eftersom detta skulle kunna leda till att tidningen förlorade sin rätt till presstöd. För det andra medför kravet på eget redaktionellt innehåll en begränsning för möjliga tidnings-samarbeten mellan olika tidningar som skriver på samiska eller meänkieli, eftersom en av tidningarna måste stå för minst 55

procent av det redaktionella materialet för att rätten till presstödska behållas.

Mot denna bakgrund föreslår Sametinget att det nuvarande kravet ska ses över för att gynna samproduktion av tidningar som skriver på samiska eller meänkieli. En hänvisning görs till att det norska presstödet inte innehåller något procenttal alls för egenproducerat innehåll.

Presstödskommittén noterar att kravet på egenproducerat material i den svenska presstödsförordningen har varierat en del under åren men att det alltid har legat på strax över 50 procent. Någon undantagsregel för tidningar på minoritetsspråken har aldrig varit aktuell. Att det redaktionella materialet till övervägande del är unikt och egenproducerat ingår i själva grunddefinitionen av vad som är en självständig tidning. Förändringar av detta krav skulle därför bryta mot de grundläggande förutsättningarna för statens stöd till pressen. Med en undantagsregel skulle bedömningen av dagstidningars oberoende och självständiga journalistiska arbete bli beroende av vilket språk som används. Det nuvarande kravet på 55 procent egenproducerat redaktionellt material är inte heller så högt ställt att det kan utgöra något avgörande hinder för tidningssamarbete eller för införandet av enstaka sidor på meänkieli eller samiska i svenskspråkiga tidningar. Kommittén anser därför inte att behovet av att stödja dagstidningar på samiska och meänkieli kan motivera en sänkning av kravet på andelen eget redaktionellt material i presstödsförordningen.

Ändrat språkkrav för flerspråkiga tidningar

Sametinget föreslår att presstödsreglerna ska ändras så att en samisk tidning som skriver på svenska inte ska tvingas att skriva i huvudsak på svenska för att vara berättigad driftsstöd. Enligt Sametinget innebär de nuvarande reglerna att en samisk tidning, som vill uppnå upplagenivån på 1 500 abonnerade exemplar och sedan ytterligare utvecklas, aldrig kommer att våga skriva på samiska till mer än högst 10 procent, eftersom regeln förhindrar mer samisk text.

Presstödskommittén konstaterar att det av 1 kap. 6 § presstödsförordningen framgår att en publikation, för att räknas som en dagstidning och därmed under vissa förutsättningar vara berättigad allmänt driftsstöd, ska ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på

svenska. Av 2 kap. 11 § framgår emellertid att en tidning som inte i huvudsak är skriven på svenska i fråga om rätt till driftsstöd ska likställas med dagstidning om den bl.a. vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige.

Det finns mot den bakgrunden inte skäl att vidta några åtgärder med anledning av förstudiens förslag, som i denna del tycks bygga på ett missförstånd om de gällande reglernas innebörd.

Särskilt presstöd till e-tidningar på samiska och meänkieli

Enligt Sametinget bör det övervägas ett särskilt presstöd till elektroniskt distribuerade tidningar som är skrivna på samiska eller meänkieli. Olika överväganden kring frågan om elektronisk produktion och distribution av tidningar redovisas i förstudien. Trots att den elektroniska distributionen inte har slagit igenom riktigt ännu för de tidningar som tillfrågats under förstudien, finns det varianter av e-tidningar som riktar sig till samerna som målgrupp och som är goda alternativ till papperstidningar. Ett exempel på en ny stödåtgärd skulle, enligt Sametinget, vara att svenskt presstöd ges till den norska samiska tidningen Ávvir för elektronisk distribution när tidningen har etablerats i Sverige.

Presstödskommittén konstaterar att bestämmelserna om presstöd, som de kommer till uttryck i förordningen och i Presstödsnämndens föreskrifter, är teknikneutrala såtillvida att de är tillämpliga oavsett om tidningarna distribueras på papper eller elektroniskt. För samtliga dagstidningar gäller, enligt 11 a § presstödsförordningen, att driftsstödet för elektroniskt distribuerade dagstidningar jämkas om det är skäligt med hänsyn till kostnaderna för produktion och distribution. Åtgärder som vidtas för att stödja tidningar som är skrivna på samiska eller meänkieli kommer alltså, med oförändrade bestämmelser, att komma även elektroniska varianter av sådana tidningar till del. Att därutöver införa särskilda stödåtgärder för elektroniskt distribuerade dagstidningar som är skrivna på samiska eller meänkieli är inte motiverat. Sametingets förslag i den här delen bör därför inte föranleda någon förändring av presstödsförordningen.

Särskilt presstöd till språkvård, textproduktion och korrekturläsning

Sametinget föreslår att extra resurser tillhandahålls för stöd till språkvård, nyskrivna originaltexter och korrekturläsning vid etableringen av samiska dagstidningar och för tidningssidor på samiska eller meänkieli. Förslaget utgår från att texter i tidningar är språknormerande och att allmänheten påverkas av tidningarnas språk. Kostnaderna för att uppnå tillräckligt god kvalitet är dock höga, eftersom det förutsätter journalister som själva behärskar språket och att man inte förlitar sig på översättningar.

I avsnitt 4.1 och 4.2 föreslår Presstödskommittén olika åtgärder för att förbättra förutsättningarna för etableringen av nya tidningar på samiska och meänkieli liksom för publicering av enstaka sidor på dessa språk i redan existerande tidningar. Åtgärderna innebär att villkoren för driftsstöd i presstödsförordningen mildras i vissa delar och att stödets räckvidd vidgas något. Därmed kommer sannolikt tidningar att bli berättigade till ökat eller nytt driftsstöd.

Av 1 kap. 4 § presstödsförordningen framgår att driftsstöd endast får användas för att täcka kostnader som är knutna till utgivningen av den dagstidning som stödet beviljats för. I 5 kap. 3 a § sägs att ett tidningsföretag som har beviljats driftsstöd årligen i efterhand ska lämna in en redovisning till Presstödsnämnden om hur stödet har använts och vilka kostnader det har täckt. Nämnden ska därefter kontrollera att användningen av driftsstödet sker i överensstämmelse med presstödsförordningen.⁸

Utgångspunkten för Presstödsnämndens bedömning av om en tidning har rätt till driftsstöd är att tidningen uppfyller villkoret som allmän nyhetstidning av dagspresskaraktär med reguljär nyhetsförmedling eller allmänpolitisk opinionsbildning. För att en sådan nyhetsförmedling och opinionsbildning ska kunna ske i tidningar som är skrivna på samiska och meänkieli är det centralt att språkbehandlingen är av hög kvalitet och därför bör det, enligt Presstödskommittén, ligga nära till hands att driftsstödet används för att täcka bl.a. sådana kostnader. Det bör dock ankomma på Presstödsnämnden att närmare reglera frågan i sin tillämpning av presstödsförordningens bestämmelser. Enligt kommittén bör det inte införas något särskilt stöd för språkvård, textproduktion och

⁸ Bestämmelserna i 1 kap. 4 § och 5 kap. 3 a § bygger på regeringens bedömning i prop. 2009/10:199, s. 28–30.

korrekturläsning vid sidan av det allmänna och begränsade driftsstödet, med de förändringar som föreslås i detta delbetänkande.

5 Konsekvenser av förslagen

5.1 Förutsättningar för konsekvensbeskrivningen

Enligt sina direktiv ska Presstödskommittén – i de fall förslag påverkar kostnader eller intäkter för staten, företag eller enskilda – redovisa en beräkning av dessa kostnader. Vid kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten ska kommittén föreslå en finansiering. Kommittén ska särskilt bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för berörda företag. Konsekvenserna ska bedömas för såväl tidningsföretag som omfattas av ett stöd som tidningsföretag och andra medieföretag som inte omfattas, inklusive konsekvenserna för de tidningar som får driftsstöd enligt nuvarande system.

Om förslagen i ett betänkande har betydelse för vissa särskilt utpekade områden ska dessa, enligt kommittéförordningen (1998:1474), också anges. Det är följande områden som pekas ut: den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, jämställdheten mellan kvinnor och män samt möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

5.2 Konsekvenser för staten

De förslag som Presstödskommittén lämnar i detta delbetänkande bedöms underlätta för tidningar som helt eller delvis skriver på samiska eller meänkieli att kvalificera sig för driftsstöd. Med de föreslagna förändringarna i presstödsförordningen (1990:524) kommer sådana tidningar därmed att få bättre förutsättningar att etablera sig och upprätthålla en utgivning i Sverige.

Statens utgifter för presstöd kan därmed komma att öka något. De faktiska kostnaderna beror dock på flera olika faktorer som inte är kända på förhand, bl.a. en tidnings upplaga och periodicitet. Med utgångspunkt från att de berörda tidningarna har en begränsad målgrupp bedöms dock den ökade kostnaden för staten vara relativt begränsad och rymmas inom ramen för anslaget 8:2 *Presstöd* under utgiftsområde 1.

Förslagen kan också medföra en ökning av de administrativa kostnaderna för Presstödsnämnden, bl.a. genom att nya föreskrifter och blanketter behöver tas fram. Även i det löpande arbetet kan arbetsbelastningen komma att öka när flera tidningar ansöker om presstöd. De ökade administrativa kostnaderna bör dock rymmas inom ramen för anslaget 8:1 *Presstödsnämnden* under utgiftsområde 1.

5.3 Konsekvenser för företag

Presstödskommitténs bedömning är att förslagen kan få positiva konsekvenser för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags.

Inget av förslagen om förändrade bestämmelser i presstödsförordningen innebär att stödet minskar för berörda tidningsföretag och förslagen får därmed inte negativa konsekvenser för företagen. En viss ökning av de administrativa kostnaderna för stöd-mottagande tidningar kan uppstå som en följd av att ändamålet för stödet vidgas något och genom att nya föreskrifter och blanketter behöver hanteras. Det är dock en ofrånkomlig följd av de nya villkoren för uppföljning och kontroll av presstödet användning.

5.4 Konsekvenser i övrigt

Presstödskommitténs bedömning är att förslagen inte får några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, offentlig service i olika delar av landet eller jämställdheten mellan kvinnor och män. De bedöms inte heller ha några miljökonsekvenser. Förslagen kan däremot få positiva konsekvenser för sysselsättningen och för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Kommittédirektiv

Översyn av det statliga stödet till dagspressen

Dir.
2011:112

Beslut vid regeringssammanträde den 15 december 2011

Sammanfattning

En parlamentarisk kommitté ska göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen utifrån en bred genomlysning av dagens konkurrensförutsättningar på mediemarknaden och behoven av stöd till dagspressen. Bedömningen ska göras med utgångspunkt i en analys av stödets samlade effekter på det utbud som erbjuds konsumenterna från såväl tidningssektorn som andra delar av mediemarknaden. Utifrån denna översyn ska kommittén lämna förslag till hur ett framtida stödsystem kan utformas. Kommittén får också lämna förslag till andra kostnadseffektiva insatser för dagspressen, såsom regelförenkling eller åtgärder för bättre samordning av distribution. Om det är relevant med utgångspunkt i de förslag som lämnats, ska kommittén även lämna förslag på en förändrad myndighetsorganisation.

I ett delbetänkande, som ska lämnas senast den 31 maj 2012, ska kommittén ta ställning till om stödet till dagstidningar för nationella minoriteter bör förstärkas i nuvarande presstödsförordning.

Uppdraget ska redovisas slutligt senast den 31 augusti 2013.

En förändrad mediemarknad och europeiska statsstödsregler kräver en översyn av presstödsystemet

Sverige har varit och är alltjämt en ledande dagstidningsnation i Europa med många dagstidningstitlar och stor spridning av dagstidningar. Från 1950-talet skedde dock en snabb utslagning inom dagspressen. Reklamfinansieringen bestämde villkoren för

tidningskonkurrensen, vilket gynnade de tidningar som kunde erbjuda den bästa täckningen på utgivningsorten. Andra tidningarna, dvs. prenumererade dagstidningar som på sin utgivningsort hade en upplagemässigt större konkurrent, fick det betydligt svårare. Dagspressen dominerade vid den tiden den lokala nyhetsförmedlingen och opinionsbildningen och statsmakterna försökte därför finna former för att förhindra befarad fortsatt nedläggning och samtidigt bevara mångfalden och konkurrensen inom dagspressen. Det var mot denna bakgrund det statliga presstödet infördes år 1971. Stödet riktades direkt till de s.k. andratidningarna.

Sedan 1970-talet, då grunderna för det statliga presstödet utformades, har medielandskapet genomgått stora förändringar. En viktig faktor är utvecklingen av nya tekniker för framtagande och distribution av innehåll. Medieföretag för ut sitt budskap på flera tekniska plattformar och utnyttjar olika tjänster för att interagera med sin publik. Konkurrensen på mediemarknaden har också ökat bl.a. till följd av internationalisering och avregleringar på mediemarknaden. Konsumenternas medievanor har förändrats i takt med ett ökat utbud av tv, radio, gratistidningar, tidskrifter samt tillgång till webbtidningar och annan information via internet. Medborgarna har i dag större möjligheter att välja när, var och hur de vill konsumera och interagera med medier. Teknikutvecklingen har också ökat möjligheterna att driva opinion som kan nå en stor publik.

De beskrivna förändringarna innebär att förutsättningarna för de företag som i huvudsak arbetar med dagstidningsutgivning skiljer sig markant från de som gällde vid den tid då grunderna för presstödet utformades. Det finns anledning att anta att medielandskapet kommer att fortsätta förändras i snabb takt. Detta är ett viktigt skäl till att se över presstödet.

Presstödet regleras i presstödsförordningen (1990:524) och fördelas av Presstödsnämnden. Presstöd enligt förordningen lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd till tidningar vars huvudsakliga upplaga är prenumererad. Distributionsstöd ges för samdistribution där minst två tidningsföretag deltar och får lämnas för varje prenumererat exemplar.

För driftsstöd krävs bl.a. att en tidning har en prenumererad upplaga på minst 1 500 exemplar och en täckningsgrad (dvs. andel abonnenter inom ett visst område) som inte överstiger 30 procent. Driftsstödet är således inte längre kopplat till andratidningar utan

kan ges till såväl ensamtidningar som samtliga tidningar på en ort. I propositionen Nya villkor för stödet till dagspressen (prop. 2009/10:199) föreslog regeringen att vissa bestämmelser i presstödsförordningen skulle ändras för att säkerställa att förordningen är förenlig med EU:s statsstödsregler. Förändringarna trädde, efter riksdagens godkännande, i kraft den 1 januari 2011. Samtidigt tidsbegränsades förordningen till den 31 december 2016 i enlighet med tidsgränsen för Europeiska kommissionens statsstöds godkännande. Regeringen bedömde i propositionen att en översyn av presstödet bör göras, något som också kommissionen krävt som ett villkor för att godkänna det nuvarande presstödet, och att nödvändiga ändringar av systemet bör föreslås i så god tid att de kan träda i kraft den 1 januari 2017. Ett fortsatt stöd i någon form efter denna tidpunkt ska anmälas till Europeiska kommissionen för att prövas i förhållande till EUF-fördragets statsstödsregler.

Det behövs en översyn av presstödet roll på dagens och framtidens mediemarknad. Särskilt fokus bör läggas på stödets syfte, effekter och inverkan på konkurrensen på såväl tidningsmarknaden som hela den övriga mediemarknaden.

Uppdraget att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen

En förutsättning för ett demokratiskt samhälle är att det finns fria och självständiga medier med granskande journalistik och allsidig nyhetsförmedling som kan nå alla, såväl geografiskt som demografiskt. Den grundläggande lagstiftningen för svensk dagspress finns i tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och bygger bl.a. på principen om etableringsfrihet och förbudet mot censur.

Målet för politiken på medieområdet är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadliga inslag i massmedierna (prop. 2008/09:1, utg.omr. 17, bet. 2008/09:KrU1, rskr. 2008/09:92). En mediemarknad med många fria och självständiga aktörer, tydliga spelregler och sund konkurrens ger goda förutsättningar för fri åsiktsbildning, fritt utbyte av idéer och reella möjligheter att granska olika företeelser och verksamheter i samhället.

Presstödet har till syfte att värna mångfalden på dagstidningsmarknaden.

De eventuella förändringar som kommittén föreslår ska rymmas inom nuvarande ekonomiska ramar för anslaget 8:2 *Presstödet* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Presstödet roll på en mediemarknad i förändring

Med ökad mångfald i medieutbudet förbättras valfriheten för medborgarna. Ny teknik för distribution av innehåll kan användas för att ge fler tillgång till en dagstidning. Ny teknik har också ökat medborgarnas möjligheter att själva förmedla idéer och åsikter. Det är en positiv utveckling. Samtidigt är den stora förändringen i medielandskapet och den därigenom ökade konkurrensen en förklaring till upplagenedgången för dagspressen. Dagspressens tryckta upplagor har sjunkit med några procentenheter varje år. Den betalda dagspressen hade i slutet av 1980-talet sin största upplaga med nästan 5 miljoner exemplar. I dag är motsvarande upplaga knappt 3,5 miljoner exemplar (Dagspressens ekonomi 2010). På sikt kommer barns och ungas inställning till tidningsläsande att få stor påverkan på utvecklingen av medieanvändandet.

Enligt europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk ska Sverige uppmuntra eller underlätta att åtminstone en tidning grundas eller upprätthålls på finska, meänkieli och samiska. För närvarande finns en dagstidning på finska, däremot saknas dagstidningar på meänkieli och samiska, vilket Europarådet har synpunkter på (Rapport ECRML (2011) 4). Sametinget har på regeringens uppdrag genomfört en förstudie om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli och samiska. Uppdraget redovisades den 30 september 2011.

Dagstidningar har traditionellt en stark ställning i Sverige och presstödet har motiverats med att det bidragit till mediemångfald på tidningsmarknaden. En betydande del av dagspressen utgörs av fådagarstidningar, dvs. dagstidningar som utkommer en-två gånger per vecka. Samtidigt har de senaste årens strukturförändringar medfört att svenska dagstidningar från norr till söder samordnats, huvudsakligen i regionala grupper. De så kallade konkurrensorterna - dvs. de med fler än en högfrekvent dagstidning som utkommer minst fem gånger i veckan - har från presspolitisk synpunkt

särskild betydelse, då de erbjuder en mångfald av pressröster i den lokala mediebevakningen och opinionsbildningen. Den struktur-omvandling som påverkat det svenska tidningslandskapet har varit påtaglig framför allt på dessa orter. Av 15 orter med två högfrekventa dagstidningar återstår fyra konkurrensorter av traditionellt snitt, medan övriga orter med två tidningar har fått samma ägare till bägge dagstidningarna och samverkan på de lokala mediemarknaderna (Dagspressens ekonomi 2010). Samtidigt som antalet tidningstitlar har varit i stort sett oförändrat har ägarkontrollen koncentrerats till ett fåtal grupperingar.

Detta har gjort definitionen av redaktionell självständighet allt mer väsentlig. Presstödsnämnden har också utarbetat riktlinjer för tillämpningen av regelverket. Även vilka krav som kan ställas för att en dagstidning ska kunna anses utgöra en allmän nyhetstidning har aktualiserats.

Det kan konstateras att olika medier har skilda ekonomiska förutsättningar. Aktörer på mediemarknaden möter konkurrens i allt större utsträckning, bl.a. eftersom det nu är möjligt att ta del av information på fler sätt än tidigare via radio, tv, internet och dagstidningar. De ekonomiska förutsättningarna och konkurrens-situationen kan också skilja sig mellan olika grupper av tidningar. Detta behöver beaktas vid utformningen av offentliga åtaganden på medieområdet som bör vara så konkurrensneutrala som möjligt och endast skilja sig åt i de fall det är motiverat.

Reklam och annonser i dagspress omfattas av reklamskatt. 1996 års reklamskatteutredning föreslog i sitt betänkande Avskaffa reklamskatten! (SOU 1997:53) ett avskaffande av reklamskatten i dess helhet. Utredningens bedömning var att det inte var möjligt att åstadkomma en generell och konkurrensneutral beskattning. Den dåvarande regeringen ansåg 1998 att reklamskatten bör avskaffas, men konstaterade att det vid det tillfället saknades förutsättningar att finansiera ett totalt avskaffande av skatten. Eftersom det ansågs finnas särskilt allvarliga problem när det gällde beskattningen av reklamtrycksaker avskaffades skatten i denna del 1999. Riksdagen tillkännagav den 10 april 2002 att reklamskatten bör avvecklas och att frågan, med beaktande av de budgetpolitiska målen, bör prioriteras vid kommande budgetberedning (bet. 2001/02:SkU20, rskr. 2001/02:201). Sedan 2002 har ytterligare steg i avskaffandet av reklamskatten tagits.

De ändringar som trädde i kraft 2008 innebär att samtliga periodiska publikationer - även gratisutdelade - som inte är

annonsblad, kataloger eller program betalar 3 procent reklamskatt på annonsintäkter som överstiger fribeloppet 50 miljoner kronor. Reklamtrycksaker och reklam i tv, radio och på internet omfattas inte av reklamskatt.

Konkurrenssituationen för tidningsföretagen varierar även mellan olika orter. Detta gäller inte minst distributionen där olika villkor råder för städer och glesbygd, vilket bl.a. innebär att tidningsföretagens kostnader för distribution i glesbygd blir höga i förhållande till antalet prenumeranter. För medborgarna i glesbygd kan det i sin tur innebära att de får sin dagstidning levererad vid en senare tidpunkt, vilket kan påverka deras incitament till tidningsprenumeration. På detta område kan nya tekniska lösningar för distribution få särskild betydelse.

Distribution av tryckta tidningar är en stor kostnadspost för tidningsföretagen. Det är därför viktigt att distributionen är kostnadseffektiv. Samdistribution kan vara ett sätt att sänka distributionskostnaderna och skulle därför kunna fylla en väsentlig funktion för mångfalden på dagspressområdet om det inte leder till att andra aktörer utesluts från marknaden eller att effektivare distributionsformer inte övervägs. Vissa aktörer är i dag inte berättigade till något stöd för sin distribution. Det gäller t.ex. för gratistidningar och samhällsorienterade tidskrifter som inte utgör kulturtidskrifter. Det finns också kvarvarande hinder för samdistribution av oadresserade tidningar och tidskrifter och adresserade försändelser. Förutsättningarna för samdistribution av tidningar och post påverkas av kravet på övernattbefordran som ställts på Posten AB. Kravet på övernattbefordran ingår som en del i den samhällsomfattande posttjänsten, vars omfattning och kvalitet har sin grund i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utveckling av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna, ändrat genom direktiv 2002/39/EG och 2008/6/EG.

Det behövs därför en genomlysning av hur mediemarknaden och medievanorna har förändrats, vad detta innebär för dagens mediemarknad och vilka framtida utmaningar tidningsbranschen står inför. Detta kräver en bred genomgång av hur mediemarknaden och behoven av ekonomiskt stöd eller andra kostnads-effektiva insatser för dagspressen ser ut.

Kommittén ska

- analysera behoven av stöd och andra kostnadseffektiva insatser utifrån betydelsen av mångfald på mediemarknaden och stödets påverkan på konkurrensen.

I analysen ingår att kommittén ska

- kartlägga utvecklingen av det svenska medielandskapet när det gäller såväl dagspress, inklusive nättidningar och gratistidningar, som övriga medier,
- kartlägga vilken inverkan det statliga stödet till dagspressen har på mediemångfalden,
- kartlägga vilken inverkan det statliga stödet till dagspressen har på konkurrenssituationen på såväl tidningsmarknaden som hela mediemarknaden, och i det sammanhanget väga in vad som i SOU 1997:53 och bet. 2001/02:SkU20 anförts om effekterna av reklamskatten,
- kartlägga mediekonsumtionens utveckling och hur konsumenter lokalt hämtar information och vilken roll presstödet har i detta hänseende,
- kartlägga hur distributionssituationen ser ut för olika typer av tidningar,
- kartlägga de sammanslagningar och ägarförändringar som skett och de samarbeten som förekommer på dagstidningsområdet och vilken påverkan de har på behovet av presstöd, och
- kartlägga i vilken utsträckning det finns grupper i samhället som inte läser en dagstidning eller på annat sätt tar del av motsvarande information.

Ett öppet, proportionerligt och rättvist stödsystem

Kommittén ska, med utgångspunkt i den analys som gjorts, analysera vilka kriterier som bör ligga till grund för ett framtida stöd till dagspressen och lämna förslag till utformning av ett sådant. Kommittén får också, med utgångspunkt i den analys som gjorts, lämna förslag till andra kostnadseffektiva insatser, såsom regelförenkling eller åtgärder för bättre samordning av distribution.

Nuvarande presstödsförordning är utformad som en rättighetsförordning där stöd lämnas med belopp som framgår av förordningen, under förutsättning att kriterierna för stöd är uppfyllda. Det finns behov av att utreda konsekvenserna av en

övergång till ett system som är styrt av tillgängliga medel för att kunna bedöma om ett framtida stöd bör vara konstruerat på ett annat sätt än i dag.

När det gäller verksamhet som finansieras med statliga medel har det i olika sammanhang framhållits att staten måste ha rätt att ställa vissa grundläggande villkor för sådan verksamhet (se prop. 2009/10:55 s.158), exempelvis respekt för demokratins idéer inklusive principerna om jämställdhet och förbud mot diskriminering. En sådan bestämmelse om demokratiska grundvärderingar eller om människors lika värde finns i radio- och tv-lagen (2010:696) och i lagen (1999:932) om stöd till trossamfund. Mot bakgrund av mediernas grundlagsskyddade självständiga ställning behövs en analys av om det är möjligt och ändamålsenligt att införa en bestämmelse om respekt för demokratins idéer som en grundläggande förutsättning för att få del av stöd.

Vid utformningen av stödet ska den tekniska utvecklingen beaktas, bl.a. vad gäller elektroniskt distribuerade tidningar.

Nationella minoriteters tillgång till dagstidning på sitt eget språk ska beaktas.

Vid utformningen av stöd ska även tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar som medför läshinder beaktas.

Det är viktigt att hanteringen av ett framtida stöd är effektivt och rättssäkert. En utgångspunkt är därför att ett sådant stöd ska vara öppet, proportionerligt och rättvist. Av konkurrensskäl är det också angeläget att stödet är riktat till väldefinierade mål av gemensamt intresse, att stödet följs upp och att medlen enbart används i enlighet med stödets syfte. Det finns också behov av att närmare analysera vilka målen med stödet bör vara för att säkerställa att ett statligt stöd till dagspressen verkligen uppnår det eftersträvade syftet.

Förslagen bör syfta till att främja möjligheten för enskilda att ta del av dagspress som präglas av mångfald, allsidig nyhetsförmedling, kvalitet och fördjupning.

Kommittén ska därför, med utgångspunkt i den analys som gjorts,

- lämna förslag på ett stödsystem - inklusive stödformer - och får även föreslå andra kostnadseffektiva insatser för dagspressen,
- närmare definiera syfte och mål med ett framtida stöd,
- utreda konsekvenserna av en övergång till ett system som är styrt av tillgängliga medel och därefter bedöma om stöd till

dagspressen bör utformas som en rättighetslagstiftning eller fördelas i mån av tillgängliga medel,

- analysera och bedöma vilka kriterier som ska ligga till grund för prövningen av ansökningar om stöd och i detta sammanhang beakta nationella minoriteter,
- analysera och bedöma möjligheten och ändamålsenligheten av att ställa krav på respekt för demokratins idéer eller på annat sätt säkerställa att statligt stöd kan motiveras ur demokratisk synvinkel och lämna förslag i detta hänseende,
- lämna förslag på ersättningsnivåer,
- lämna förslag på hur stödet ska följas upp,
- lämna förslag på hur lång giltighetsperioden för ett stödsystem bör vara,
- utarbeta de författningsförslag som kan krävas, och
- beroende på vilka förslag till reglering som lämnas, även lämna förslag till övergångsbestämmelser särskilt med beaktande av konsekvenserna för de tidningar som uppbär driftsstöd enligt nuvarande system.

Vid utformningen av stöd ska EU:s statsstödsregler beaktas. I utarbetandet av stöd ska kommittén bl.a. studera stödsystem för dagspress eller utredningar med förslag till förändrade stödsystem i andra relevanta länder i Europa.

Det ingår inte i kommitténs uppdrag att lämna förslag till grundlagsändringar. Däremot ska kommittén särskilt uppmärksamma hur författningsförslagen förhåller sig till grundlagarna.

Dagspress för nationella minoriteter

Det uppdrag om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli och samiska som redovisats av Sametinget innehåller förutom förslag på ny utformning av stöd till dagstidningar på meänkieli och samiska även förslag till förändringar i nuvarande bestämmelser i presstödsförordningen. Sametinget har framfört att den nuvarande utformningen i vissa fall kan försvåra förutsättningarna för t.ex. gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli och samiska. Förutom att beakta nationella minoriteter vid ett framtida stöd finns behov av att se över nuvarande bestämmelser i presstödsförordningen.

Kommittén ska därför

- ta ställning till och analysera konsekvenserna av Sametingets förslag till förändringar av nuvarande presstödsförordning.

En effektiv myndighetsorganisation

I departementspromemorian Översyn av vissa mediemyndigheter - en effektivare administration (Ds 2009:4) föreslogs bl.a. att Presstödsnämnden skulle avvecklas som egen myndighet och i stället ingå i en ny, samlad myndighet på medieområdet. Den särskilt sammansatta presstödsnämnden föreslogs behållas och knytas till den nya myndigheten som ett särskilt beslutsorgan. Några remissinstanser framförde dock farhågor för att en gemensam myndighet skulle innebära en risk att tillstånds- och granskningskulturen på sikt påverkade myndighetens syn på pressfrågor. I propositionen En ny radio- och tv-lag (prop. 2009/10:115) redovisade regeringen att den för närvarande inte avsåg att lämna några förslag som rör organisationsfrågorna för Presstödsnämnden. Presstödsnämnden kvarstår alltså som en egen myndighet och är numera samlokaliserad med Myndigheten för radio och tv.

Presstödsnämndens kansli är fortfarande litet och sårbart och har små möjligheter att utvärdera och utveckla verksamheten. Vid en översyn av presstödsystemet finns det därför skäl att även se över hur förvaltningen av ett framtida stöd kan ske på ett så effektivt sätt som möjligt.

Det organ som har till uppgift att fördela stödet bör ha en form som är effektiv, rättssäker och ändamålsenlig utifrån hur ett förslag till stödsystem är utformat. Om det krävs tillgång till branschstatistik eller andra uppgifter vid en eventuell stödgivning bör det tydliggöras hur sådan information bör inhämtas. I det sammanhanget bör roll- och ansvarsfördelningen, särskilt när det gäller verksamhet som består i myndighetsutövning, tydliggöras. I sin analys ska kommittén i förekommande fall beakta regleringen kring offentlig upphandling samt vilka effekter det kan få för organisationen.

En självklar utgångspunkt för kommitténs arbete ska vara att beakta och säkerställa de olika medieformernas oberoende ställning enligt TF och YGL.

Kommittén ska därför, om det är relevant med utgångspunkt i de förslag som lämnats,

- analysera och bedöma hur ett framtida stöd ska administreras och då tydliggöra roll- och ansvarsfördelning, särskilt när det gäller myndighetsutövning,
- analysera och bedöma vilken myndighetsstruktur som är lämpligast, inklusive ledningsform, och för alternativet nämndmyndighet även nämndens sammansättning, och
- vid behov lämna förslag på förändrad myndighetsstruktur och redovisa konsekvenserna av förslaget.

Konsekvenser

I de fall kommitténs förslag påverkar kostnader eller intäkter för staten, företag eller enskilda ska en beräkning av dessa kostnader redovisas. Vid kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten ska kommittén föreslå en finansiering.

Kommittén ska särskilt bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för berörda företag. Konsekvenserna ska bedömas för såväl tidningsföretag som omfattas av ett stöd som tidningsföretag och andra medieföretag som inte omfattas, inklusive konsekvenserna för de tidningar som får driftsstöd enligt nuvarande system.

Samråd och redovisning av uppdraget

Det finns många aktörer som bedriver forskning och publicerar statistik med anknytning till dagspressen och mediemarknaden, t.ex. Nordicom när det gäller medieutbud och medieanvändning. Kommittén ska därför så långt det är möjligt använda befintligt material i sin faktainsamling.

Kommitténs arbete ska bedrivas öppet, utåtriktat och i kontakt med relevanta aktörer på mediemarknaden, exempelvis Presstödsnämnden, Myndigheten för radio och tv, Konkurrensverket, Post- och telestyrelsen, branschföreträdare och övriga intressenter. Samråd ska också ske med företrädare för de nationella minoriteterna. Kommittén ska hålla sig informerad om det uppdrag som Talboks- och punktskriftsbiblioteket, Taltidningsnämnden och Post- och telestyrelsen har fått om den framtida taltidnings-

verksamheten (dnr Ku2010/1124/MFI). Kommittén ska även hålla sig informerad om beredningen av statsstödsutredningens betänkande (SOU 2011:69).

Kommittén ska i sitt arbete och i de förslag som läggs fram ha ett medborgar- och konsumentperspektiv.

I ett delbetänkande, som ska lämnas senast den 31 maj 2012, ska kommittén med utgångspunkt i Sametingets redovisning ta ställning till om stödet för dagstidningar till nationella minoriteter bör förstärkas i nuvarande presstödsförordning.

Uppdraget ska slutligt redovisas senast den 31 augusti 2013.

(Kulturdepartementet)

Kommittédirektiv

**Tilläggsdirektiv till kommittén om översyn av
det statliga stödet till dagspressen**

**Dir.
2012:46**

Beslut vid regeringssammanträde den 16 maj 2012

Förlängd tid för en del av uppdraget

Regeringen beslutade den 15 december 2011 kommittédirektiv om översyn av det statliga stödet till dagspressen (dir.2011:112). Enligt kommitténs direktiv skulle ett delbetänkande lämnas senast den 31 maj 2012.

Utredningstiden för delen om stöd till dagstidningar för nationella minoriteter förlängs. Delbetänkandet ska i stället lämnas senast den 15 september 2012.

(Kulturdepartementet)

Presstödsförordningen (1990:524)¹

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om statens direkta stöd till företag som ger ut dagstidningar. Dessutom finns bestämmelser om stöd i vissa fall till företag som ger ut andra tidningar.

Tidningar som ges ut av staten eller en kommun berättigar inte till stöd enligt denna förordning.

2 § Tidningsföretag som vill ha stöd enligt denna förordning skall ansöka om det. Det finns en särskild nämnd, Presstödsnämnden, som prövar ansökningarna. Nämnden beslutar också i övriga frågor enligt denna förordning.

3 § Stöd enligt denna förordning lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. (Förordning 1996:1607).

4 § Driftsstöd består av allmänt driftsstöd och begränsat driftsstöd. Driftsstöd får endast användas för att täcka kostnader som är knutna till utgivningen av den dagstidning som stödet har beviljats för. Förordning (2010:1119).

5 § Har upphävts genom förordning (1996:1607).

6 § I denna förordning används följande uttryck med nedan angiven betydelse.

¹ Förordningen är tidsbegränsad till den 1 januari 2017.

Uttryck
Dagstidning

Betydelse

En allmän nyhetstidning eller publikation av dagspresskaraktär med reguljär nyhetsförmedling eller allmänpolitisk opinionsbildning. Den ska normalt komma ut med minst ett nummer per vecka och ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på svenska samt i huvudsak distribueras inom landet. Den ska vidare komma ut under ett eget namn och dess egna redaktionella innehåll ska utgöra minst 55 % av det totala redaktionella innehållet. Med dagstidning avses inte en tidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka och vars redaktionella innehåll till övervägande del är inriktat på avgränsade intresseområden eller delar av samhället, exempelvis näringsliv och affärsverksamhet, konsumentpolitik, miljöfrågor, idrott, friluftsliv eller frågor med anknytning till kyrkoliv och religion.

Högfrekvent dagstidning

En dagstidning som normalt kommer ut med sex eller sju nummer per vecka.

Medelfrekvent dagstidning

En dagstidning som normalt kommer ut med tre till fem nummer per vecka.

Lågfrekvent dagstidning

En dagstidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka.

Utgivningsort	Den kommun där tidningens huvudredaktion är belägen.
Storstadstidning	En dagstidning som har Stockholm, Göteborg eller Malmö som utgivningsort, som normalt kommer ut med sju nummer per vecka och som under det senaste kalenderåret före det år som stödet avser hade ett redaktionellt innehåll som omfattade minst 30 000 spaltmeter.
A-region	Geografiskt område som framgår av bilagan till förordningen.
Upplaga	En tidnings medelnettopplaga.
Totalupplaga	En tidnings totala distribuerade upplaga med avdrag för lösnummerreturer och fasta arbetsexemplar.
Veckovolym	Tidningens upplaga multiplicerad med det antal nummer som normalt ges ut per vecka.
Annonsandel	Andelen betalt utrymme av hela tidningsutrymmet under ett kalenderår.
Andel egna annonser	Andelen utrymme av hela tidningsutrymmet under ett år som används för direkt marknadsföring av den egna tidningsutgivande verksamheten.
Redaktionellt innehåll	Hela tidningsinnehållet, mätt i spaltmeter, under ett kalenderår

med undantag av annonsandelen och andelen egna annonser.

Täckningsgrad

En tidnings genomsnittliga procentuella spridning bland hushållen på utgivningsorten under de tre senaste kalenderåren. Presstödsnämnden får bestämma att en tidnings täckningsgrad ska beräknas för en del av utgivningsorten eller för ett annat område än utgivningsorten, om det med hänsyn till verksamhetens inriktning är uppenbart att utgivningsorten inte är tidningens egentliga spridningsområde. Uppstår ett decimaltal när täckningsgraden beräknas, ska detta avrundas till närmaste hela tal.

Förordning (2010:1119).

7 § Om det är uppenbart att flera publikationer är att anse som en och samma publikation, trots att de uppfyller kravet på minst 55 % eget redaktionellt innehåll och kommer ut under olika namn, ska Presstödsnämnden vid tillämpningen av denna förordning betrakta publikationen som en. Förordning (2008:1341).

2 kap. Driftsstöd

Allmänt driftsstöd till hög- och medelfrekventa dagstidningar

1 § En hög- eller medelfrekvent dagstidning berättigar till allmänt driftsstöd om samtliga nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

1. Den ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar.
2. Dess totalupplaga ska i huvudsak vara abonnerad.

3. Dess abonnemangspris får inte vara uppenbart lägre än vad som i allmänhet tillämpas av tidningar i motsvarande kategori.
4. Den får inte ha en täckningsgrad som överstiger 30 %.
5. Det företag som ger ut tidningen ska, om driftsstöd tidigare har beviljats för tidningen, ha redovisat användningen av stödet enligt 5 kap. 3 a § första stycket.

Om det med hänsyn till förhållandena inom tidningens hela spridningsområde är uppenbart att täckningsgraden ger en missvisande bild av tidningens konkurrensförmåga på annonsmarknaden, får tidningen uteslutas från stöd eller få stödet nedsatt till ett lägre belopp än vad som annars skulle lämnas. Förordning (2010:1119).

2 § För en hög- eller medelfrekvent dagstidning beräknas det årliga allmänna driftsstödet genom att tidningens veckovolym, uttryckt i tusental exemplar, multipliceras med 235 000 kr (bidragssats). Det sammanlagda årliga allmänna driftsstödet får dock inte överstiga 16 861 000 kr (maximibelopp).

En storstadstidning kan utöver det årliga allmänna driftsstödet enligt första stycket berättiga till ett extrastöd som motsvarar en viss procentandel av de nettokostnader som följer av de krav som särskilt ställs på denna tidningskategori i 1 kap. 6 §. Den högsta procentandelen är

- 90 % för år 2011,
- 80 % för år 2012,
- 70 % för år 2013,
- 60 % för år 2014,
- 50 % för år 2015, och
- 40 % för år 2016.

Maximibeloppet för det årliga allmänna driftsstödet och extrastödet är

- 59 500 000 kr för år 2011,
- 56 600 000 kr för år 2012,
- 53 700 000 kr för år 2013,
- 50 800 000 kr för år 2014,
- 47 900 000 kr för år 2015, och
- 45 000 000 kr för år 2016. Förordning (2010:1119).

2 a § Understiger det allmänna driftsstöd som en hög- eller medelfrekvent dagstidning berättigar till enligt 2 § första stycket det driftsstöd som en lågfrekvent dagstidning vid motsvarande upplaga berättigar till enligt 5 §, ska i stället stödnivån enligt den paragrafen gälla. Förordning (2010:1119).

2 b § Det sammanlagda allmänna driftsstödet som en hög- eller medelfrekvent dagstidning berättigar till enligt 2 § första–tredje styckena eller 2 a § får inte överstiga 40 % av de rörelsekostnader som är förknippade med utgivningen av den stödberättigande tidningen. Förordning (2010:1119).

Allmänt driftsstöd till lågfrekventa dagstidningar

3 § En lågfrekvent dagstidning berättigar till allmänt driftsstöd om samtliga nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

1. Den ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 exemplar.
2. Dess totalupplaga ska till övervägande del vara abonnerad.
3. Den ska ha ett abonnemangspris som för helår inte understiger ett av Presstödsnämnden fastställt lägsta pris.
4. Den ska ha minst 1 000 spaltmeter redaktionellt innehåll per kalenderår.
5. Den får inte ha en betald annonsandel som överstiger 50 % av dess hela tidningsutrymme under ett kalenderår.
6. Den får inte ha en täckningsgrad som överstiger 30 %.
7. Det företag som ger ut tidningen ska, om driftsstöd tidigare har beviljats för tidningen, ha redovisat användningen av stödet enligt 5 kap. 3 a § första stycket.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska spridning i marknadsföringssyfte, som görs för en och samma tidningstitel och vid högst fem tillfällen per kalenderår i det område där dagstidningen har sin huvudsakliga andel abonnenter, inte räknas med. Förordning (2010:1119).

4 § För en tidning som kommer ut en gång per vecka lämnas årligt allmänt driftsstöd med

- 5 260 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 9 000 exemplar,
- 4 701 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 8 000 exemplar,
- 4 141 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 7 000 exemplar,
- 3 582 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 5 000 exemplar,
- 2 910 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 3 000 exemplar,
- 2 239 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 2 000 exemplar, eller
- 1 679 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 1 500 exemplar. Förordning (2008:1341).

5 § För en tidning som kommer ut två gånger per vecka lämnas årligt allmänt driftsstöd med

- 6 313 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 9 000 exemplar,
- 5 641 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 8 000 exemplar,
- 4 969 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 7 000 exemplar,
- 4 298 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 5 000 exemplar,
- 3 492 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 3 000 exemplar,
- 2 686 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 2 000 exemplar, eller
- 2 015 000 kr, om den abonnerade upplagan är minst 1 500 exemplar. Förordning (2008:1341).

5 a § Det allmänna driftsstödet som en lågfrekvent dagstidning berättigar till enligt 4 eller 5 § får inte överstiga 75 % av de rörelsekostnader som är förknippade med utgivningen av den stödberättigande tidningen. Förordning (2010:1119).

6 § Har upphävts genom förordning (2008:1341).

6 a § Har upphävts genom förordning (2008:1341).

Begränsat driftsstöd

7 § Begränsat driftsstöd kan lämnas för en dagstidning vars utgivningsort är Gotlands, Borgholms, Mörbylånga eller Laholms kommun, om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad.

8 § Begränsat driftsstöd kan vidare lämnas för en dagstidning vars utgivningsort är Haparanda, Kalix, Överkalix eller Övertorneå kommun, om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad och om tidningen, trots att den till övervägande delen är på svenska, har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 % är skrivet på finska.

9 § Har upphävts genom förordning (2008:1341).

10 § För en tidning som har rätt till begränsat driftsstöd enligt 7 eller 8 § lämnas stöd med belopp som motsvarar vad en lågfrekvent dagstidning är berättigad till enligt 4 §. Stödet får dock högst uppgå till 2 239 000 kr. Förordning (2008:1341).

11 § En tidning vars text inte i huvudsak är skriven på svenska skall i fråga om rätt till driftsstöd likställas med dagstidning, om tidningen

1. uppfyller övriga i 1 kap. 6 § angivna förutsättningar för dagstidning,
2. vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige,
3. har sin huvudredaktion i Sverige, och
4. till minst 90 procent av den abonnerade upplagan är spridd i Sverige. (Förordning 1993:450).

Driftsstöd till elektroniskt distribuerade tidningar

11 a § För elektroniskt distribuerade dagstidningar får driftsstödet jämkas om det är skäligen med hänsyn till kostnaderna för produktion och distribution. (Förordning 1996:1607).

Beräkning och utbetalning

12 § Frågan om huruvida en tidning uppfyller kraven för driftsstöd, ska bedömas med utgångspunkt i förhållandena under det kalenderår som föregår det år för vilket bidrag söks. Bedömningen av om driftsstödet överstiger en viss andel av tidningens rörelsekostnader enligt 2 b eller 5 a § ska dock göras med utgångspunkt i förhållandena under de två kalenderår som föregår det år för vilket bidrag söks.

För nyetablerade dagstidningar och för dagstidningar som kommer ut med fler eller färre nummer i veckan än tidigare får uppgifterna i stället avse den tidsperiod för vilken dessa kan fås. För uppgifter om täckningsgrad och upplaga får den perioden inte vara kortare än sex månader. Förordning (2010:1119).

13 § Driftsstöd beräknas för kalenderår och med en tolftedel av bidraget för varje kalendermånad.

Driftsstöd lämnas för varje hel kalendermånad som tidningen kommer ut under det år som stödet avser.

Driftsstödet skall betalas ut månadsvis i förskott. (Förordning 1995:635).

14 § Har upphävts genom förordning (1995:635).

Avveckling av driftsstöd

15 § En dagstidning som inte längre har rätt till fullt driftsstöd på grund av att den överskrider kravet på högsta hushållstäckning är under det första året efter det att sådan rätt upphörde berättigad till tre fjärdedelar av det närmast föregående årets stödbelopp. Under de därpå följande två åren är tidningen, om den inte åter har rätt till fullt driftsstöd, berättigad till hälften respektive en fjärdedel av stödbeloppet. Förordning (2008:1341).

Återbetalning och återkrav

16 § Ett tidningsföretag som tagit emot driftsstöd är återbetalningsskyldigt om

1. tidningsföretaget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har orsakat att stödet lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. stödet av något annat skäl än vad som avses i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och tidningsföretaget borde ha insett detta,
3. stödet har använts i strid med vad som anges i 1 kap. 4 §, eller
4. tidningsföretaget inte lämnar sådan redovisning som avses i 5 kap. 3 a §. Förordning (2010:1538).

17 § Om ett tidningsföretag är återbetalningsskyldigt enligt 16 §, ska Presstödsnämnden besluta att kräva tillbaka ett belopp som motsvarar vad företaget oriktigt har fått.

Om det finns särskilda skäl, får Presstödsnämnden helt eller delvis efterge krav på återbetalning. Förordning (2010:1538).

18 § Om ett belopp som har återkrävts enligt 17 § inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta tas ut på beloppet. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635). Förordning (2010:1538).

3 kap. Har upphävts genom förordning (1996:1607).

4 kap. Distributionsstöd

Villkor

1 § Distributionsstöd får lämnas för varje abonnerat exemplar av en dagstidning

- vars upplaga i huvudsak är betald,
- som har ett abonnemangspris som inte uppenbart avviker från det pris tidningar har i den kategori som tidningen tillhör,
- och som distribueras av ett distributionsföretag eller, av ett befordningsföretag i lantbrevbäringsturer eller särskilda tidningutdelningsturer, där minst två tidningsföretag deltar. (Förordning 1996:1607).

2 § Tidningsföretag skall för att få distributionsstöd skriftligen förbinda sig att

1. avstå från egen distribution av en abonnerad dagstidning inom alla områden där stödberättigad samdistribution förekommer om denna påbörjas vid en tidpunkt då den egna tidningen kan medfölja, och
2. överlämna hela distributionsarbetet till postbefordringsföretaget respektive distributionsföretaget i varje område där tidningen deltar i stödberättigad samdistribution.

Presstödsnämnden får medge att ett distributionsföretag som underentreprenör anlitar ett tidningsföretag eller ett företag som ägs av eller ingår i en koncern med tidningsföretag. Medgivande får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för en sådan ordning och under förutsättning att

1. övriga tidningsföretag som deltar i samdistributionen inom distributionsområdet godtar att underentreprenören anlitas, och
2. distributionsföretaget och underentreprenören samtycker till att dessa övriga tidningsföretag efter framställning till Presstödsnämnden skall kunna få de uppgifter som behövs för att kunna bedöma kostnader och kostnadsfördelning för en planerad eller pågående samdistribution. (Förordning 1996:1607).

3 § Två distributionsföretag får samtidigt svara för stödberättigad samdistribution inom ett distributionsområde, om Presstödsnämnden medger det.

Ett postbefordringsföretags särskilda tidningsutdelningsturer, med undantag av lantbrevbäringsturer, anses i detta sammanhang som ett distributionsföretag. (Förordning 1993:1739).

Förmedling av stöd

Villkor

4 § Presstödsnämnden betalar ut stödet månadsvis i efterskott till distributionsföretaget eller postbefordringsföretaget. Distributionsföretaget och postbefordringsföretaget tillgodoför tidningsföretaget dess andel av detta belopp. (Förordning 1993:1739).

5 § Ett distributionsföretag får förmedla distributionsstöd endast om företaget skriftligen förbinder sig att uppfylla följande villkor:

1. Företaget ska inom sitt verksamhetsområde anordna samdistribution där det finns förutsättning för stödberättigad samdistribution.
2. För samdistributionen ska företaget tillämpa prissättning enligt 3 för sådana tidningsföretag som har undertecknat en förbindelse enligt 2 § och ger ut tidningar som normalt kommer ut med minst ett nummer varje vecka. För en tidning som kommer ut en gång per vecka gäller vidare att den ska ha minst en procents hushållstäckning i den A-region där tidningens utgivningsort är belägen.
3. Prissättningen ska vara sådan att storleken av den enskilda tidningens abonnerade upplaga inom distributionsområdet inte inverkar på distributionsavgiften per distribuerat exemplar. Om det blir väsentliga kostnadsskillnader på grund av att tidningarna väger olika mycket per exemplar, att distributionen av någon av tidningarna leder till mer administrativt arbete än för de andra eller att distributionen av någon av tidningarna leder till särskilda transportkostnader, får dock prissättningen anpassas till dessa skillnader. En sådan prissättning får däremot inte innebära att priset för distributionen av ett exemplar av den mest kostnadskrävande tidningen blir mer än tio procent högre än priset för distribution av ett exemplar av den minst kostnadskrävande tidningen.
4. Företaget ska hålla samdistributionen öppen för samtliga dags-tidningar
 - a) vars upplaga är i huvudsak betald och har ett abonnemangspris som inte uppenbart avviker från vad tidningar har i den kategori som tidningen tillhör, och
 - b) som vid tiden för samdistributionens början finns tillgängliga på orten.
5. Företaget ska delge anbud på samdistribution inom ett distributionsområde till samtliga dagstidningar som har undertecknat förbindelse enligt 2 § vid en och samma tidpunkt.

Förbindelsen ska distributionsföretaget ge in till Presstödsnämnden.

Ett distributionsföretag får i samdistributionen distribuera annat än dagstidningar med distributionsstöd om kvaliteten i dagstidningsdistributionen inte försämras. Förordning (2010:1119).

6 § Ett distributionsföretag får inte förmedla distributionsstöd, om distributionsföretaget ägs av eller ingår i en koncern med ett eller några få tidningsföretag. Ett sådant distributionsföretag får dock förmedla distributionsstöd

1. om Presstödsnämnden medger det, och
2. om distributionsföretaget först samtycker till att ett tidningsföretag som berörs av samdistribution som anordnas av distributionsföretaget efter framställning till Presstödsnämnden skall kunna få de uppgifter som behövs för att kunna bedöma kostnader och kostnadsfördelning för en planerad eller pågående samdistribution.

7 § Förmedlas distributionsstöd av ett postbefordringsföretag ska företaget skriftligen förbinda sig att uppfylla de villkor som anges i 5 § första stycket 2–5. Förordning (2010:1119).

8 § Distributionsstöd lämnas årligen med

1. 10,30 öre per exemplar för de första 7 miljonerna stödberättigade exemplar,
2. 8,23 öre per exemplar för exemplaren mellan 7 miljoner och 14 miljoner,
3. 6,17 öre per exemplar för exemplaren mellan 14 miljoner och 21 miljoner, samt
4. 5,16 öre per exemplar för exemplaren över 21 miljoner.
Förordning (2001:611).

9 § Ett tidningsföretag som tagit emot distributionsstöd och som inte har följt en sådan förbindelse som avses i 2 §, är återbetalningsskyldigt. Förordning (2010:1538).

9 a § Om ett tidningsföretag är återbetalningsskyldigt enligt 9 §, ska Presstödsnämnden besluta att kräva tillbaka ett belopp som motsvarar vad företaget oriktigt har fått.

Om det finns synnerliga skäl, får Presstödsnämnden efterge krav på återbetalning. Förordning (2010:1538).

9 b § Om ett belopp som har återkrävts enligt 9 a § inte betalas i rätt tid, ska dröjsmålsränta tas ut på beloppet. För uttag av dröjsmålsränta gäller i tillämpliga delar räntelagen (1975:635). Förordning (2010:1538).

10 § Om ett eller flera tidningsföretag lämnar samdistributions-systemet och de kvarvarande tidningsföretagen i samdistributionen i distributionsområdet därmed drabbas av väsentliga kostnadsökningar skall de få extra distributionsstöd under högst tre år. Det extra stödet till de kvarvarande tidningsföretagen får varje år sammanlagt inte vara högre än det belopp som betalats ut det senaste år till den eller de tidningar som lämnat samdistributions-systemet. Det extra stödet skall fördelas till de kvarvarande tidningsföretagen efter deras årliga andel av distribuerade tidnings-exemplar. (Förordning 1996:1607).

11 § Distributionsstöd ska inte betalas om ett tidningsföretag får vinst av tidningsdistributionen på ett sätt som uppenbarligen innebär ett kringgående av bestämmelserna om prissättning enligt 5 § första stycket 2 och 3. Förordning (2010:1119).

5 kap. Övriga bestämmelser

1 § Ansökan om stöd enligt denna förordning ska vara skriftlig och ges in till Presstödsnämnden.

Ett tidningsföretag som ansöker om extrastöd enligt 2 kap. 2 § andra stycket ska i ansökan redovisa de nettokostnader som ska ligga till grund för stödet. Förordning (2010:1119).

2 § Till tidningsföretag som, innan beslut om presstöd till företaget fattats, helt eller delvis pantsatt sitt förväntade presstöd, får stödbeloppet inte bestämmas till högre belopp än hälften av vad som annars skulle ha kunnat beviljas.

3 § Presstödsnämnden får vid tillämpningen av denna förordning inte ta hänsyn till vare sig tidningens politiska inställning eller dess ställningstagande i enskilda frågor.

3 a § Ett tidningsföretag som har beviljats driftsstöd för en dagstidning ska årligen i efterhand lämna in en redovisning till Presstödsnämnden om hur stödet har använts och vilka kostnader det har täckt.

Nämnden ska med utgångspunkt i lämnad redovisning kontrollera att användningen av driftsstödet sker i överensstämmelse med denna förordning.

Nämnden ska årligen göra en sammanställning av uppgifterna enligt första och andra styckena. Sammanställningen ska ges in till regeringen och Europeiska kommissionen. Förordning (2010:1119).

3 b § Presstödsnämnden får besluta att ett stöd enligt denna förordning tills vidare inte ska betalas ut, om det kan antas att stödet har beviljats på grund av felaktiga uppgifter eller att rätt till stödet av annan anledning saknas. Förordning (2010:1538).

3 c § Om Presstödsnämnden har beslutat om återbetalning av stöd enligt 2 kap. 17 § eller 4 kap. 9 a §, får nämnden göra avdrag på nytt stöd enligt denna förordning (kvittning). Förordning (2010:1538).

4 § Presstödsnämndens beslut enligt denna förordning får inte överklagas.

5 § Presstödsnämnden får meddela de föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna förordning.

Bilaga

Kommunernas indelning i A-regioner

1. Stockholm/Södertälje: Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands-Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö, Österåker.
2. Norrtälje: Norrtälje.
3. Enköping: Enköping, Håbo.
4. Uppsala: Heby, Knivsta, Uppsala, Östhammar.

5. Nyköping: Gnesta, Nyköping, Oxelösund, Trosa.
6. Katrineholm: Flen, Katrineholm, Vingåker.
7. Eskilstuna: Eskilstuna, Strängnäs.
8. Mjölby/Motala: Boxholm, Mjölby, Motala, Vadstena, Ödeshög.
9. Linköping: Kinda, Linköping, Åtvidaberg.
10. Norrköping: Finspång, Norrköping, Söderköping, Valdemarsvik.
11. Jönköping: Habo, Jönköping, Mullsjö, Vaggeryd.
12. Tranås: Aneby, Tranås, Ydre.
13. Eksjö/Nässjö/Vetlanda: Eksjö, Nässjö, Sävsjö, Vetlanda.
14. Värnamo: Gislaved, Gnosjö, Värnamo.
15. Ljungby: Ljungby, Markaryd.
16. Växjö: Alvesta, Lessebo, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö, Älmhult.
17. Västervik: Västervik.
18. Hultsfred/Vimmerby: Hultsfred, Vimmerby.
19. Oskarshamn: Högsby, Mönsterås, Oskarshamn.
20. Kalmar/Nybro: Borgholm, Emmaboda, Kalmar, Mörbylånga, Nybro, Torsås.
21. Visby: Gotland.
22. Karlskrona: Karlskrona, Ronneby.
23. Karlshamn: Karlshamn, Olofström, Sölvesborg.
24. Kristianstad: Bromölla, Kristianstad, Östra Göinge.
25. Hässleholm: Hässleholm, Osby, Perstorp.
26. Ängelholm: Båstad, Ängelholm, Örkelljunga.
27. Helsingborg/Landskrona: Bjuv, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp.
28. Malmö/Lund/Trelleborg: Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorp, Svedala, Trelleborg, Vellinge.
29. Ystad/Simrishamn: Simrishamn, Sjöbo, Skurup, Tomelilla, Ystad.
30. Eslöv: Eslöv, Hörby, Höör.
31. Halmstad: Halmstad, Hylte, Laholm.
32. Falkenberg/Varberg: Falkenberg, Varberg.

33. Göteborg/Alingsås: Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn, Vårgårda, Öckerö.
34. Uddevalla: Färgelanda, Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum, Uddevalla.
35. Trollhättan/Vänersborg: Grästorp, Lilla Edet, Mellerud, Trollhättan, Vänersborg.
36. Borås: Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn.
37. Lidköping/Skara: Essunga, Götene, Lidköping, Skara, Vara.
38. Falköping: Falköping, Tidaholm.
39. Skövde: Hjo, Karlsborg, Skövde, Tibro.
40. Mariestad: Gullspång, Mariestad, Töreboda.
41. Kristinehamn/Filipstad: Filipstad, Kristinehamn, Storfors.
42. Karlstad: Forshaga, Grums, Hagfors, Hammarö, Karlstad, Kil, Munkfors, Sunne, Torsby.
43. Säffle/Åmål: Bengtsfors, Dals-Ed, Säffle, Åmål.
44. Arvika: Arvika, Eda, Årjäng.
45. Örebro: Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå, Lekeberg, Örebro.
46. Karlskoga: Degerfors, Karlskoga.
47. Lindesberg: Hällefors, Lindesberg, Ljusnarsberg, Nora.
48. Västerås: Hallstahammar, Surahammar, Västerås.
49. Köping: Arboga, Kungsör, Köping.
50. Fagersta: Fagersta, Norberg, Skinnskatteberg.
51. Sala: Sala.
52. Borlänge/Falun: Borlänge, Falun, Gagnef, Leksand, Rättvik, Säter, Vansbro.
53. Avesta/Hedemora: Avesta, Hedemora.
54. Ludvika: Ludvika, Smedjebacken.
55. Mora: Malung-Sälen, Mora, Orsa, Älvdalen.
56. Gävle/Sandviken: Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken, Tierp, Älvkarleby.
57. Bollnäs/Söderhamn: Bollnäs, Ovanåker, Söderhamn.
58. Hudiksvall/Ljusdal: Hudiksvall, Ljusdal, Nordanstig.

59. Sundsvall: Sundsvall, Timrå, Ånge.
60. Härnösand/Kramfors: Härnösand, Kramfors.
61. Sollefteå: Sollefteå.
62. Örnsköldsvik: Örnsköldsvik.
63. Östersund: Berg, Bräcke, Härjedalen, Krokomb, Ragunda, Strömsund, Åre, Östersund.
64. Umeå: Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs.
65. Skellefteå: Malå, Norsjö, Skellefteå.
66. Lycksele: Dorotea, Lycksele, Sorsele, Storuman, Vilhelmina, Åsele.
67. Piteå: Arjeplog, Arvidsjaur, Piteå, Älvsbyn.
68. Luleå/Boden: Boden, Jokkmokk, Luleå.
69. Haparanda/Kalix: Haparanda, Kalix, Övertorneå, Övertorneå.
70. Kiruna/Gällivare: Gällivare, Kiruna, Pajala. Förordning (2010:1119).

Övergångsbestämmelser

1990:524

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1990, då förordningen (1981:409) om statligt stöd till dagstidningar ska upphöra att gälla. Denna förordning gäller till och med den 31 december 2016. Förordning (2010:1119).
2. Denna förordning skall dock i fråga om driftsstöd tillämpas på stöd som avser år 1990.
3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om stöd som har beviljats före ikraftträdandet.
4. Om en dagstidning berättigar till allmänt reducerat driftsstöd för år 1990 med tillämpning av denna förordning, men detta driftsstöd skulle bli mer än 5 % lägre än det produktionsbidrag som lämnades för år 1989, berättigar tidningen i stället till driftsstöd för år 1990 med ett belopp som uppgår till produktionsbidraget för år 1989 minskat med 5 %.

Understiger det driftsstöd som skulle lämnas för en sådan tidning år 1991 tidningens produktionsbidrag för år 1989 med mer än 5 %, berättigar tidningen till driftsstöd för år 1991 med ett belopp som uppgår till vad som lämnades i driftsstöd för år 1990 minskat med hälften av skillnaden mellan sistnämnda belopp och vad som annars skulle lämnas i driftsstöd för år 1991.

5. Om en dagstidning som berättigat till produktionsbidrag för år 1989 inte berättigar till allmänt driftsstöd för år 1990 enligt de nya bestämmelserna, skall tidningen ändå berättiga till driftsstöd för år 1990 med två tredjedelar och för år 1991 med en tredjedel av det belopp som lämnades som produktionsbidrag för år 1989.

Första stycket gäller dock inte för sådana tidningar som berättigade till särskilt produktionsbidrag enligt 11 § andra stycket den gamla förordningen och som berättigar till begränsat driftsstöd enligt den nya förordningen. Första stycket gäller inte heller sådana tidningar som berättigade till produktionsbidrag enligt 13 § den gamla förordningen.

6. Företag som beviljats lån ur pressens lånefond och som önskar ersätta lånet med utvecklingsstöd enligt denna förordning har rätt att få frågan om utvecklingsstöd prövad som ett nytt ansökningsärende.

1996:1607

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1997.
2. Har upphävts genom förordning (2010:1119).
3. Har upphävts genom förordning (2010:1119).

1999:1074

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2000.
2. Har upphävts genom förordning (2010:1119).
3. Har upphävts genom förordning (2010:1119).

2001:611

Denna förordning träder i kraft den 15 augusti 2001. De nya bestämmelserna skall dock tillämpas för tid från och med den 1 januari 2001.

2010:1119

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.
2. Vid beräkning av driftsstödets andel av rörelsekostnaderna enligt 2 kap. 2 b och 5 a §§ får redovisat underlag för 2009 och 2010 avse de totala rörelsekostnaderna i det bolag som ger ut den dagstidning som stödet har beviljats för.

2010:1538

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2011.
2. De nya bestämmelserna i 2 kap. 16–18 §§ tillämpas endast för driftsstöd som betalas ut från och med den 1 januari 2011.
3. De nya bestämmelserna i 4 kap. 9 b § tillämpas endast för distributionsstöd som betalas ut från och med den 1 januari 2011.

Förstudie

Förutsättningar för gränsöverskridande tidningssamarbete på samiska och meänkieli

30 sep 2011

Bilagor:

1. Sydsamiska språket i tidningsform av Samiskt språkcentrum, 2011.
2. Gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli och samiska
- Meänkieliperspektivet, 2011

**Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget**

Innehållsförteckning

Sammanfattning och förslag.....	4
1. Uppdraget.....	6
2. Förstudiearbetet.....	9
3. Gränsöverskridande tidningssamarbete på samiska.....	10
3.1 Bakgrund - Sverige.....	10
3.1.1 Det svenska presstödet.....	10
3.1.2 Presstödsutredningen SOU 2006:8.....	10
3.1.3 Regeringens prop. 2009/10:199.....	11
3.2 NORGE - utvecklingen av det samiska presstödet.....	11
3.2.1 Det norska samiska presstödet.....	11
3.2.2 Start för tidningssidor på lulesamiska 2003.....	11
3.2.3 Förändringen av norska presstödet 2008.....	12
3.2.4 Lulesamer betraktar Lokalavisa NordSalten som samisk tidning.....	12
3.2.5 Systemet hämmar utökning av antalet samiska sidor.....	13
3.2.6 Initiativ till en sydsamisk tidning i Norge 2009.....	13
3.2.7 Norska Sametingets utredning om en sydsamisk tidning i juni 2009.....	14
3.2.8 Problematisering av samisk journalistik i norsk miljö.....	14
3.2.9 Start för samisk sida i Snåsningen i juli 2009.....	15
3.3 SVERIGE - förutsättningar för stöd till minoritetsspråk.....	15
3.3.1 Svenska tidningars intresse för presstöd till samisk sida.....	15
3.3.2 Svenska tidningarnas intresse för samiska frågor.....	16
3.3.3 Finansiering genom annonsmarknaden.....	16
3.3.4 Finansiering genom prenumerationsmarknaden.....	16
3.3.5 Toleransen hos läsarna för en samisk sida.....	16
3.3.6 Gränsöverskridande tidningssamarbete på gång i Jämtlands län.....	17
3.4 FINLAND - det selektiva presstödet.....	17
3.4.1 Presstöd till tidningssidor på samiska infördes i Finland 2008.....	17
3.4.2 Finska presstödsförordningen 2008.....	17
3.4.3 EU-godkännande till det finska presstödet 2008.....	18
3.4.4 Lapin Kansa söker finskt presstöd till sidor på samiska 2011.....	18
3.5 Gränshinder för nordiskt tidningssamarbete.....	18
3.5.1 Gränshinder för användningen av samiska språket.....	18
3.5.2 Gränshinder för samproduktion.....	19
3.5.3 Gränshinder för distribution i grannlandet.....	19
3.6 Självständig samisk dagstidning som alternativ.....	20
3.6.1 Start av samisk dagstidning som editionerad tidning eller avläggare.....	20
3.6.2 Avbruten projektstart för editionerad samisk dagstidning 2004.....	20
3.6.3 Skärpta krav för editionerad tidning eller avläggare.....	21
3.6.4 Köp av utrymme för en självständig tidningsbilaga.....	21
3.6.5 Etablering av samisk gratistidning.....	22
3.7 Samarbete med etablerad lokaltidning.....	22
3.7.1 Skäl till samarbete med en lokaltidning.....	22
3.7.2 Eventuell svensk samarbetspartner till Snåsningen.....	22
3.7.3 Eventuell svensk samarbetspartner till Lokalavisa NordSalten.....	22
3.8 Etablering av norska Ávvir i Sverige.....	22
3.8.1 Eventuell svensk samarbetspartner till Ávvir.....	22
3.8.2 Svenskt presstöd nödvändigt för Ávvir.....	23
3.8.3 Förslag från Ávvir på svensk bolagskonstruktion.....	23
3.8.4 Kompromiss mellan Sverige och Norge om samverkan kring presstöd.....	24
3.9 E-tidning i stället för papperstidning.....	25
3.9.1 Elektronisk distribution som alternativ.....	25
3.9.2 Förslag på samisk e-tidning.....	25
3.9.3 Svenskt presstöd för e-tidningar.....	26
3.9.4 Teknikneutral presstödsreform på gång i Norge.....	26
3.9.5 Dagsfärskt initiativ för sydsamisk e-tidning på tvärs över gränsen.....	26
3.9.6 Förslag på att börja med ett försöksprojekt.....	27

3.10 Språkets form - en central fråga i medieutbudet	27
3.10.1 Stort behov av texter på syd- och lulesamiska.....	27
3.10.2 Stort samiskt utrymme i medieutbudet ger goda effekter.....	27
3.10.3 Avgörande för samiskan att synas särskilt i mediedomänen.....	27
3.10.4 Översatta texter till samiska svarar inte mot behovet.....	28
3.10.5 Extra resurser behövs till korrekturläsning.....	28
3.10.6 Sydsamiskan kräver särskild kvalitetsgranskning.....	28
3.10.7 Nyskrivning av texter på samiska är att föredra.....	29
4. Gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli	30
SVERIGE.....	30
4.1 Intresse och behov av en tidning på meänkieli.....	30
4.2 Finansiering genom annonser.....	31
4.3 Finansiering genom prenumerationer.....	32
4.4 Tidningars intresse för svenskt presstöd för sidor på meänkieli.....	32
4.5 Tidningsbilaga på meänkieli.....	32
4.6 Kostnader för en sida på meänkieli.....	32
4.7 Gränsöverskridande tidningssamarbete.....	32
4.8 Texter på meänkieli extra kostnadskrävande.....	33
4.9 E-tidning på meänkieli.....	33
4.10 Haparandabladet remissyttrande till Pressutredningen 2004.....	33
4.11 Förslag till kommande presstödsutredning från STR-T.....	34
5. Förstudiens förslag	35
5.1 Kostnadsberäkningar.....	37
5.2 Finansiering.....	40
6. Kartläggning av medier som riktar sig till samer	41
FINLAND.....	41
YLE Sápmi.....	41
Lapin Kansa.....	42
NORGE.....	42
NRK Sápmi.....	42
Ávvir.....	44
Sáogat.....	44
Lokalavisa NordSalten.....	44
Snåsningen.....	45
Daerpies Dierie.....	45
Nuorttanaste.....	46
Ungdomsmagasinet Š.....	46
Gába.....	47
SVERIGE.....	47
SR Sámi Radio.....	47
SVT Sápmi.....	48
Samefolket.....	49
Nuorat.....	49
7. Kartläggning av medier som riktar sig till tornedalingar	50
FINLAND.....	50
Tidningar.....	50
NORGE.....	50
Ruijan Kaiku.....	50
SVERIGE.....	50
Sveriges Radio.....	50
Sveriges Television.....	50
Haparandabladet.....	51
METavisi.....	51
Tornedal.se.....	51

Sammanfattning och förslag

Sametingets förstudie föreslår

1. att en ny typ av presstöd för tidningar på samiska och meänkieli införs likt det presstöd som finns i Norge för samiska tidningar. (3.5.1)
2. att ett särskilt presstöd inrättas efter norsk presstödsmodell för lokala tidningar som har sidor på samiska och meänkieli. I Norge infördes möjligheten för samiska sidor i lokaltidningar 2005. Samma typ av presstöd finns i Finland efter att stödet godkännts av EU-kommissionen 2008. (3.3.1-3.3.6)
3. att kravet på att 90 procent av upplagan ska vara spridd i Sverige, slopas för tidningar på samiska och meänkieli i likhet med vad Pressutredningen 2004 föreslog. Frågan åter blivit aktuell genom möjligheten att etablera en samisk e-tidning med abonnenter i båda länder. (3.5.3)
4. att Sverige och Norge sluter en överenskommelse, som inrymmer att Norge ger norska Ávvir möjlighet att expandera i Sverige mot att Sverige ger möjlighet för en ny svensk sydsamisk tidning att expandera i Norge. Det skulle förhindra att det norska presstödet för Ávvir och Ságat urholkas så mycket vid etablering av en ny norsk sydsamisk tidning, att det slår undan grunden för deras existens. (3.8.4)
5. att kravet slopas på att en tidnings huvudredaktion ska ligga i Sverige vad gäller en samisk tidning. (3.8.1-3.8.3)
6. att den kommande pressutredningen tittar närmare på frågan om stöd till varianter av e-tidningar, som skriver på samiska och meänkieli. Idag finns nya lösningar som alternativ till en papperstidning. Ett exempel kan vara att svenskt presstöd ges till Ávvir för elektronisk distribution efter en etablering i Sverige. (3.9.1-3.9.6)
7. att kravet på egenproducerat innehåll förändras för att gynna samproduktion av tidningssidor mellan svenska och norska tidningar eller mellan tidningar som skriver på meänkieli. Sidorna bör undantas från mätning för att inte belasta svenska presstödstitidningar, som vill publicera materialet, men som ligger nära det kritiska gränsvärdet. (3.5.2)
8. att kravet slopas på att en samisk tidning, som skriver på svenska, ska göra det "i huvudsak" på svenska. Nuvarande presstödsregler innebär att en samisk tidning, som vill uppnå lägsta tillåtna upplaga på 1 500 ex och sedan ytterligare utvecklas, aldrig kommer att våga skriva på samiska till mer än högst 10 procent, eftersom regeln förhindrar mer samisk text. (3.6.1-3.6.3)
9. att extra resurser tilldelas för nyskrivna originaltexter, korrekturläsning och språkvård för de mest hotade språkvarieterna vid etablering av en samisk dagstidning eller tidningssidor på annat språk än svenska. (3.10.1-3.10.7)
10. att Haparandabladet får samma presstöd som vanliga tvådagartidningar för att finansiera två sidor på meänkieli. Det betyder att presstödsbeloppet bör höjas från 2 239 000 kr till 3 492 000 kr. Höjningen på 1 253 000 kr motsvarar kostnaderna för två sidor på meänkieli (4.10, 5.1)

1. Uppdraget

REGERINGEN

Kulturdepartementet

Regeringsbeslut 21

2010-12-22

Ku2010/2105/MFI

Sametinget
Box 90
981 22 KIRUNA

Uppdrag till Sametinget att genomföra en förstudie om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska

1 bilaga

Ärendet

Genom Sveriges ratificering av Europarådets europeiska stadga om landsdels- eller minoritetsspråk och Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter har finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska getts status som nationella minoritetsspråk. Finska, meänkieli och samiska har bland minoritetsspråken getts en särskild ställning eftersom de anses ha en historisk geografisk bas i Sverige. Detta innebär bl.a. att Sverige har åtagit sig att uppmuntra eller underlätta att minst en tidning grundas eller upprätthålls på dessa språk. Det finns en presstödsberättigad tidning i Sverige som ges ut på finska, men det finns ingen dagstidning på meänkieli eller samiska i Sverige.

I propositionen 2009/10:199 *Nya villkor för stödet till dagspressen* uttalas att det är viktigt att förutsättningarna för dagstidningar på meänkieli och samiska förbättras. Av den anledningen gör regeringen i propositionen bedömningen att initiativ till ett samarbete med berörda myndigheter och aktörer i Finland och Norge bör tas för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. Ett sådant samarbete bör även involvera de berörda språkgrupperna och kan t.ex. omfatta en undersökning av förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska.

Företrädare för Sametinget och Svenska Tornedalingars Riksförbund (STR-T) har framfört önskemål om uppdrag och medel för att genomföra förstudier kring hur gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska skulle kunna komma till stånd.

Postadress
103 33 Stockholm

Telefonbest
08-405 10 00

E-post: registrator@culture.ministry.se

Besöksadress
Drottninggatan 16

Telefax

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Sametinget att i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund genomföra en förstudie om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska.

Uppdraget ska utföras enligt *bilagan*. Uppdraget ska redovisas skriftligen till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 30 juni 2011. Sametinget ska hålla Regeringskansliet (Kulturdepartementet) informerat om hur uppdraget fortskrider.

Regeringen beviljar Sametinget 130 000 kronor för genomförandet av uppdraget. Sametinget ska se till att Svenska Tornedalingars Riksförbund ges ekonomiska förutsättningar för samverkan i uppdraget i de delar som rör målgruppen tornedalingar.

Medlen får användas för uppdraget längst till den 30 juni 2011. Medlen betalas ut från Kammarkollegiet till Sametinget (pg 954287-9) senast den 31 december 2010 med hänvisning till detta besluts diarienummer. Sametinget ska senast den 30 juni 2011 till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) lämna en redovisning av bidragets användning. Medel som inte använts ska betalas tillbaka till Kammarkollegiet samma datum.

Kostnaden för uppdraget ska belasta det under utgiftsområde 17 uppförda anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete, anslagspost 6 Bidrag till allmän kulturverksamhet – del till Kammarkollegiet för budgetåret 2010.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen bedömer att det är angeläget att närmare undersöka förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska. Ett uppdrag som involverar de berörda språkgrupperna ligger också i linje med regeringens minoritetspolitiska strategi.

På regeringens vägnar

Lena Adelson Liljeroth

Sofie Berg Cormier

Kulturdepartementet

Utförande av uppdraget till Sametinget

Sametinget ges i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska.

I uppdraget ska ingå att

- kartlägga existerande medier i Finland, Norge och Sverige som riktar sig till målgrupperna same och tornedalingar,
- kartlägga behovet och intresset av tidningar på meänkieli och samiska samt möjligheterna till gränsöverskridande samarbeten inom sådan verksamhet,
- undersöka möjligheterna till ökad tillgänglighet genom ny teknik, såsom förutsättningarna för elektronisk distribution av tidningar på meänkieli respektive samiska,
- redovisa de ekonomiska förutsättningarna samt lämna förslag till finansiering, och
- lämna förslag på hur arbetet med att få till stånd gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska bör läggas upp.

Uppdraget ska genomföras i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund i de delar som rör målgruppen tornedalingar.

2. Förstudiearbetet

Förstudien har gjorts i samarbete mellan Sametinget och Svenska Tornedalingarnas Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T. En löpande dialog har förts med förbundets verksamhetsledare Maja Mella, som ställt utredningsmaterial till förfogande. Ida Brännström har skrivit en rapport, som medföljer som bilaga.

David Jonasson vid Samiskt språkcentrum i Östersund har sammanställt fakta kring tidningsläsandet på speciellt det sydsamiska språket.

Enkäter med förfrågan om intresse att publicera stoff på samiska och meänkieli har gjorts hos samtliga dagstidningar i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län. I Norge har alla samiska dagstidningar och lokaltidningar som publicerar sidor på samiska tillfrågats. I Finland har tidningar i finska Tornedalen kontaktats. Även resonemang har förts med företrädare för radio och TV.

En löpande dialog har förekommit med företrädare för tidningssamarbete i Nordens Gröna Bälte, norska Sametinget och Medietilsynet i Norge, vilket resulterat i att initiativ tagits för att kartlägga behovet att etablera en sydsamisk tidning på tvärs över gränsen. Den processen pågår just nu.

Förstudien har gjorts av Gustaf Jillker.

3. Gränsöverskridande tidningssamarbete på samiska

3.1 Bakgrund - Sverige

3.1.1 Det svenska presstödet

Gränsöverskridande tidningssamarbete berörs framför allt av regler som presstödsförordningen (SFS 1990:524) uppställer för det direkta driftsstödet till dagstidningar i Sverige. Driftsstöd går till tidningar som är andratidningar på utgivningsorten och det uppgick 2009 till cirka 480 miljoner kronor.

Presstödet betalas bara ut till sådana tidningsföretag som uppfyller villkoren för stöd. Med en dagstidning menas en allmän nyhetstidning eller publikation av dagspresskaraktär. Den ska komma ut med minst ett nummer per vecka och ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på svenska och i huvudsak distribueras inom landet. Den ska komma ut under eget namn och dess egna redaktionella innehåll ska utgöra minst 55 procent. Tidningen ska ha en abonnerad upplaga på minst 1 500 ex och i huvudsak vara abonnerad.

En dagstidning får inte ha en täckningsgrad som överstiger 30 procent. Ett undantag görs för en tidning i Haparanda, som ändå kan få presstöd, därför att den har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 procent är skrivet på finska. Driftsstödet är dock begränsat till det som gäller för en endagstidning, även om den utkommer flera dagar i veckan.

Stödet fördelas av Presstödsnämnden som är en statlig myndighet. Den följer särskilda föreskrifter under Kulturrådets författningssamling (KRFS 2009:1) vid dess tillämpning av presstödsförordningen. Tidningsstatistik AB sköter mätning av tidningars upplaga, och för det finns TS upplagebestämmelser.

Presstödet har funnits sedan början av 1970-talet. Riksdagen beslöt 2010 att presstödsförordningen ska tidsbegränsas till den 31 december 2016. En översyn av presstödet inverkan på mediemångfalden och konkurrensen kommer också att göras med inriktning på att ta fram ett underlag till eventuella nödvändiga ändringar av presstödssystemet efter 2016.

3.1.2 Presstödsutredningen SOU 2006:8

Gränsöverskridande tidningssamarbete blev ett särskilt kapitel i den senaste presstödsutredningen 2004. Presstödskommittén lämnade i jan 2006 flera förslag som gällde tidningar till invandrare och nationella minoriteter. I betänkandet SOU 2006:8, sid 366-371, föreslår kommittén ett särskilt driftsstöd till dagstidningar som ges ut på samiska eller meänkieli. Om tidningen uppfyller alla huvudsakliga förutsättningar, behöver dess egna redaktionella innehåll bara till minst 25 procent vara skrivet på samiska eller meänkieli. Kommittén föreslår också att en sådan tidning får saluföras utanför Sverige utan att förlora rätten att berättiga till driftsstöd men även tillgodogöra sig den upplaga som säljs utanför Sverige som underlag för presstödet.

Kommittén föreslår också ett mellanstatligt samarbete med Norge och Finland för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på samiska och meänkieli. Det kan gälla åtgärder för att minska kostnader för tryckning och distribution men också frågor om olika ekonomiska bidrag, t.ex. för att tidningar ska kunna ges möjlighet att upprätthålla en redaktionell bevakning i de tre länderna.

3.1.3 Regeringens prop. 2009/10:199

Regeringen 2010 följde endast ett av presstödskommitténs förslag, som berörde särskilt de nationella minoriteterna och det gällde ett initiativ till ett samarbete med berörda myndigheter och aktörer i Finland och Norge för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. Ett sådant samarbete kan t.ex. omfatta en EU-rättslig analys samt en undersökning av förutsättningarna för gränsöverskridande samarbeten på meänkieli och samiska.

Vid ett möte på kulturdepartementet i januari 2010 framförde Sametinget och Svenska Tornedalingarnas riksförbund, STR-T, att det kan vara svårt att etablera en ny tidning på samiska eller meänkieli under de generella villkoren i presstödsförordningen, men en framkomlig väg skulle kunna vara att försöka etablera samarbeten med befintliga tidningar med innehåll på meänkieli eller samiska. Önskemål framfördes därvid om uppdrag och medel för att genomföra förstudier kring hur gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska skulle kunna komma till stånd.

Regeringens uppdrag till Sametinget och Svenska Tornedalingarnas riksförbund, STR-T, kom i december 2010.

3.2 NORGE - utvecklingen av det samiska presstödet

3.2.1 Det norska samiska presstödet

Samiska tidningar i Norge sorterar under en särskild samisk presstödsordning, som tillkom 1987. Idag omfattar det presstödet tidningar, som har den samiska befolkningen som huvudmålgrupp, enligt den senaste målformuleringen 2008. Från 2008 omfattar programmet i första hand de två dagstidningarna Ávvir och Ságat. Ávvir är en sammanslagning sedan 2008 av Min Áigi och Áššu.

Det totala samiska presstödet ligger på 21,6 milj NKR (2009), varav Ávvir, som skriver på nordsamiska, fick 12,2 milj NKR (2009) och Ságat, som skriver på norska, 9,0 milj NKR (2009). Fördelningen mellan de båda tidningarna beror på ett grundbidrag på 82,5 procent av produktionsbidraget, vilket båda tidningar får, och ett variabelt bidrag på resterande 17,5 procent, vilket fördelas efter antalet utgåvor och sidor på samiska, varav Ávvir får det mesta. Utgångspunkten för det variabla bidraget är att ge kompensation för merkostnaderna som den samiska texten innebär.

Bidrag till en lulesamisk sida i veckan går sedan 2005 till Lokalavisa NordSalten och bidrag till en sydsamisk sida i veckan går sedan 2010 till Snåsningen. Totalt ligger det beloppet på 4 procent av det totala produktionsbidraget.

För att få samiskt presstöd måste en tidning uppfylla vissa villkor. Lägsta upplaga är på minst 750 ex. Tidningen ska organiseras som ett aktiebolag och villkoren måste uppfyllas minst ett kalenderår innan stödet kan ges.

3.2.2 Start för tidningssidor på lulesamiska 2003

Efter ett initiativ av det samiska kulturcentret Árran har Lokalavisa NordSalten publicerat en sida lulesamisk text i varje nummer sedan 2003. Första åren skedde verksamheten i projektform och sedan utan stöd. Först 2005 inrymdes Lokalavisa NordSalten i den samiska presstödsordningen men bara med 1 procent av det totala produktionsstödet, cirka 130 000 NKR. Nordland fylkeskommun bidrog 2007 med 250 000 NKR för att inte projektet skulle läggas mer.

3.2.3 Förändringen av norska presstödet 2008

Mot bakgrund av sammanslagningen av tidningarna Min Áigi och Áššu och en betydande budgetökning på 5 milj NKR gjordes en genomgång av presstödsförordningen 2007 - 2008. Översynen resulterade i en ändring av förordningen i juni 2008, varvid en större andel kunde avsättas till det variabla presstödet för samisk text. Det gynnade nystartade Ávvir.

Lokalavisa NordSalten fick också sitt bidrag ökat för den lulesamiska sidan från 1 till 2 procent, vilket innebar cirka 380 000 NKR. Tidningen beräknade de årliga kostnaderna för det året till 400 000 NKR fördelat på dels personalkostnader, dels ökade tryck- och distributionskostnader på grund av ökat genomsnittligt sidantal. Idag får Lokalavisa NordSalten 480 000 NKR.

En ändring infördes också för sydsamiska i förordningen, vilket skulle gynna stöd till produktion av tidningssidor på sydsamiska i norskspråkiga tidningar. Stödet utökades till att inte bara omfatta lulesamiska utan även sydsamiska, och det skrevs in att stödet kunde uppgå till 4 procent av produktionsstödet.

På grundval av samråd med Sametinget om ändringar i förordningen satte kulturdepartementet igång en utredning om hur presstödsförordningen i högre grad kan stimulera användningen av alla de samiska skriftspråken, underförstått en etablering av en sydsamisk tidning. Uppdraget gick till Medietilsynet, som fortfarande 2011 utreder frågan.

I presstödsförordningen gjordes också en ändring i ändamålsparagrafen. Definitionen för en samisk tidning ändrades från att samerna ska vara målgrupp till huvudmålgrupp. För en tidning som utges i eller har en betydande täckning inom de lule- eller sydsamiska kärnområdena. För dem finns inget krav på att de ska vara samiska. Bidraget beräknas utifrån antal utgivningar multiplicerat med antal sidor egenproducerat nyhets- och aktualitetsstoff på lule- och sydsamiska.

3.2.4 Lulesamer betraktar Lokalavisa NordSalten som samisk tidning

Presstödsförordningen i Norge förhindrade Lokalavisa NordSalten från att bli betraktad som en samisk tidning. Det har man reagerat emot på lulesamiskt område, för där var den en samisk tidning, eftersom de flesta samer i området prenumererar på den. Det har betydelse för beräkningen av presstödet. I lulesamisk miljö menar man att beräkningen ska vara lika för en tidning på lulesamiskt område som för tidningar i Finnmark, där Ávvir och Ságat verkar. Man anser att de tal, som staten använder vid fördelning av presstödet, är felaktiga och mer anpassade till tidningar som verkar i nordsamisk miljö.

Att medlen till lule- och sydsamiska tidningssidor kan tas från produktionsstödet för samiska tidningar har blivit en inflammerad politisk fråga, eftersom den posten varit reserverad för de nordsamiska tidningarna Ávvir och Ságat. För att behålla nivån på anslaget har de också mobiliserat egna centrala politiker för att försvara sin position hårdare. När de nordsamiska tidningarna beviljades kraftiga ökningsar, blev inte lule- och sydsamiska tidningar prioriterade i lika hög grad. Ávvir och Ságat har dock sagt att de inte är emot en ökning för dem, men de anser att totalbudgetramen måste öka i motsvarande grad.

I lulesamisk miljö menar man att om inte reglerna förändras, behöver Lokalavisa NordSalten bara ändra stadgarna, så att tidningen anger att den är en lulesamisk tidning, så hamnar saken i ett annat läge. Man har samtidigt kritiserat Sametinget för att för att ha arbetat för lite för att öka resurserna för utgivning av lulesamiska sidor och bara engagerat sig för en generell ökning. Problemet med bristen på lule- och sydsamiskt tidningsutbud beror inte på avsaknad av aktörer i området, menar man, utan att presstödet är konstruerat för nordsamiska förhållanden och måste därför förändras.

3.2.5 Systemet hämmar utökning av antalet samiska sidor

Lokalavisa NordSalten har sett att det råder efterfrågan på lulesamiska texter. De har till exempel använts i skolans språkundervisning och i synliggörandet av lulesamiskan i Tysfjord kommun, som ingår i det språkliga förvaltningsområdet. Kommunen har därvid bedrivit språkupplärning av både anställda och kommunens befolkning, och för det har man tagit hjälp av texterna i Lokalavisa NordSalten.

Bristen på medel upplevs som särskilt besvärande, när Lokalavisa NordSalten önskat utvidga utbudet till två sidor. Förutsättningen för mer text är att det finns mer medel att söka för att man ska kunna anställa en samisk journalist och genom det slippa behöva läsa språkligt främmande översättningar, vilket man anser sker idag.

En annan hämmande faktor är att om Lokalavisa NordSalten ökar textmängden med ytterligare en sida, ökar ändå inte det samiska presstödet totalt, eftersom det är begränsat till ett fåtal procent av det totala produktionsstödet. Det innebär bara, att man vid en ökning konkurrerar med den tidning, som skriver på sydsamiska. Avgörande kan vara tillgången till journalister, som kan skriva på antingen lulesamiska eller sydsamiska, och i båda fallen råder en stor brist.

3.2.6 Initiativ till en sydsamisk tidning i Norge 2009

Bristen på en sydsamisk tidning i Norge gjorde att Sametinget tog initiativ till en sådan i maj 2008. Sametinget gjorde det genom att i en positionsrapport till kulturdepartementet föreslå en variabel kvotering av presstödet mellan nord-, lule- och sydsamiska för att stärka språkutvecklingen. En sida på lulesamiska kvoterar två gånger nordsamiska och en sida sydsamiska kvoterar tre gånger.

Kulturdepartementet svarade med att be Medietilsynet undersöka, om dagens regler i presstödet gav tillräckligt underlag för ett medieutbud på sydsamiska.

I ett remissyttrande på Sametingets förslag, svarade Landslaget for lokalaviser i feb 2009 att det enda realistiska för lule- och sydsamiska språket är tidningssidor på samiska. Sydsamiska sidor i Snåsningen skulle vara det klart bästa sättet att upprätthålla och stärka skriftspråket. I mars lobbade rådmannen i Snåsa kommun för att sådana sydsamiska sidor skulle införas i Snåsningen. Han underströk att tidningen hade en naturlig roll i förhållande till det samiska språket och kulturen och att tidningen distribuerades till de flesta hushåll i Snåsa. Snåsningen var beredd att redan under sommaren sätta igång med ett sådant tidningsprojekt.

Under remissomgången till Sametingets förslag gjorde även Adresseavisen och Trönder-Avisa som dominerande mediehus i regionen ett utspel till Medietilsynet om att de kunde bidra till att stärka medietäckningen i den sydsamiska miljön och att de även involverat Snåsningen i diskussioner om tankar och lösningar kring det. Det gällde ämnesområden som rörde en papperstidning och särskilt nätet som ny innehålls- och distributionskanal men även frågor om journalistisk integritet. De var öppna för att ta in även medspelare på svensk sida i dialogen.

Rapporten som följde från Medietilsynet, underströk uppfattningen att det hastade med ett sydsamiskt utbud. På sikt var dock den sydsamiska målgruppen förtjänt av ett medieutbud som täcker ett väsentligt större område än vad Snåsningen kan. Medietilsynet avvisade Sametingets förslag på kvotering av lule- och sydsamiska men såg positivt på att Snåsningen kunde producera stoff på sydsamiska så fort som möjligt, och det motiverade snabba åtgärder för Snåsningen.

3.2.7 Norska Sametingets utredning om en sydsamisk tidning i juni 2009

Som ett svar på Medietilsynets rapport tillsatte Sametinget en person med uppgift att åka runt i sydsamisk miljö för att lyssna på synpunkter kring förslaget på en tidningssida i Snåningen och på erbjudandet om nättjänster genom Trönder-Avisas och Adresseavisen.

Under det första informationsmötet i Snåsa framkom synpunkter på att det samiska medieutbudet inte bara fick tillåtas bli koncentrerat kring Snåsa. Med kopplingen till etablerade norska tidningar, som visat intresse, fanns en risk att viktiga samiska frågor inte prioriterades av de norska redaktionerna. Den samiska vinklingen var en poäng. Det betydde att sydsamerna måste få en debattidning med plats för meningsutbyte och inte bara för snabba nyheter. Tanken att Ávvir skulle ha ansvar för att skriva på sydsamiska avvisades, eftersom journalister från norr stod alltför långt bort för att kunna skapa ett fullgott utbud i området. En senare kontakt med Ávvir gav vid handen att tidningen även uppfattade det som omöjligt att ta ansvar för ett tidningsutbud på sydsamiska.

Längre norrut i Majavatn framfördes starkt önskemål om en självständig sydsamisk tidning och att den samiska kontrollen kunde säkerställas genom både samiskt ägarskap och en samisk redaktör. Samtidigt såg man fördelarna med att genom de stora mediehusen få tillgång till den tekniska kompetensen. Om det blev ett samarbete med regionala tidningar, hoppades man att bevakningen av samefrågorna skulle bli mer nyanserad. Av erfarenhet visste man att tidningarna mest var intresserade av konflikter, antingen inåt eller utåt. Det ansågs som närmast omöjligt, att främja det samiska perspektivet i existerande medier.

Under informationsmötet i Mo i Rana, längst norrut, såg deltagare fördelarna med ett samarbete med lokala och regionala norska tidningar, eftersom deras täckning av samiska frågor var väldigt bristfällig. Då kunde ett samarbete nyansera journalistiken, som annars uppfattades som konfliktorienterad eller romantiserad. I området var det få samisktalande och därför kände man sig beroende av att det samiska stoffet producerades och publicerades på norska.

3.2.8 Problematisering av samisk journalistik i norsk miljö

Vid rapporteringen från Sametingets rundresa om intresset för ett sydsamiskt tidningsutbud, uppfattade Medietilsynet att sydsamerna kände tveksamhet till att låta samiska journalister arbeta i norsk mediemiljö. De förstod att sydsamerna helst önskade en helt samisk dagstidning, fristående från norsk pressmiljö och med en samisk redaktör.

Hos de norska dagstidningarna Adresseavisen och Trönder-Avisa, som 2009 kom med förslaget att under vissa förutsättningar samarbeta för att värna om sydsamiskt språk och sydsamisk kultur, har man framhållit, att en tanke med utspelet var att bidra till att stärka yttrandefriheten och demokratin i den samiska miljön genom att stödja den nya unga sydsamiska journalistkår, som är på framväxt. Från tidningarna framhöll man att representanter för minoriteter kan uppleva en väldigt stark press på sig från sina egna att inte vara kritiska i sitt journalistiska arbete. Genom att erbjuda arbete i ett större mediehus, skulle man skapa en form av anställning, som gav ett slags redaktörsskydd, en trygghet som kunde vara svår att få på en liten redaktion.

Från samisk sida har man svarat att erbjudandet innebär ett vägval mellan två olika sätt att se på journalistik. Frågan är vad man anser värdet vara av att stödja lokala regionala tidningar för att utveckla deras samiska bevakning mot att ha en egen fristående samisk redaktion, som själv vinklar frågorna. Ett samiskt värde kan vara att få lyfta samiska frågor på ett bättre sätt i ett stort mediehus, men om det ska vara en samisk vinkel på allting, måste det bli en fristående redaktion. Det redaktionella oberoendet har traditionellt alltid varit väldigt viktigt i samisk debatt.

För de svenska tidningar som tillfrågats om intresset att söka ett svenskt presstöd för att ta in texter på samiska, har frågan om vem som producerar sidorna varit tydlig. Om man ska lyfta fram samiska

frågor och ta reaktioner på det, ska det ske utifrån tidningens redaktionella position och att tidningen har kontroll över språket, har man framhållit hos de svenska tidningarna.

3.2.9 Start för samisk sida i Snåsningen i juli 2009

Under Medietilsynets undersökning om ett medieutbud på sydsamiska blev Snåsningen uppmanad att starta utgivningen av samiska sidor snarast. I juli 2009 trycktes den första sidan på sydsamiska. På grund av brådskan gjordes ett undantag från en regel i presstödsförordningen, så Snåsningen kunde få presstöd ett halvår tidigare, vilket skedde under 2010.

I och med starten av Snåsningen har presstödsförordningens skrivning uppfyllts om att 4 procent av de totala produktionskostnaderna skulle gå till presstöd för berörda tidningar som skriver på lule- och sydsamiska.

3.3 SVERIGE - förutsättningar för stöd till minoritetspråk

3.3.1 Svenska tidningars intresse för presstöd till samisk sida

På svensk sida är intresset för ett införande av svenskt presstöd till lokaltidningar i Sverige för tidningssidor på lule- och sydsamiska enligt norsk presstödsmodell genomgående stort. Reaktionen varit, att när den ordningen redan tillämpas i Norge och Finland, finns det all anledning även för Sverige att titta på förslaget. Enda invändningen har varit att ett gränsöverskridande samarbete skulle kunna förhindras genom EU-reglerna. Enligt beslut av EU-kommissionen från 2008 är dock det finska presstödet som utgår till tidningar på romani, samiska, svenska eller teckenspråk förenligt med fördraget.

- Skulle vi lösa frågorna kring utgivarens ansvar och få alla kostnader betalda, tycker jag att möjligheten låter väldigt spännande. Blir det som i Norge att stödet motsvarar nästan en tjänst, skulle det vara jätteintressant. Ekonomin är en avgörande faktor. Är det kostnadsneutralt, skulle det bli ett mervärde för vissa av våra läsare. Om vi sedan får en eller två nya prenumeranter vore det inte fel (Norrländska Socialdemokraten).

- Jag är inte ointresserad av att ge ut sidor på samiska, men redaktionsledningen behöver ta ställning till det först (Norrbottens-Kuriren).

- Spontant framstår det som oerhört intressant för oss. Sedan jag tillträdde för cirka två och ett halvt år sedan som ansvarig utgivare har jag diskuterat möjligheterna för ett närmare samarbete med samebyarna. Jag vill att bygden ska känna stolthet över det samiska folket, kulturen, språken. Med vår dominanta ställning i regionen känner vi ett ansvar för det (Norra Västerbotten).

- Förslaget är definitivt intressant att titta närmare på. Frågan är hur många potentiella prenumeranter det skulle ge. Tidningar i Norr planerar att starta en prenumererad lokaltidning i sydsamiskt område med fokus på Lycksele, Åsele, Dorotea, Vilhelmina, Storuman och Sorsele. För att kalkylen ska gå ihop behöver vi minst 2 000 prenumeranter. I det sammanhanget är 100 nya prenumeranter väldigt mycket och då skulle man kunna tänka sig en samisk sida (Västerbottningen).

- För förslaget på ett svenskt presstöd efter norsk modell måste vi fundera på och växla frågan med andra personer på redaktionen (Västerbottens Kuriren).

- Detta låter intressant (Västerbottens Folkblad).

- Viktigt är att veta om det finns en marknad för ett gränsöverskridande samarbete eller något särskilt stöd att hämta. Blir det ett presstöd eller regionala bidrag för samiska språket, är det intressant. Särskilt intressant vore det att se om det är något man kan dra nytta av på bägge sidor gränsen. Finns det en marknad, är det inte svårt att hoppa på tåget (Östersunds Posten).

- Särskilt när det gäller samisk mediebevakning behövs ett samarbete över gränsen. Om den blir en sida inne i den ordinarie tidningen, skulle den stärka möjligheterna att öka upplagan och kanske få högre presstöd (Länstidningen Östersund).

3.3.2 Svenska tidningarnas intresse för samiska frågor

En tidnings intresse för samiska frågor är inte en relevant drivkraft för utgivare med en stor och bred läsekrets att bevaka samefrågor. I stället vill man tänka i journalistiska ämnen som småföretagarfrågor, jakt, natur, rovdjur eller mobiltäckning. Materialet måste vara intressant för andra grupper än bara samer, och om deras intressen sammanfaller, är det intressant att även vad de tycker. En brist man kan känna av är möjligen att inte ha rätt kontaktnät in bland samerna. Det är så man ska se intresset för att ta in en samisk sida i tidningen.

3.3.3 Finansiering genom annonsmarknaden

Grundinställningen för alla lokaltidningar är att de måste vara kommersiella. Därför är det viktigt att veta om det finns annonsintäkter för en samisk sida. För det efterfrågar många tidningar direkt en marknadsundersökning.

Erfarenheten från Norge och Lokalavisa NordSalten är att förhoppningarna att få in annonser för den samiska delen till väldigt liten grad uppfyllts. Tysfjord kommun, som ingår i det samiska förvaltningsområdet, har annonser på både samiska och norska, vilket gör att deras annonser varit mycket större än vanliga. Fylkeskommunen eller statliga organ har dock inte annonserat, som det var sagt.

3.3.4 Finansiering genom prenumerationsmarknaden

För möjligheten att få finansiering genom prenumerationer skiljer sig inställningen mellan tidningarna i Sverige. För tidningar utan presstöd utgör det antal prenumeranter, som kan tillkomma, inget tillräckligt underlag. För en tidning som tar emot presstöd, kan redan ett hundratal nya prenumeranter betyda väldigt mycket, eftersom det kan innebära, att man får en möjlighet att kvalificera sig för presstöd eller få ett högre presstödsbelopp.

3.3.5 Toleransen hos läsarna för en samisk sida

Det finns en toleransgräns för ren text på samiska, men det skiljer sig lite i uppfattningarna hos de lokaltidningar som tillfrågats. Om det bara är samisk text utan översättning, kan toleransen vara liten. Acceptansen anser man nog finnas, när samiska talas inom utgivningsområdet. Det bör även finnas förståelse för det genom historien i området. Blir det bara en eller två sidor i veckan, skulle det säkert inte spela någon roll, när en tidning kan ha över 50 sidor per dag. Läser man inte texten så bläddrar man bara förbi. Så låter några av synpunkterna från svenska lokaltidningar.

Erfarenheten från Lokalavisa NordSalten i Norge är att det från början fanns en skepsis till samisk text men att det lade sig väldigt fort. Första året försökte tidningen skriva enbart på lulesamiska, men det var inte populärt. Några få sa upp tidningen, men alla har senare kommit tillbaka igen. Det visade sig bli bättre när man började med parallella texter på norska och lulesamiska. Ett resultat av den lulesamiska sidan har varit att man ökat både sidantalet och upplagan. Ett intryck är också att tidningen bidragit till att motsättningar mellan samiska och norska i området blivit mycket mindre. De allra flesta förstår inte lulesamiska, men de har vant sig till att både se och acceptera språket.

Erfarenheten från Snåsnungen är att man fått god respons på de sydsamiska texterna särskilt från den samiska miljön. Det gäller både från till exempel den samiska internatskolan och andra utbildningssammanhang. Artiklar har använts för en tillrättalagd kurs i sydsamiska.

3.3.6 Gränsöverskridande tidningssamarbete på gång i Jämtlands län

Idén om ett gränsöverskridande tidningssamarbete har vuxit fram parallellt på flera håll. Tidningarna i Jämtland och Trøndelag har under 2010 bedrivit ett Interreg förprojekt "Nyheter och information Över Gränsen" för att undersöka förutsättningarna för ett utökat nyhets- och informationsutbyte inom Nordens Gröna Bälte.

På en samling kastades fram en idé om att göra något tillsammans för att bidra till att stärka yttrandefriheten och demokratin i den samiska miljön. Det var en god idé, men ingen kommersiell idé. Efter årsskiftet 2012 startar huvudprojektet, som går ut på att bygga nätverk och få tidningarna i båda länder att utbyta mer nyheter om vad som händer på andra sidan gränsen genom att utveckla gränsöverskridande arenor som verktyg. Ett samarbetsområde som nämnts är utbyte av samiska nyheter.

3.4 FINLAND - det selektiva presstödet

3.4.1 Presstöd till tidningssidor på samiska infördes i Finland 2008

Det finska presstödet har funnits sedan 1971 och har fungerat i stort sett utan ändringar fram till 2008. Ändringen har inneburit att fördelningsgrunderna till presstödet till övervägande del blivit parlamentariska, vilket innebär att stödet fördelas av de politiska partierna. Den andra typen är det selektiva presstödet, där förändringen mot tidigare praxis är att det införts ett nytt kriterium, nationella minoritetsspråk, vid sidan av det gamla stödet för svenska tidningar och teckenspråk. Det selektiva stödet är inte partipolitiskt färgat. För selektivt presstöd reserveras 500 000 euro, cirka 4,5 milj kr. Det låga beloppet kan förklaras med att det inte finns så många svenskspråkiga tidningar, som stödet i huvudsakligen är avsett för.

3.4.2 Finska presstödsförordningen 2008

Målgrupper

Det finska presstödet riktar sig framför allt till tidning eller nätpublikation som ges ut på svenska eller för produktion av nyhetstjänster på svenska eller teckenspråk. Det kan också användas för tidning eller nätpublikation på samiska eller romani eller för produktion och publicering av material på samiska i samband med en tidning som ges ut på finska eller svenska.

Upplaga

Stödet är avsett för tidningar med högst 15 000 ex i upplaga.

Kostnader

Som godtagbara kostnader betraktas tidningens eller nätpublikationens redaktions-, tryck-, marknadsförings-, administrations- och distributionskostnader.

För publicering av material på samiska i samband med en tidning som ges ut på finska eller svenska betraktas som godtagbara kostnader redaktions-, marknadsförings- och administrationskostnader och andra motsvarande produktionskostnader.

Om en tidning, nätpublikation eller nyhetstjänst som får understöd också får annat statsunderstöd eller offentligt stöd, får understöden sammanlagt inte överskrida 40 procent av tidningens driftskostnader.

E-tidning

I presstödsförordningen beskrivs en nättidning som en elektronisk publikation, som ställts till allmänhetens förfogande genom ett öppet datanät och vars innehåll kompletteras minst tre gånger i veckan och som innehåller nyheter från hela riket och från utlandet samt redogörande och kommenterande artiklar om olika områden i samhällslivet.

3.4.3 EU-godkännande till det finska presstödet 2008

Innan införandet anmälde Finland ändringarna till EU-kommissionen. I maj 2008 godkände kommissionen presstödet och anförde att stödet gynnar mångfalden, skyddar minoritetsspråken och det kan anses inte påverka konkurrensen eller handeln inom EU på ett negativt sätt.

EU-kommissionen bedömde åtgärden direkt mot bakgrund av artikel 87.3 c i EG-fördraget, eftersom det inte finns några särskilda riktlinjer för statligt stöd till tidningspressen. Kommissionen är medveten om att mottagarna av presstödet i viss mån kan konkurrera med andra företag, som är verksamma inom tidningsutgivning, men i den mån åtgärden påverkar konkurrensen negativt uppvägs detta i stor utsträckning av de positiva effekterna för mediemångfald och flerspråkighet i Finland.

3.4.4 Lapin Kansa söker finskt presstöd till sidor på samiska 2011

Kommunikationsdepartementet föreslog i april 2010 att av de 500 000 EUR, som regeringen reserverat för det selektiva presstödet, skulle 450 000 EUR gå till nyhetsbyrån FNB, som producerar svenskspråkigt nyhetsmaterial till svenskspråkiga tidningar i Finland och nyhetsbyråmaterial till tidningar i Norden. Resterande 50 000 EUR skulle gå till Lapin Kansa för att utveckla av en webbplats med nyhetsmaterial på samiska i samband med tidningen. Motivering för stödet till Lapin Kansa var att det sannolikt var det enda sättet att åstadkomma ett regelbundet utkommande tryckt nyhetsmedium på samiska i Finland.

Lapin Kansa ansökte i april 2011 om medel till samiskspråkiga sidor i tidningen från det selektiva presstödet. Tidningen planerar att skriva 1-2 sidor i veckan som extraservice för de samiska läsarna. Om medlen beviljas, kommer tidningen att anställa en samiskspråkig journalist.

Lapin Kansa begärde presstöd efter anmodan av sameföreningen i Rovaniemi, Roavvenjárgga Sámi Searvi Mii. Finland saknar en samiskspråkig tidning. Idén om att samarbeta med en etablerad tidning föddes 2005 hos sameföreningen, vilket ledde till att föreningen tog kontakt med flera stora tidningar i Finland. Eftersom Lapin Kansa har sitt täckningsområde i samiska områden, ansåg föreningen det mest naturligt att samarbeta med den.

Om man ska få statligt presstöd, kan samarbetet inte ske med mindre lokaltidningar. Det har inneburit att den norska samiskspråkiga dagstidningen Ávvir inte kunnat bli aktuell. Från statligt håll har man menat, att det enda förnuftiga sättet att säkerställa en regelbunden distribution på samiska är att etablera samarbete med en existerande finsk tidning.

3.5 Gränshinder för nordiskt tidningssamarbete

3.5.1 Gränshinder för användningen av samiska språket

Enligt presstödsförordningen får en tidning, vars text inte i huvudsak är skriven på svenska, likställas med en dagstidning och därmed ha rätt till driftsstöd. Skulle en samisk tidning lyckas skriva i huvudsak på samiska, som enligt Presstödsnämndens tolkning är minst 67 procent, riskerar ändå tidningen att få problem. Genom att språkförståelsen och läskunnigheten på samiska är så begränsad, blir det i praktiken omöjligt att få tillräckligt många prenumerationer, så att tidningen överskrider

lägsta upplagenivå, som är 1 500 ex. Skulle tidningen minska språkambitionerna något och begränsa det språkliga innehållet för att locka en större andel svenskspråkiga, måste språkinnehållet i tidningen sänkas så drastiskt som ända ner till 10 procent för att tidningen ska fortsätta att få presstöd, enligt reglerna.

För den norska femdagartidningen Ávvir, som skriver helt på samiska, reser sig nästan oöverstigliga hinder för en etablering i ett annat nordiskt land. I Sverige kalkylerar tidningen inte med en upplaga på mer än 400 ex, vilket är en nivå som är helt otillräckligt för att få presstöd. I Sverige är marknaden därför stendöd för en samisk tidning, som skriver mer än 10 procent på samiska. I Norge behöver en samisk tidning inte ha mer än 750 ex för att få samiskt presstöd. Det gör att det i praktiken är omöjligt för Ávvir att utkomma i Sverige i samma format, om inte de svenska presstödsreglerna ändras. Alternativet är att Ávvir tar in svensk text för att bredda innehållet och genom det lockar fler prenumeranter eller väljer att bli en del i en svensk tidning.

I Finland kunde inte norska Ávvir bli mottagare av det finska presstödet till samiska tidningar, eftersom det samiska språket begränsade storleken på Ávvir och även där gjort det omöjligt med en etablering. För Ávvir är regelverket ett ogenomträngligt gränshinder både i Sverige och Finland.

3.5.2 Gränshinder för samproduktion

Ett gränsöverskridande tidningssamarbete kan inte bedrivas hur långt som helst, eftersom det bjuder på en rad begränsningar med hänsyn till rådande regler i respektive länders presstödsförordningar. Det finns krav i både Sverige och Norge på att det journalistiska materialet ska vara egenproducerat.

I Norge förekommer samproduktion mellan den norska invandrar- och minoritetstidningen Bosnisk Post till en del. I presstödsförordningen för samiska tidningar finns ett krav på egenproduktion men inte någon gräns i procentandelar.

I Sverige skall enligt presstödsförordningen en tidning ha minst 55 procent eget innehåll för att beviljas presstöd. Det betyder att förordningen medger samproduktion men bara till en begränsad del. Om det gränsöverskridande samarbetet innebär att två tidningar producerar en och samma sida, kan sidan i Sverige komma att räknas som centralproducerad. Om den samiska texten görs på annat håll än på den egna redaktionen, är den inte unik. Samma gäller annonser, TV-program, insändare och debattsidan.

För en svensk tidning som uppbär presstöd, kan den gemensamt framtagna samiska sidan innebära problem, om tidningen därigenom kommer farligt nära övre gränsen för det centralproducerade materialet, vilket skulle innebära att tidningen riskerar tappa presstödet. En lösning skulle vara, att den samiska sidan bedömdes som samhällsinformation eller att Presstödsnämnden medger undantag..

3.5.3 Gränshinder för distribution i grannlandet

Enligt presstödsförordningen i Sverige skall en nyhetstidning på svenska i huvudsak distribueras inom landet. Är det en tidning, vars text inte i huvudsak är skriven på svenska och om tidningen vänder sig till språkliga minoriteter, ska den till minst 90 procent av upplagan distribueras i Sverige. Det begränsar distributionen av upplagan utanför landets gränser till enbart 10 procent.

I Pressutredningen 2004 fanns ett slopande av kravet på 90 procent vad gällde tidningar på samiska och meänkieli. Regeringen 2010, prop. 2009/10:199, erinrar om att enligt ett beslutet av EU-kommissionen 2008 är det finska presstödet till tidningar på romani, samiska, svenska eller teckenspråk förenligt med EU-fördraget. I beslutet anges i och för sig att stödet kan snedvrída konkurrensen, men att snedvrídningen torde vara begränsad eftersom tidningsföretagen är små aktörer på marknaden och tidningarna har en begränsad målgrupp. I det finska presstödet medger dock inga möjligheter att saluföra sig utanför landets gränser. Svenska regeringen bedömer att vissa av de

tidningar som skulle kunna få stöd genom att kravet på 90 procent slopas, kan ha stora målgrupper i andra medlemsstater.

Regeringen 2010, prop. 2009/10:199, vidtar dock inga av de förändringar, som Pressutredningen 2004 föreslagit, därför att den menar att det är tveksamt om förslaget kommer att få avsedd effekt.

I Norge finns en tidning, vars upplaga till stor del distribueras i Sverige. Den minoritetsspråkiga publikationen *Bosnisk Post* ges ut i Östfold men också i Sverige, vilket inte innebär några problem i Norge. En regel säger dock att tidningen bara får presstöd för sina norska abonnenter. En norsk samisk tidning som distribueras i Sverige, kan inte heller få presstöd för delen i Sverige.

En sydsamisk tidning som etableras i Sverige, antingen som pappers- eller e-tidning, måste kunna distribueras även i Norge, eftersom hälften av eventuella sydsamiska abonnenter befinner sig där. Tillsammans skulle de passera lägsta upplagenivå för presstödet på 1 500 ex. *Daerpies Dierie* har den upplagan, uppdelad på cirka 750 abonnenter i varje land. Skulle tidningen i Sverige ensamt uppnå 1 500 ex, kan den sydsamiska tidningen distribueras enbart till 150 abonnenter i Norge. Det är ett gränshinder som omöjliggör start av en sydsamisk tidning.

3.6 Självtändig samisk dagstidning som alternativ

3.6.1 Start av samisk dagstidning som editionerad tidning eller avläggare

Ett traditionellt sätt att etablera en tidning på en ny ort i Sverige har varit att editionera en redan etablerad tidning eller skapa en avläggare med en ny titel. Två tidningar på olika orter har då kunnat ha samma ägare, som vid etableringen dragit fördelar av eget kapital, kunnande, personal, tryckeri, distribution och ett redan uppbyggt nätverk. Grunden för metoden utgår från presstödsförordningens krav på minst 55 procent egenproducerat material, vilket medger ett samproducerat material på 45 procent.

Samarbete med ett lokalt mediehus skulle för samisk del innebära att man föreslår mediehuset att starta en samisk tidning med hjälp av dess material, som man antingen återanvänder eller efterbehandlar. Metoden användes tidigare med framgång av *A-pressen* och har på senare tid övertagits av *Fria Tidningar* och *ETC*, som startat en rad småtidningar efter varandra på flera orter i landet med upplagor runt 2 000 ex.

3.6.2 Avbruten projektstart för editionerad samisk dagstidning 2004

I samisk miljö planerades start av en samisk endagstidning 2004 genom editionering av *Miljömagasinet*. Metoden skulle provas för att med stöd av den redan verksamma tidningen finansiera etableringen. Utvecklingen av projektets senare del är beskrivet i Presstödsutredningen *SOU 2006:8* sid 351-357. På grund av att medel inte beviljades ens till en blygsam förstudie, fullföljdes inte planerna. I Presstödsutredningens betänkande är det avbrutna tidningsprojektet beskrivet, varvid även det känsliga förhållandet mellan Sametinget och samiska medier till en del är berört. Statens kulturråd höjde sig över det provinsiella och beviljade utan vidare projektet 245 000 kr till samisk språkutveckling i tidningen. Statliga Sveaskog sponsrade projektet inledningsvis med 620 000 kr, och utlovade mer när tidningen kommit igång.

Den samiska tidningens huvudspråk i projektet skulle vara på svenska men innehålla sidor på samiska. Förutsättningarna var självskrivna, eftersom inget annat realistiskt alternativ fanns för att starta en samisk dagstidning. Tillräckligt anpassade presstödsregler saknas fortfarande för samiska och meänkieli, som är hotade minoritetsspråk i Sverige, vilket Europarådet senare skulle bekräfta. Presstödsförordningen har i praktiken begränsat möjligheterna för en tidning, som har problem med att

klara produktionen av text på samiska och meänkieli, till att inte ha mer än 10 procent på de språken. Det mer svåruppfyllda alternativet är att tidningen måste skriva "i huvudsak" på annat språk än svenska, dvs till minst 67 procent, enligt Presstödsnämndens tolkning. Ett undantag finns för Haparandabladet, som får ha den lägre nivån minst 25 procent på finska, enligt paragrafen om begränsat driftstöd. Presstödsförordningen gör alltså en hårdare bedömning av minoritetsspråken samiska och meänkieli, som är hotade, än finska, som inte är det, vilket kan tyckas märkligt i ljuset av Europarådets kritik.

Det nedlagda samiska tidningsprojektet fick dock Presstödsutredningen 2004 att anvisa en kompromisslösning genom att föreslå en särskild bestämmelse för dagstidningar, som skriver på samiska och meänkieli. Förslaget var att höja den tillåtna texten på samiska och meänkieli från högst 10 procent till minst 25 procent. I ett remissyttrande från det samiska tidningsprojektet pekades dock på vilka svårigheter som kunde uppstå i ett nystartat tidningsprojekt, som successivt vill arbeta upp den samiska textandelen, att drastiskt höja andelen från 10 ända till 25 procent. Det skulle innebära, att om tidningsprojektet misslyckades med ökningen, riskerade tidningen att förlora presstödet. Projektets förslag var att ingen procentangivelse alls skulle förekomma för tidningar på samiska och meänkieli.

Regeringen 2010 följde inte Pressutredningens förslag att sänka andelen samiska till 25 procent. Konsekvenserna har blivit, att problemet med att successivt höja andelen från en sida, som gäller vid motsvarande situation i Norge för norska lokaltidningar och som förstudien föreslår ska gälla i Sverige, till flera sidor, kvarstår vid etablering av en dagstidning på samiska eller meänkieli i Sverige.

En samisk tidning, som har svenska som huvudspråk men som vid en kommande presstödsreform tar emot stöd för en tidningssida på samiska, måste rimligen våga utöka antalet sidor på samiska successivt och inte tvingas begränsa antalet tidningssidor till 10 procent av innehållet av rädsla för att förlora presstödet.

3.6.3 Skärpta krav för editionerad tidning eller avläggare

Vid start av ny tidning eller editionering gäller kravet att varje tidning ska ha minst 55 procent egenproducerat material. Det kan innebära kraftiga begränsningar för användningen av det gemensamma materialet. Två tidningar kan ha samma ägare och samverka kring administration, teknik och innehåll, men kravet är att de ska olika ansvariga utgivare, redaktioner, redaktionsledningar och abonnenter. Även om de nya tidningen har minst 55 procent eget innehåll, kan den anses som en och samma publikation som modertidningen.

För en editionerad tidning eller avläggare innebär det skärpta krav från Presstödsnämnden, som bedömer varje enskilt fall för sig för att avgöra självständigheten. Vid prövningen ser man på om det finns självständigt beslutsfattande vad gäller innehållet och om tidningen har redaktionella resurser för att klara utgivningen. Man prövar också om tidningen framstår som självständig vad gäller form och layout. Avgörande i positiv riktning skedde i ett fall genom att de två aktuella tidningarna omformades, så att de mer kompletterade varandra. Man lade en viss typ av innehåll i den ena tidningen och ett annat innehåll i den andra.

3.6.4 Köp av utrymme för en självständig tidningsbilaga

Att producera det samiska materialet som en tidningsbilaga är ett annat möjligt alternativ i ett samarbete med ett etablerat mediehus. Bilagan kan ha en självständig samisk redaktion, som köper utrymme i tidningen. Redaktionen kan producera bilagor till alla tidningar som är intresserade. Problemet kan bli layouten, för många tidningar är noga med att den ska stämma med tidningen i övrigt. Bilagan påverkar inte presstödet. Det svåra kan vara att hitta dagar, då det finns utrymme.

3.6.5 Etablering av samisk gratistidning

Ett alternativ till en prenumererad tidning är att etablera en samisk gratistidning. Ett förslag är att ha ett grönt fokus för att få fasta annonsörer. Vanligt är att mediehus, som driver dagstidningar, även ger sig in i gratistidningsbranschen för att ta andelar av konkurrenter. Villkoret kan vara att tidningen ska ge ett överskott på ett par hundra tusen kr, för ansträngningarna är inte stora. Lika enkelt som att starta är det att lägga ner, om tidningen inte bär sig.

3.7 Samarbete med etablerad lokaltidning

3.7.1 Skäl till samarbete med en lokaltidning

Skäl till samarbete med ett etablerat mediehus i Sverige är att ett sådant redan kan hantera en papperstidning, trycka den och distribuera den tillräckligt snabbt. Det är också enklare att starta en samisk tidning med en partner, som har ett journalistiskt kunnande och en redaktion med etablerade journalister.

I Norge valde man i den lulesamiska miljön att gå in i ett samarbete med Lokalavisa NordSalten, därför att man upplevde det som orealistiskt att starta en egen tidning, som skrev helt på lulesamiska. Man saknade folk med journalistisk och språklig kompetens. Fastän Lokalavisa NordSalten bara har en sida på lulesamiska, noterar man att tidningen ändå har problem med att få tag på folk. De som kan samiska är så eftertraktade, att de kan välja attraktivare arbetsplatser. Språkligt är inte situationen för Lokalavisa NordSalten tillfredsställande, men fördelen är att man åtminstone kan synliggöra språket där. Det har för många varit en god erfarenhet att ha fått skriva på samiska i en tidning, som når kommunens alla hushåll och mer därtill. Man har fått en mycket större spridning än att starta en samiska tidning, som inte skulle fått mer än ett hundratal abonnenter, tror man. Den lulesamiska befolkningen i området uppgår enbart till cirka 1 000 personer.

3.7.2 Eventuell svensk samarbetspartner till Snåsningen

Enligt enkät bland tidningar på sydsamiskt område i Jämtlands- och Västerbottens län finns intresse i båda länen att diskutera vidare förutsättningar för ett samarbete med Snåsningen.

3.7.3 Eventuell svensk samarbetspartner till Lokalavisa NordSalten

En svensk samarbetspartner till Lokalavisa NordSalten bör verka i Norrbottens län. Lokalavisa NordSalten diskuterade frågan om att starta aktiviteter i Kiruna, Gällivare eller Jokkmokk redan för några år sedan men lämnade tanken utan att förverkliga den. Man tänkte sig att samarbetet kunde bestå av utbyte av enskilda artiklar som passade på respektive område. Det fanns redan ett utbyte på olika områden mellan Tysfjord och Gällivare kommuner, så det kunde också utsträckas till berörda journalistiska teman. För en svensk tidning spelar det ingen roll om tidningarna inte är jämnstora. Varje redaktion gör självständigt sin egen bedömning av vilka texter man vill ta in. Balansen kan tidningarna styra själva.

3.8 Etablering av norska Ávvir i Sverige

3.8.1 Eventuell svensk samarbetspartner till Ávvir

En svensk samarbetspartner till Ávvir bör finnas i Norrbottens län. Ska Ávvir få ett svenskt presstöd, måste tidningen etablera sig i Sverige och förlägga sin svenska huvudredaktion dit. Ávvir skriver helt på nordsamiska, vilket begränsar målgruppen till en kalkylerad upplaga på enbart 400 ex. Med så få abonnenter är det inte ens möjligt att av det skälet att få ett svenskt presstöd.

Det finns intresse hos tidningar i Norrbottens län för samarbete, om det kan ske under andra förhållanden än som gäller jämbördiga tidningar. En presstödsgrundad svensk tidning kan dock se risker i ett samarbete med en ny tidning, som vill etablera sig inom samma område. Det kan bli som att hjälpa en konkurrent att komma ut på banan. Skulle däremot ett samarbete innebära att den svenska samarbetspartnern köper Ávvirs journalistik och skapar en tidningssida på samiska, blir det en annan sak. Samarbetet kommer då att bero på hur stort presstödet kan bli.

3.8.2 Svenskt presstöd nödvändigt för Ávvir

För den norska tidningen Ávvir är ett svenskt presstöd nödvändigt, om tidningen ska kunna utvidga sin verksamhet till Sverige. Det strider dock mot norska principer att en tidning med en större upplaga utanför Norge ska bli presstödsgrundande.

Ska Ávvir få ett svenskt presstöd däremot, måste tidningen etablera sig i Sverige och förlägga sin svenska huvudredaktion dit. Med en kalkylerad upplaga på enbart 400 ex, är det inte ens möjligt av det skälet få ett svenskt presstöd.

För att få ett svenskt statligt presstöd till Ávvir, måste det skapas en annan typ av presstöd med andra regler, som är anpassade till minoriteter och deras rörlighet över gränserna. Sådant finns inte idag, men det är något som skulle kunna tas upp i den kommande presstödsutredningen. Exemplet Ávvir visar också att man också måste göra undantag för samiska tidningar vad gäller kravet på att huvudredaktionen ska ligga i Sverige. Kravet på att 90 procent av tidningens upplaga ska distribueras i Sverige bör sedan slopas för tidningar på samiska. De bör kunna få stöd även för den abonnerade upplagan utanför Sverige.

En annan typ av presstöd införde Norge 1987 för samiska tidningar. Det är samiskt presstöd, som har en lägre gräns på 750 abonnenter för att tidningar ska kunna kvalificera sig. Senare 2005 infördes regler som medger att presstöd kan utbetalas till tidningssidor på lulesamiska och 2008 till tidningssidor på sydsamiska.

Behovet av svenskt presstöd är i första hand motiverat av kostnader för etablering av en redaktionell verksamhet i Sverige, i andra hand för tryckning och distribution av en papperstidning i Sverige.

Ett presstöd i Sverige för en papperstidning i Ávvirs storlek bör vara ca 5 milj. NKR om det ska vara intressant för Ávvir och andra professionella aktörer.

3.8.3 Förslag från Ávvir på svensk bolagskonstruktion

Ávvir ges ut av Sámi Aviisa AS, som ägs av Nord Avis AS. För att ge ut tidningen i Sverige är moderbolaget villigt att skapa ett svenskt bolag, t.ex. Sámi Aviisa AB, för att operera i Sverige. Det norska moderbolaget och eventuellt ett svenskt mediehus eller samiska intresseorganisationer kan gå med som delägare. Det svenska bolaget kan då stå som mottagare av svenskt presstöd. Överskott i bolaget ska användas till att vidareutveckla produkten Ávvir. Nord Avis AS tänker sig ett upplägg likt SVT, YLE og NRK när de samarbetar om samiska nyheter på TV. Ávvir är öppen för att diskutera alla lösningar.

Enligt de norska presstödsreglerna kan inte ett norskt bolag, som mottar presstöd, ta ut vinst. Av det skälet är det oproblematiskt för Sámi Aviisa AS att utan vinstintresse tänka sig samägande av den svenska tidningen med ett svenskt mediehus. Ávvirs intresse är enbart att öka tidningens spridning, bredda innehållet och utveckla tekniken, inte att skapa vinster till de norska medägarna.

Skapas ett svenskt bolag, kan bolaget köpa utgivningstjänsten från Sámi Aviisa AS i Norge och ge ut Ávvir i Sverige genom en samisk redaktion i Kiruna. Bolaget byter då svenska Ávvirs material med

norska Ávvir. Sedan köper bolaget t.ex. grafiska tjänster och administration från Sámi Aviisa AS i Norge samt tryck och distribution från det svenska mediehuset i Sverige.

På samma sätt som Nord Avis AS levererar tjänster till norska Ávvir, levererar det svenska bolaget tjänster till svenska Ávvir. Genom det utökar man Ávvirs innehåll med svenskt stoff både i Norge och Sverige. Vem som äger det svenska bolaget är inte så viktigt för Ávvir. Poängen är att det svenska bolaget kan köpa det norska innehållet i Ávvir och en elektronisk utgivning av det norska moderbolaget Nord Avis AS och genom det täcka dess kostnader i Norge. Mediehuset i Alta kan bidra med systemlösningar och leverera alla plattformar.

Det svenska bolaget kan gärna publicera sitt material i en annan version än Ávvirs i Norge. Svenska Ávvir kan även ges ut som en mindre bilaga en dag i veckan i en svensk tidning med mindre kostnader som följd. Det skulle reducera behovet av svenskt presstöd. Ingår bilagan Ávvir i en större svensk tidning, skulle det öka möjligheterna till utgivning.

Det viktigaste skälet till samarbete med ett etablerat mediehus i Sverige är att ett sådant redan kan hantera en papperstidning, trycka den och distribuera den tillräckligt snabbt. Distributionen är det största hindret för att tidningen ska komma ut till läsarna. Det är också enklare för Ávvir med en partner som har ett journalistiskt kunnande och en redaktion med etablerade journalister. Saknar det svenska mediehuset språklig kompetens, kan det låta översätta svenska texter till samiska. Skulle man starta upp ett nytt bolag i Kiruna med en samisk redaktion, kanske det skulle kräva lång tid för att få den att fungera.

3.8.4 Kompromiss mellan Sverige och Norge om samverkan kring presstöd

Det finns en teoretisk möjlighet för Snåsningen att erhålla ett större samiskt presstöd utan att möta hinder från det norska regelverket. Det kan ske om Snåsningen startar en sydsamisk dagstidning på samma grund som gäller vid driften av Ávvir och Ságat. I lulesamisk miljö har man fört fram samma tankar genom att diskutera ändring i Lokalavisa NordSaltens stadgar, så att tidningen får lulesamisk status. Som samisk tidning innebär det att Lokalavisa NordSalten kan söka samma medel, som går till Ávvir och Ságat. Eftersom de medlen är begränsade, innebär det att de måste dela med sig för att Lokalavisa NordSalten ska få ett högre belopp. Kravet för den nya tidningen är, att den ska ha den samiska befolkningen som huvudmålgrupp. Det skulle Lokalavisa NordSalten kunna hävda i Tysfjord kommun, som ingår i det lulesamiska förvaltningsområdet.

För att Ávvir och Ságat ska slippa dela med sig av det norska presstödet till en eventuell nystartad sydsamisk tidning, skulle etableringen av tidningen i stället kunna ske i Sverige. I det fallet kan man tänka sig en politisk överenskommelse mellan Sverige och Norge om samverkan. Då skulle man teoretiskt tänka sig att Ávvir avstår från att söka svenskt presstöd för sin expansion i Sverige men ändå åtar sig att genomföra den. Förutsättningen är att Ávvir får tillgodogöra sig de svenska abonnenterna som presstödsgrundande i Norge för att kunna öka det variabla bidraget för samiska tidningar i Norge. Med det skulle tidningen kunna till en del finansiera etableringen av en nordsamisk redaktion i Kiruna.

Som motprestation skulle teoretiskt Lokalavisa NordSalten, Snåsningen eller någon annan norsk sydsamisk tidningsintressent avstå från att etablera en ny samisk tidning, som konkurrerar med Ávvir och Ságat i Norge om det samiska presstödet. Det innebär att Norge måste medge att även den svenska sydsamiska tidningen i motsatt riktning får inräkna abonnenter i Norge som presstödsgrundande i Sverige. Förutsättningen är även då motsatt, att den svenska regeringen ändrar presstödsförordningen på det sätt som Presstödsutredningen 2004 föreslog, nämligen att en tidning som skriver på samiska och meänkieli ska få rätt till presstöd även för den abonnerade upplagan utanför Sverige.

I det här sammanhanget kan det vara skäl att påminna om, att regeringen 2010, prop. 2009/10:199, framhöll vikten av att förutsättningarna för dagstidningar på meänkieli och samiska förbättras.

Regeringen förklarade att den ämnade ta initiativ till samarbete med berörda myndigheter och aktörer i Finland och Norge för att undersöka möjligheten att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. En överenskommelse mellan staterna skulle t.ex. kunna inrymma att Norge ger Ávvir möjlighet att expandera i Sverige mot att Sverige genom att avskaffa 90-procentregeln ger möjlighet för en ny svensk sydsamisk tidning att expandera i Norge. Det skulle förhindra att det norska presstödet för Ávvir och Ságat urholkas så mycket vid etablering av en ny norsk sydsamisk tidning, att det slår undan grunden för deras existens. Skälet är att sydsamer i båda länder önskar en gemensam självständig sydsamisk dagstidning. Det gemensamma antalet abonnenter i Sverige och Norge skulle skapa det underlag som är nödvändigt för att uppnå lägsta upplaga i Sverige, enligt vad som krävs av de svenska presstödsreglerna.

3.9 E-tidning i stället för papperstidning

3.9.1 Elektronisk distribution som alternativ

E-tidningar har inte slagit igenom riktigt ännu. Tidningar som tillfrågats under förstudien, har bara kanske ett hundratals abonnenter. Möjligheten att abonnera utnyttjas bara av ett fåtal boende utanför täckningsområdet eller av sådana som bara är intresserade av helgtidningarna. Alla som prenumererar har ändå e-tidningen. Ett skäl till den långsamma expansionen är att problem uppges finnas med betalningssystemet.

Fördelarna med e-tidningar är de låga produktionskostnaderna, som gör att ett abonnemang kan pressas ner till halva priset. Tidningen är alltid tillgänglig. Med läsplattor kan man få papperstidningskänslan. Förr lades allt ut på webben. Idag går utvecklingen mot att separera kanalerna. Tidningar bantas och kvar blir bara de snabba nyheterna.

En nackdel för tidningsutgivare är att med ett ökande antal e-tidningar uppstår en differens mellan vad man får in för e-tidningarna och vad man måste betala för distributionen av de återstående papperstidningarna, för de kostnaderna kvarstår. Det är en fråga som bör lösas inför framtiden.

3.9.2 Förslag på samisk e-tidning

Med tanke på de låga produktionskostnaderna och de många möjligheterna med elektronisk distribution uppstår frågan om den planerade samiska tidningen i första hand inte ska vara en papperstidning utan en e-tidningsprodukt. Webbtidningen är enklast att ta fram i förhållande till de speciella behov som en rörlig folkgrupp som samerna är. I arbetet för förändringar av de svenska presstödsreglerna finns stora utmaningar som tar längre tid att hitta lösningar på. Det kan vara mycket lättare att först satsa på att etablera en e-tidning.

I Sverige frågar en norrländsk dagstidning och tänkbar samarbetspartner till en av de norska tidningarna, som har tidningssidor på samiska, varför man ska sträva efter att publicera ett så nischat material till en bred målgrupp i en stor regional tidning, när det finns möjligheter att leverera allt från e-tidningar till läsplatte- och mobilutgåvor. De nya digitala kanalerna är kanske mer lämpade med tanke på delar av målgruppens mobila livsstil, resonerar man.

Den kommande pressutredningen bör möjligen titta mer på frågan hur man kan stödja varianter av e-tidningar som riktar sig till samerna som målgrupp. Idag finns sådana lösningar som goda alternativ till en papperstidning. Ett exempel kan vara att svenskt presstöd ges till Ávvir för elektronisk distribution efter en etablering i Sverige.

3.9.3 Svenskt presstöd för e-tidningar

En e-tidning får ett lägre presstödsbelopp än papperstidningar. Det bygger på att e-tidningar har lägre tryck- och distributionskostnader. Frågan om stöd till e-tidningar togs upp i Presstödsutredningen 2004, SOU 2006:8, och där landade man på ett belopp som var 55 procent av det ordinarie stödet. Från i år, 2011, tar Presstödsnämnden in redovisningar på vad tidningar använder sina pengar till. Utifrån det materialet kan man i fortsättningen bättre bedöma vad som är rimligt ifråga om tryck och distribution.

Särskilda regler finns för e-tidningar. Tidningsstatistik, TS, dokumenterar antalet exemplar. E-tidningen får t.ex. inte vara allmänt tillgänglig på nätet och man kontrollerar noga abonnentregistret. Bara en liten andel om 10 procent av den presstödsgrundande upplagan, erhåller oavkortat stöd. Är andelen större i en blandad upplaga, elektroniskt/papper, jämkas stödet för de överskjutande exemplaren med 55 procent. Lägsta pris för en e-tidning är detsamma som för papperstidningar, för en endagstidning 350 kronor.

Det finns en elektronisk tidning, som har presstöd, www.politiken.se. Den kommer ut en gång i veckan och har samma regler som för papperstidningar men får 55 procent av det ordinarie stödet. Ytterligare en e-tidning är på gång att söka stöd. Presstödsnämnden håller därför på att titta på vad som är rimligt belopp, när det gäller stöd till e-tidningar.

3.9.4 Teknikneutral presstödsreform på gång i Norge

I Norge är man också inne i en period, då man diskuterar vad man ska göra med presstödet i förhållande till webben. Det är därför läge även i Norge att föreslå förändringar av presstödsförordningen för papperstidningar, så att reglerna i högre grad ska gynna en teknikneutral plattform.

Vad som aktualiserat frågan är en rapport som presenterats för till kulturdepartementet. För departementets räkning värderar Medietilsynet ett förslag om att öppna för stöd till de samiska tidningarnas användning av webben. Framför allt tänker Medietilsynet på att hitta lösningar på den sydsamiska tidningsfrågan, vilket Medietilsynet arbetat med sedan 2009. Åtgärder som föreslås, kommer dock antagligen inte att verkställas före 2013.

3.9.5 Dagsfärskt initiativ för sydsamisk e-tidning på tvärs över gränsen

Medietilsynets undersökningar kring en teknikneutral plattform sammanfaller mycket väl med tidigare medieinitiativ, som tagits på sydsamiskt område. Mediehus som Adresseavisen och Trönder-Avisa, gav till känna redan 2009, att de ville undersöka om det var möjligt att i första hand skapa en nätbaserad tidning för sydsamer i stället för en papperstidning. De ville utveckla en e-tidning tillsammans med flera aktörer som bredbandsleverantörer, innehållsleverantörer och offentliga myndigheter. Alternativet var en nätbaserad nyhetstjänst och en pappersutgåva en gång i månaden. Mediehusen var dock medvetna om att etableringen måste ske på samiska journalisters egna premisser, men att de kunde ge dem ett redaktörsinstitutets skydd i egenskap av att vara ett större mediehus.

Med anledning av de trönderska mediehusens intresse och den pågående värderingen av en teknikneutral plattform har Medietilsynet i sep 2011 tagit initiativ till ett möte mellan de båda mediehusen och andra aktuella parter i både Sverige och Norge. Medietilsynet vill kartlägga behovet och möjligheten att etablera en sydsamisk tidning på tvärs över riksgränsen. Medietilsynet betonar att initiativet kommer från de norska mediehusen, men intresse finns också av att höra norska Sametingets tankar om hur det kan stödja utvecklingen. Medietilsynet har även haft en informell kontakt med svenska Sametingets förstudie i sep 2011 för att höra om det går att arrangera ett möte snarast med de svenska mediehusen i Jämtlands och Västerbottens län tillsammans med svenska

Sametinget. Syftet är att ge tillfälle för alla att diskutera samarbete, budget och praktiska utmaningar vid en start.

3.9.6 Förslag på att börja med ett försöksprojekt

Flera svenska mediehus menar att ett gränsöverskridande tidningssamarbete skulle kunna inledas med en form av fördjupad förstudie. En synpunkt är att en omfattande satsning alltid mår bra av att inledas med ett försök, som sedan utvärderas, kanske en förstudie i ett Interreg-projekt på ett par tre år.

Inför satsningen på webben skulle ett lämpligt syfte vara att starta ett läsplatteprojekt. Det skulle säkert gå att få plattorna sponsrade av någon stor tillverkare. Bidragspengarna skulle satsas på att utveckla innehållet, arbetsformerna och kopplingen till webb och mobil.

3.10 Språkets form - en central fråga i medieutbudet

3.10.1 Stort behov av texter på syd- och lulesamiska

Tidningssidor på samiska fyller ett stort behov hos en liten målgrupp som de samisktalande. Samiskan är ett hotat språk i Norden. Bäst klarar sig nordsamiska, som talas av 85 procent av de samisktalande. Lule- och sydsamiska är särskilt hotade. Lulesamiska talas av färre än 1 000 personer och sydsamiska av knappt 500, om man sammanräknar antalet i både Sverige och Norge. Behovet av samiska texter av god kvalitet är mycket stort, både för lule- och sydsamiskan, därför att närvaron av dessa samiska varieteter är mycket undanskymd i alla medier.

Samiskt språkcentrum har på förstudiens uppdrag gjort en utredning om "Sydsamiska språket i tidningsform" (bilaga 1). Den visar med stor tydlighet på de stora fördelarna med att lyfta fram det sydsamiska språket och att det är särskilt avgörande just i media. Sametingets lulesamiska språkkonsulent påpekar att lulesamiskan befinner sig i liknande situation. Att få en skriven text på minoritetspråket i dagspressen medför både en större acceptans och en bättre attityd till språket. Det gör att man kryper närmare målet, som är minoritetspråkets jämställdhet med majoritetspråket.

3.10.2 Stort samiskt utrymme i medieutbudet ger goda effekter

Den viktigaste effekten av att få språket synliggjort i en dagstidning är att språkets status lyfter. En dagstidning på samiska har en självklar målgrupp i vuxna, som alltid tvingats acceptera ett närmast obefintligt utbud av läsning på sydsamiska. Tidningssidor på samiska skulle aktivera talare med ett passivt språk. En insändarfunktion t.ex. skulle utgöra en möjlighet att överbygga generationsklyftorna vid språkanvändandet.

Sydsamiska i en dagstidning skulle också vara gynnsamt för att påskynda ett avprivatiserande av sydsamiska språket. Vissa sydsamer, som är vana vid att läsa sydsamisk text, säger sig kunna se vem som har skrivit enbart genom ordvalet i texten, personliga normer o.dyl. Genom att ge en dagstidning resurser till språkvård och nyskrivning, kan tidningen bidra till en tidigare normering av språket och till att skapa ett mer enhälligt skriftspråk.

Ett gränsöverskridande tidningssamarbete skulle befästa den regionala samhörigheten, så att sydsamiskan i Sverige och Norge utvecklas i samma riktning.

3.10.3 Avgörande för samiskan att synas särskilt i mediedomänen

Samiska språkets användning i viktiga samhällsområden avgör dess fortsatta livskraft. I nuläget används sydsamiskan främst inom familjen och inte i prestigefyllda domäner ute i samhällslivet. Den praktiseras inte eller på de domäner som är populära för ungdomar. Ungdomar läser nästan all sin

nyhetstext på nätet, där minoritetsspråk aldrig syns. En tidning med nätupplaga är därför bra för att utöka sydsamiskans domäner. Det kan senare även utgöra bas för rekrytering av nya skribenter.

Medieutbudet på sydsamiska är väldigt begränsat. För radio produceras två program per vecka i Norge, och de sänds på båda sidor gränsen. Totalt hörs sydsamiska språket cirka 12-14 minuter per vecka. TV produceras mestadels på nordsamiska, men något inslag per månad är på sydsamiska. Inom tidningsvärlden finns sydsamisk text enbart i ett fåtal tidskrifter, som sällan kommer ut. Utbudet fyller inte alls det behov som finns.

3.10.4 Översatta texter till samiska svarar inte mot behovet

Av alla sydsamiska texter som finns råder en klar övervikt av översatta texter. Översatt information utgör en alltför stor del av utbudet och svarar inte mot det behov som finns.

När möjligheten till sydsamiska tidningssidor gavs, kom sidorna att fyllas till stor del av översatta texter. Mot det har allvarliga erinringar riktats om att resurserna främst gått till översättning och inte till journalistiskt arbete. Tveksamhet finns om effekterna av att låta samiska och norsk text gå parallellt. När det finns två parallella texter som i Snåsningen, går det fortare på att ögna igenom den norska texten, säger en trovärdig bedömare på platsen. Då är det mer önskvärt, att tidningar hellre skriver på samiska, som man översätter till norska. Nackdelen med en översättning är att den till så stor del präglas av det skandinaviska språket. Om grundtexten är på samiska, som kan översättas till norska, får man ett bättre språk. I dagsläget sker ingen närmare språkgranskning, utan texten går direkt till tryck. Ord och meningsbyggnader överförs därigenom från skandinaviska till sydsamiska och läsaren uppfattar texten som främmande.

En förklaring till mängden av översatta samiska texter är svårigheten att få tag på originaltexter på syd- och lulesamiska. Tidningen Nuorat använder 20-30 procent av sin budget till översättning. Översättare är mycket dyra.

3.10.5 Extra resurser behövs till korrekturläsning

Korrekturläsning sker sällan av översatta texter, vilket är ett skäl till försämrad textkvalitet. Av ekonomiska skäl är det svårt att åtgärda.

Ungdomsmagasinet Š har hittat en lösning för den sydsamiska texten genom att anställa en sydsamisk journalist, som fått arbeta tillsammans med en sydsamisk granskare av originaltexten. När man vet att texterna i ungdomsmagasinet används i undervisningssyfte, anser tidskriften att det är extra viktigt att språket är korrekt och att man följer normeringen.

Tidningen Nuorat har inte råd till korrektur alls. Ändå ser man ett stort behov av det för att säkerställa bättre kvalitet på tidningens språk. Man beklagar att stödet till tidningarna inte har ökat i takt med kraven och att det samiska finansieringssystemet inte gynnar tidningar som skriver mera på samiska.

3.10.6 Sydsamiskan kräver särskild kvalitetsgranskning

Lule- och sydsamiska behöver särskild granskning, vilket gör att de varieteterna är mer kostsamma än nordsamiska. Särskilt översättningar måste bearbetas mera. En översatt text förlorar alltid någonting, när språkets referensramar försvinner vid översättningen.

För lulesamiska köper ungdomsmagasinet Š en korrekturtjänst, som ibland kostar mer än själva produktionen av stoffet. Det händer i synnerhet med lulesamiska. Om tidskriften inte tar den kostnaden, kan man inte trycka magasinet och det skulle innebära att man riskerar förlora stödet.

Samma gäller för sydsamiskan. Samarbetet med den sydsamiska korrekturläsaren gäller inte bara rent korrektur. Det är mer en språkvätt, när korrekturläsaren kan föreslå ändringar av meningsbyggnader och hur man kan uttrycka sig på olika sätt. Förlaget som ger ut magasinet, anser sig ha ett stort ansvar i normeringsprocesserna.

3.10.7 Nyskrivning av texter på samiska är att föredra

Alla håller med om att utifrån behoven för sydsamiskan är nyskrivning att föredra. Det finns ett väldigt behov av mer skriftligt sydsamiskt material direkt på samiska, eftersom en stor del av den samlade sydsamiska litteraturen är översättningar. Ändå kan översättning inte helt uteslutas, eftersom den har positiva effekter i form av domänvinster. Likväl bör översättning vara ett andrahandsalternativ, eftersom översättningar missar behovet och även rent språkligt är utarmande.

Nyskrivning är att föredra för att uppnå språklig autonomi. I dagsläget har sydsamerna själva lite kontroll över vad som finns att läsa på sydsamiska. Genom att anlita sydsamer som direkt skrivare för en tidning inkluderas sydsamiska värderingar direkt i arbetet. Det kräver en sydsamisk redaktör och redigerare för en tidning.

4. Gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli

SVERIGE

4.1 Intresse och behov av en tidning på meänkieli

De lokala svenska tidningarna

Texter på meänkieli har förutom Haparandabladet bara införts i Norrbottens Kuriren i det berörda området. Reaktionen var positiva, men tidningen konstaterar att meänkieli väcker väldigt starka känslor. Antingen accepterar man det eller så tycker man att det inte är något riktigt språk. En blogg av Bengt Pohjanen var man tvungen att stänga ner, när det blev så mycket debatt att man inte hann med att övervaka den hela tiden.

I Norge finns ett växande intresse för kvänska, som sakta tar sig efter att ha varit ett utdöende språk. På Ruijan Kaiku märks det genom att efterfrågan på kvänska mest finns hos den äldre generationen.

Svenska Tornedalingarnas Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T

År 2008 antog STR-T följande språkpolicy; STR-T:s mål är att främja och utveckla meänkieli i både tal och skrift. Vi äger en förståelse för de lokala varieteterna som tillämpas och utvecklar språket med språkbrukare och myndigheter. Med språkpolicyen kommuniceras en öppenhet, acceptans och tolerans för att säkerställa meänkielis utveckling och bevarande. STR-Ts språkpolicy är således i linje med regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158), som betonar att med de nationella minoritetsspråken avses även varieteter av dessa språk.

I nuläget är mediasituationen bekymmersam för meänkieli, vilket framkommer i utredningen Situationen för minoritetsspråket meänkieli i Sverige (IJ2007/2710/D). I dagsläget finns ingen dagstidning på meänkieli och resurserna för även radio och TV är otillfredsställande. Att svenska staten har ett ansvar att utveckla och främja minst en dagstidning på meänkieli och samiska betonades av Europarådet redan 2003. Avsaknaden av en dagstidning på meänkieli är även ett ärende som framförts till Europarådets expertkommitté 2008 och 2011 av STR-T. Det krävs kraftigt utökade resurser för samtliga medieområden både vad gäller utbudet av media på meänkieli och för att säkerställa tillgången av medieutbildad personal på lång sikt.

År 2005 genomförde RUAB en undersökning av svenska folkets kunskap av det finska språket och meänkieli samt radiovanor på uppdrag av Sveriges Radio och SR Sistradio. Undersökningen visar bland annat att drygt hälften av respondenterna, 54.2% förstår meänkieli relativt bra. Detta visar på att det finns en potential för en dagstidning på meänkieli. Tyvärr finns det ingen genomförd oberoende opinions- eller läsarundersökning som anger intresset och behovet av tidning på meänkieli, vilket är en brist.

Den problematik minoritetsspråket meänkieli brottas med idag är återväxten av antalet skrivkunniga journalister, däremot finns ett flertal personer som översätter med modersmålskompetens i meänkieli. Legitimerade översättare saknas för meänkieli idag. I Sverige finns inte heller något riktat presstöd för tidningar att producera artiklar på meänkieli. Ett annat faktum är att ingen oberoende opinions- eller läsarundersökning genomförts vad gäller intresse och behov av en dagstidning på meänkieli.

Gränsöverskridande nyhetsbevakning sker idag via Pohjolan Sanomat, Lapin Kansa, Haparandabladet samt Tornedal.se. Gränsöverskridande distribution av radio- samt tv-produktioner sker via publicservicebolagen Sveriges Radio och Sveriges Television. Att arbeta gränsöverskridande är en

verksamhet som kan utvecklas. Initiala kontakter visar att det finns ett intresse från tidningar i Sverige, Finland och Norge.

STR-T har sedan 2009 distribuerat och tryckt den periodiska tidskriften METavisi gemensamt med Haparandabladet. Bakomliggande mekanism till samarbetet mellan METavisi och Haparandabladet är den kritik som Kulturrådet riktat till STR-T; att METavisis kvalitet, tillgänglighet och distribution behöver förbättras. Europarådet har också riktat kritik till Sverige att det i dagsläget inte finns en dagstidning på meänkieli. Med detta pionjärsamarbete mellan en nyhetstidning och det civila samhället är det STR-Ts förhoppning att det första steget till att på lång sikt etablera en dagstidning på meänkieli är taget, men det krävs ytterligare omvärldsanalys samt ekonomiska resurser för att etablera och säkerställa en varaktig utgivning av en dagstidning på meänkieli utöver utgivningen av den periodiska tidskriften METavisi.

STR-T har uppmärksammat synbara brister för meänkielis del i den nuvarande Presstödsförordningen (1990:524, Kap 2 . Driftsstöd, Begränsat Driftsstöd, §8);

Begränsat driftsstöd kan vidare lämnas för en dagstidning vars utgivningsort är Haparanda, Kalix, Överkalix eller Övertorneå kommun, om tidningen uppfyller samtliga förutsättningar för allmänt driftsstöd utom den om högsta täckningsgrad och om tidningen, trots att den till övervägande delen är på svenska, har ett redaktionellt innehåll som till minst 25 % är skrivet på finska.

STR-T föreslår att med hänvisning till Lagen om Nationella Minoriteter (2009:724) samt Språklagen § 7-8, § 14-15 bör nuvarande text även omfatta det nationella minoritetsspråket meänkieli. Förslag till avslutning på text är.....minst 25% är skrivet på meänkieli eller finska.

STR-T:s syn är att en dagstidning på meänkieli kan vara ytterst betydelsefull för en revitalisering av meänkieli, att synliggöra de varieteter som finns i språket är värdefullt. STR-T erfar att intresset för meänkieli har stadigt ökat sedan språket erkändes som minoritetsspråk för 11 år sedan. Utifrån den kunskap STR-T har idag om mediasituationen och meänkieli är det fullt möjligt att producera minst en sida nyheter i en befintlig tidning alternativet är att lansera en e-tidning. En möjlig väg att finansiera satsningen är att omdisponera befintliga statsstöd som rör förvaltningskommuner till presstöd för meänkieli.

STR-T:s förslag är:

- att meänkieli synliggörs i nuvarande Presstödsförordning (1990:524, Kap 2 . Driftsstöd, Begränsat Driftsstöd, §8)
- att det omgående tillsätts en oberoende opinions- och läsarundersökning som kartlägger intresse samt behov av en dagstidning på meänkieli liknande den undersökning som RUAB genomförde 2005 vad gäller språkkunskaper och radiovanor
- att det tillskjuts medel för att under en längre tidsperiod genomföra gränsöverskridande tidningssamarbete för meänkielis del
- att det tillskjuts riktat presstöd som möjliggör att minst en sida nyheter på meänkieli kan produceras per vecka.

4.2 Finansiering genom annonser

Annonsmarknaden på meänkieli är näst intill obefintlig, vet Haparandabladet. Den är svår att väcka och den finns inte långsiktigt. Det går därför inte att räkna med att annonser på något sätt ska kunna finansiera en utgivning av en tidning på meänkieli.

4.3 Finansiering genom prenumerationer

Det är uteslutet att räkna med en finansiering av en tidning på meänkieli genom prenumerationer, anser Haparandabladet. Därför finns heller inte någon grund för en ökad användning av meänkieli, om inte efterfrågan ökar hos läsarna. För att förändra det läget behövs resurser för förbättrad marknadsföring av tidningen. METavisi kalkylerar med en lägsta upplaga på 800-1500 ex.

4.4 Tidningars intresse för svenskt presstöd för sidor på meänkieli

Alla lokala tidningar, som tillfrågats i berörda områden, är positiva till ett införande av svenskt presstöd för tidningssidor på meänkieli enligt norsk presstödsmodell för samiska tidningar. Samma förhållningssätt har tidningarna intagit till tidningssidor på samiska. Tillfrågade är bl.a. Haparandabladet, Norrbottens Kuriren, och Norrländska Socialdemokraten. Bedömningen är att om samma ordning redan tillämpas i Norge och Finland, finns det all anledning att titta på förslaget. En tveksamhet till möjligheterna att få reformen genomförd är dock att ett gränsöverskridande samarbete skulle kunna förhindras av EU-reglerna.

Ett förslag liknande det norska presstödet är rimligt. Ett statligt stöd är en grundförutsättning för att finansiera utökad utgivning, svarar Örjan Pekka, ansvarig utgivare för Haparandabladet.

Norrländska Socialdemokraten klargör att ekonomin är en avgörande faktor. Om förslaget innebär att ett införande av texter på meänkieli är kostnadsneutralt, framhålls möjligheterna som spännande och intressanta. En avgörande fråga är förstas att ansvarige utgivaren förstår innehållet i texterna och kan bedöma dem, innan tidningen går i tryck.

4.5 Tidningsbilaga på meänkieli

Örjan Pekka, vd och ansvarig utgivare för Haparandabladet, bedömer att produktion av en tidningsbilaga på meänkieli måste utföras i samarbete med en redan utkommande publikation. Som en självständig publikation torde en tidning på meänkieli ha en lång och kostsam startsträcka innan den kan anses vara etablerad och stötta fortlevnad och utveckling av meänkieli.

<i>Rörliga prod.kostn</i>	<i>Fast kostnad</i>	<i>S:a/år</i>
624 000	1 830 000	2 454 000

4.6 Kostnader för en sida på meänkieli

Kalkylen på 4 sidor meänkieli ligger på 2,5 mnkr. Om man bryter ner det till 1 sida blir det grovt räknat 600 000 kr. En sida är kanske 30 procent av 2,5 mnkr, vilket blir 750 000 kr. För att få in en extra sida på meänkieli vid tryckningen måste man dock utöka tidningen stegvis med 4 sidor.

Vid små textvolymmer kan det dock vara svårt att hitta skribenter som kan åta sig att skriva bara en sida i veckan. Då bör man hitta en skribent som behärskar meänkieli i sitt skrivande men som också har ett annat jobb vid sidan om. Det är lättare att få personal till hela tjänster. I kalkylen räknar man 2 tjänster för 4 sidor. Om man bryter ner det till 1 sida, blir det inte 25 procent av personalkostnaderna utan drygt 30 procent, vilket blir 270 000 kr.

4.7 Gränsöverskridande tidningssamarbete

Haparandabladet menar att ett gränsöverskridande tidningssamarbete med en finsk eller norsk tidning skulle kunna leda till ökad användning av meänkieli, om den lokala prägeln på materialet kan bibehållas. Ett gränsöverskridande samarbete med t.ex. Ruijan Kaiku i Norge skulle välkomnas. Det gäller då att hitta gemensamma publicistiska och ekonomiska vinster på båda sidor gränsen. Vad gäller finska medier har Haparandabladet samarbetat med Lapin Kansa, Rovaniemi, Pohjolan Sanomat, Kemi samt Kaleva, Uleåborg, i annons-sammanhang men inte redaktionellt.

Ruijan Kaiku söker i första hand efter ett redaktionellt samarbete med motsvarande medier i Tornedalen och Malmfälten för att få texter på meänkieli. En utmaning är att skaffa tillräckligt intressant stoff från hela det språkliga området, som sträcker sig från kärnområdet Ruijan i Norge ner till Bottenviken i Sverige och Finland. Tor Sara, som är vd för Ruijan Kaiku menar att tidningen är intresserad av att t.ex. upprätta utbytesavtal för stoff på kvänska och meänkieli med andra tidningar i Sverige och Finland. Ett skäl är svårigheten att hitta skribenter som behärskar kvänska. Tidningen har redan samarbetat med skribenter ifrån Tornedalen. I övrigt finns samma problematik kring tryck, distribution och elektronisk distribution som för de samiska tidningarna.

4.8 Texter på meänkieli extra kostnadskrävande

Produktion av material på meänkieli jämfört med finskspråkigt material är mer personalkrävande. En publikation på meänkieli behöver stå på en större andel självständigt producerat material. Ett problem är också att antalet skribenter, som behärskar meänkieli och även kan arbeta som nyhetsreportrar, är begränsat.

4.9 E-tidning på meänkieli

På samma sätt som för samiska tidningar är det enklare att genomföra ett gränsöverskridande tidningssamarbete genom att etablera en e-tidning. Ett problem är samma som för papperstidningar, tillgången på personal för att kunna leverera så intressant nyhetsmaterial, att läsarna är beredda att betala för materialet. Tekniken gör det möjligt att halvera kostnaden för en prenumeration. För övrigt gäller samma problematik och möjligheter som motsvarar samiska tidningar.

4.10 Haparandabladetets remissyttrande till Pressutredningen 2004

Haparandabladet lämnade 2004 ett remissyttrande till Pressutredningens betänkande SOU 2006:8. Synpunkterna gällde innehåll skrivet på svenska, distribution bara till 90 procent inom Sverige, gränsen för eget redaktionellt innehåll och begränsat driftsstöd. Regeringen fann ingen anledning att beakta dem. Förhållandena, som Haparandabladet skriver om, gäller dock fortfarande. Därför finns anledning att åter framföra dem.

Ur remissyttrandet:

Innehållet skrivet på svenska språket

Haparandabladet anför att kostnaden för etablering av en dagstidning är hög. Bestämmelsen att 90 procent av innehållet ska vara skrivet på svenska hindrar etablering av tidningar på minoritetsspråk i Sverige.

Regeringen 2010 vidtar ingen förändring.

Distribution bara till 90 procent inom Sverige

Haparandabladet anför att kravet på att 90 procent ska distribueras inom landet utgör en allvarlig begränsning för tidningar som verkar i gränslandet (Torneå) där grannlandets språk är minoritetsspråk i landet (Haparanda). Föreskrifterna hindrar Haparandabladet att expandera i Torneå. Gränsen för distribution bör sänkas till 50 procent.

Presskommittén 2004 föreslår att bestämmelsen tas bort. Rätt till stöd ska dock enbart ges för de tidningar som sprids i Sverige. Tidningar på samiska och meänkieli föreslås dock kunna få stöd även för den abonnerade upplagan utanför Sverige.

Regeringen 2010 vidtar ingen förändring. Den bedömer att stötidningar som kan saluföras utanför Sverige öppnar möjligheter kan ha stora målgrupper i andra medlemsstater. Regering

erinrar dock om att det finska presstödet inte innehåller möjligheter att saluföra finska tidningar på minoritetsspråk utanför landets gränser. Regeringen bedömer vidare att det är tveksamt om förslaget kommer att få önskad effekt. Enligt regeringen bör därför förslaget inte genomföras.

Eget redaktionellt innehåll

Haparandabladet anför att bestämmelsen att en dagstidnings egna redaktionella innehåll ska utgöra minst 51 procent av dess totala innehåll hindrar redaktionell samverkan med andra tidningar. För att sänka personalkostnaderna bör gränsen sänkas till 30 procent. Det skulle ge lokala tidningar möjligheter att satsa på lokalt material medan regionalt material och riksmaterial skulle kunna köpas in. En begränsning när det gäller att producera nyheter på meänkieli är att det finns få personer som är både journalister och meänkielikunniga att det räcker för att utöva skriftspråk.

Regeringen 2006 föreslår att kravet på eget redaktionellt innehåll höjs till minst 60 procent. Konstitutionsutskottet 2009 beslutar höja gränsen från minst 51 till minst 55 procent. Riksdagen 2010 går på konstitutionsutskottets förslag och försämrar möjligheterna ytterligare.

Begränsat driftsstöd

Formuleringen kring begränsat driftsstöd, som gäller för Haparandabladet, bör ändras för en tidning vars innehåll är till minst 25 procent skrivet "på finska". Det bör ändras till "på de erkända svenska skriftspråken".

Haparandabladet anför också att det maximala beloppet för begränsat driftsstöd för tidningar som publicerar material på minoritetsspråk, bör höjas till minst angivna belopp för endagartidningar. Sedan bör beloppet öka i takt med ökad periodicitet. Ett avgörande hinder för Haparandabladets utveckling är de regler som begränsar det maximala presstödet

Tvådagartidningen Haparandabladet erhåller samma presstöd som en endagartidning och kan inte tillgodogöra sig höjt presstöd genom att öka utgivningsfrekvensen till tre dagar per vecka. Haparandabladet har 3 900 ex.

Regeringen 2010 vidtar ingen förändring.

4.11 Förslag till kommande presstödsutredning från STR-T

I presstödsutredningen bör inkluderas frågor som rör Sveriges ansvar när det gäller minoritetsspråkens möjlighet att fortleva och utvecklas. Detta inte minst mot bakgrund av att Sverige kritiserats av Europarådet för bristfälliga insatser när det gäller stödet till minoritetsspråken.

Synnerligen angeläget är att direktiven till utredningen innehåller skrivningar om att minoritetsspråkens utbredning inte är knuten till nationsgränser. Meänkieli talas på båda sidor om svenska och finska gränsen och även i Norge. Ett förslag till stödåtgärd måste därför möjliggöra samarbeten över nationsgränser mellan medieföretag och organisationer. Stödåtgärden måste också vara anpassad för att samarbeten eller insatser ska kunna dra nytta av stöd från andra berörda länder.

Motsvarande förhållande gäller förstås också för det samiska språket.

5. Förstudiens förslag

1. Sametingets förstudie föreslår att det inrättas en ny typ av presstöd för tidningar på samiska och meänkieli likt det presstöd som finns i Norge för samiska tidningar med lägsta upplagenivå på 750 ex. För det svenska presstödet är lägsta nivå 1 500 ex. Förslaget gäller tidningar både på samiska och meänkieli. Utan förändring kan inte en tidning skriven helt på samiska kvalificera sig för svenskt presstöd. Förslaget underlättar i första hand för norska Ávvir att etablera sig i Sverige. Möjligen bör upplagegränsen i Sverige sänkas ännu mer till kanske 500 ex för att gynna etableringen av både en tidning på samiska och meänkieli. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.5.1)

2. Sametingets förstudie föreslår att det inrättas ett särskilt presstöd efter norsk presstödsmodell för lokala tidningar som har sidor på samiska och meänkieli. I Norge infördes möjligheten för lokaltidningar 2005, och det medgav att örönmärkt presstöd kunde utbetalas för sidor på lulesamiska. År 2008 utvidgades möjligheten till sidor på sydsamiska. Samma typ av presstöd finns i Finland efter att stödet godkänts av EU-kommissionen 2008. Om samma ordning redan tillämpas i Norge och Finland, finns det all anledning även för Sverige att införa den. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.3.1-3.3.6)

3. Sametingets förstudie föreslår att kravet slopas på att 90 procent av en tidnings upplaga ska vara spridd i Sverige för tidningar på samiska och meänkieli, i likhet med vad Pressutredningen 2004 föreslog. Regeringen 2010, prop. 2009/10:199, gick inte med på förslaget utan erinrade om att det finska presstödet inte innehöll sådana möjligheter att saluföra finska tidningar på minoritetsspråk utanför Finlands gränser. Bestämmelsen missgynnar norska Ávvir, vilket lett till att Lapin Kansa etablerat sig som en samisk tidning i Finland och i praktiken konkurrerat ut Ávvir. Frågan har åter blivit aktuell genom möjligheten att etablera en samisk e-tidning med abonnenter i båda länder. Förstudiens förslag är att återuppväcka Presstödskommittens förslag på att slopa regeln, eftersom den inte är anpassad för den samiska tidningsmarknaden, som bör betraktas som en enhet i Norden. Regeln är ett gränshinder för utvecklingen av tidningar på samiska och meänkieli. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.5.3)

4. Sametingets förstudie föreslår att Sverige och Norge sluter en överenskommelse, som inrymmer att Norge ger Ávvir möjlighet att expandera i Sverige mot att Sverige genom att avskaffa 90-procentregeln ger möjlighet för en kommande svensk sydsamisk tidning att expandera i Norge. Det skulle förhindra att det norska presstödet för Ávvir och Ságat urholkas så mycket vid etablering av en ny norsk sydsamisk tidning, att det slår undan grunden för deras existens. Skälet är att sydsamer i båda länder önskar en gemensam självständig sydsamisk dagstidning. Det gemensamma antalet abonnenter i Sverige och Norge skulle skapa det underlag som är nödvändigt för att uppnå lägsta upplaga i Sverige, enligt vad som krävs av de svenska presstödsreglerna. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.8.4)

5. Sametingets förstudie föreslår att kravet slopas på att en tidnings huvudredaktion ska ligga i Sverige vad gäller en samisk tidning. Regeln missgynnar norska Ávvir och tvingar tidningen till en komplicerad svensk bolagskonstruktion för att göra det möjligt att etablera en redaktion i Kiruna. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.8.1-3.8.3)

6. Sametingets förstudie föreslår att den kommande pressutredningen tittar närmare på frågan om stöd till varianter av e-tidningar, som skriver på samiska och meänkieli. Idag finns sådana lösningar som goda alternativ till en papperstidning. Ett exempel kan vara att svenskt presstöd ges till Ávvir för elektronisk distribution efter en etablering i Sverige. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.9.1-3.9.6)

7. Sametingets förstudie föreslår att kravet på egenproducerat innehåll bör förändras för att gynna samproduktion av tidningssidor mellan svenska och norska tidningar eller mellan tidningar som skriver på meänkieli. Idag måste 55 procent av innehållet vara egenproducerat. En sida som samproducerats av en norsk och en svensk tidning i det gränsöverskridande tidningssamarbetet, bör undantas från mätning för att sidan inte ska belasta svenska presstödstidningar, som vill publicera materialet, men som ligger nära det kritiska gränsvärdet. I Norge finns inget procenttal för egenproducerat innehåll. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.5.2)

8. Sametingets förstudie föreslår att kravet slopas på att en samisk tidning, som skriver på svenska, ska göra det "i huvudsak" på svenska. Nuvarande presstödsregler gör att en samisk tidning, som vill uppnå lägsta tillåtna upplaga 1 500 ex och sedan ytterligare utvecklas, aldrig kommer att våga skriva på samiska till mer än högst 10 procent, eftersom bestämmelsen förhindrar mer samisk text. Det enda alternativet för att få presstöd är att tidningen skriver på samiska i huvudsak, dvs till minst 67 procent, vilket aldrig kommer att ske. I Sverige finns definitivt ingen marknad för en samisk dagstidning, som skriver mer än 10 procent på samiska, såvida inte regeln ändras. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.6.1-3.6.3)

9. Sametingets förstudie föreslår att extra resurser tilldelas för språkvård, nyskrivna originaltexter och korrekturläsning vid etablering av en samisk dagstidning eller tidningssidor på samiska eller meänkieli. Särskild gäller det de mest hotade språkvarietera. Texter i tidningar är språknormerande, vilket innebär att allmänheten mycket starkt påverkas av deras språk. Kostnaderna för tillräckligt god kvalitet blir därför höga. Det förutsätter att journalister, som själva behärskar språket, anställs och att man inte förlitar sig på översättningar. Vid ett gränsöverskridande tidningssamarbete måste samma nivå bibehållas på båda sidor. Nivån på presstödet får därför inte sättas för lågt. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (3.10.1-3.10.7)

10. Sametingets förstudie föreslår att presstödsförordningens formulering om begränsat driftsstöd, som gäller Haparandabladet, ändras från skrivet "på finska" till skrivet "på finska och meänkieli". Det skulle göra det möjligt att finansiera en reform som medger ökat presstöd till Haparandabladet för två sidor på meänkieli. Idag erhåller tvådagartidningen Haparandabladet inte mer än det belopp som gäller för en endagstidning. För att täcka kostnaden för ett utökat innehåll på meänkieli föreslår förstudien att Haparandabladet får samma presstöd som vanliga tvådagartidningar. Det innebär att beloppet höjs från 2 239 000 kr till 3 492 000 kr. Höjningen på 1 253 000 kr motsvarar kostnaderna för två sidor på meänkieli, enligt de beräkningar som Haparandabladet gjort. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan. (4.10, 5.1)

5.1 Kostnadsberäkningar

Kostnadsberäkning för 5-dagarstidning på samiska, Ávvir/Sverige

Underlag:

250 utgivningar per år, 18 sidor per utgivning i genomsnitt.

Kostnader:

Tryck	NKR	1 900 000
Grafisk produktion	NKR	200 000
Transport	NKR	380 000
Porto	NKR	800 000
Redaktionellt anställda	NKR	1 200 000 (tre årsarbeten à 400 000 NKR)
Summa	NKR	4 480 000

Ett presstöd i Sverige för en papperstidning i Ávvirs storlek bör vara cirka 5 milj NKR om det ska vara intressant för Ávvir och andra professionella aktörer.

Kostnader: svensk 5-dagarstidning med redaktion i Kiruna, 18 sidor i genomsnitt, ca 4,5 milj NKR

Kostnadsberäkning för 5 dagars e-tidning på samiska, Ávvir

Grafisk produktion	NKR	200 000
Redaktionellt anställda	NKR	1 200 000 (tre årsarbeten i 400 000 NKR)
Summa	NKR	1 400 000

Kostnader: 5-dagars e-tidning med redaktion i Kiruna, ca 1,4 milj NKR

Intäkter, Ávvir/Sverige

Intäkter i form av abonnemang

Kalkylerat antal abonnenter

400 st à ca 1 000 kr	SKR	400 000
----------------------	-----	---------

Intäkter: 5-dagarstidning, ca 400 000 NKR

Intäkter i form av annonser

För de samiskspråkiga tidningarna är annonsmarknaden marginell. Intresset för annonser på samiska är litet, eftersom det medför ett betydande merarbete såsom t.ex. att de måste översättas (Eli Skogerbö, Samiske medier, 2000).

Kostnadsberäkning för en 4-sidig tidningsbilaga, meänkieli, 2 dagar/veckan

Haparandabladet har gjort en kalkyl för en tidningsbilaga i sin ordinarie tidning.

Kostnader för en tidningsbilaga 2 dagar/veckan

Format: Tabloid
Omfång: 4 sidor
Färger: 4-färg
Upplaga: HB:s ordinarie upplaga

	Rörlig produktions- kostnad per vecka	Rörlig produktions- kostnad per år	Fast kostnad per vecka	
Tryckkostnader:	6 000	312 000		
Distributionskostnader:	1 000	52 000		
Distributionsadministration:	500	26 000		
Sidproduktion:	4 000	208 000		
Korsbandsproduktion:	500	26 000		
Redaktionsledning 0,5 tjänst:			300 000	
Journalistisk produktion 2,0 tjänst:			900 000	
Inköp frilansmateriel:			250 000	
Lokalkostnader:			50 000	
Teknik papperstidningsproduktion:			30 000	
Teknik digital produktion:			250 000	
Administration ekonomi/personal:			50 000	S:a/år
Summa kr		624 000	1 830 000	2 454 000

Extra kostnader för utökad distribution

I kalkylen bör också vägas in kostnader för att utöka distributionen av Haparandabladet, alltså kampanjer med utökad spridning samt försäljning av abonnemang. Gissningsvis kräver det 3-500 000 kronor per år.

Kostnadsökningar

För att vara långsiktigt hållbar bör kostnadsökningar med 2-4 procent per år läggas till kalkylen. Dessa kan troligen pareras genom löpande effektiviseringar till 1-3 procent per år.

Kostnader: 4-sidig tidningsbilaga i Haparandabladet, 2 dgr/veckan, ca 2,5 milj kr

Intäkter, Haparandabladet

Intäkter i form av abonnemang

Kalkylerat antal abonnenter

400 extra à ca 1 200 kr 480 000 kr

Intäkter i form av annonser

Annonsmarknaden på meänkieli bedöms som näst intill obefintlig.

Kostnadsberäkning för 1 tidningssida, meänkieli, 2 dagar/veckan

Kalkylen på 4 sid meänkieli ligger på 2,5 mnkr. Om man bryter ner det till 1 sida blir det grovt räknat 600 000 kr. En sida är kanske 30 procent av 2,5 mnkr, vilket blir 750 000 kr. För att få in en extra sida på meänkieli vid tryckningen måste man dock utöka tidningen stegvis med 4 sidor.

Vid små textvolymmer kan det dock vara svårt att hitta skribenter som kan åta sig att skriva bara en sida i tidningen. Då bör man bör hitta en skribent som behärskar meänkieli i sitt skrivande men som också har ett annat jobb vid sidan om. Det är lättare att få personal till hela tjänster. I kalkylen räknar man 2 tjänster för 4 sidor. Om man bryter ner det till 1 sida, blir det inte 25 procent av personalkostnaderna utan drygt 30 procent, vilket blir 270 000 kr.

Kostnader: 1 tidningssida i Haparandabladet, 2 dagar/veckan, ca 750 000 kr.

Kostnadsberäkning för 1 tidningssida på samiska, 1 dag/vecka

Sydsamiska

1 sida för Jämtlands län	600 000 kr
1 sida för Västerbottens län	600 000 kr

Lulesamiska

1 sida för Norrbottens län	600 000 kr
----------------------------	------------

Nordsamiska

1 sida för Norrbottens län	600 000 kr
----------------------------	------------

Kostnader: 1 tidningssida för 4 lokaltidningar, 1 dag/veckan, ca 2,4 milj kr

Intäkter, lokaltidning i Sverige

Intäkter i form av abonnemang

Kalkylerat antal abonnenter

4 x 100 st à ca 2 400 kr	960 000 kr
--------------------------	------------

Intäkter: 4 lokaltidningars ökade antal abonnenter, ca 960 000 kr

Intäkter i form av annonser

Erfarenheten från Norge och Lokalavisa NordSalten är att förhoppningarna att få in annonser för den samiska delen till väldigt liten grad uppfyllts.

5.2 Finansiering

Finansiering av Ávvirs expansion i Sverige

Kostnader för papperstidning: 4,5 milj NKR. Intäkter: 400 000 kr.

Kostnader för e-tidning: 1,4 milj NKR. Intäkter: 400 000 kr.

Förstudien föreslår en politisk överenskommelse med Norge om att norska Ávvir ges möjlighet att expandera i Sverige mot att en ny kommande svensk sydsamisk tidning tillåts expandera i Norge. Det skulle förhindra att det norska presstödet för Ávvir och Ságat urholkas på grund av etablering av en norsk sydsamisk tidning. Genom att den svenska tidningen får inräkna abonnenter i Norge skulle den få tillräckligt underlag på 1 500 ex för att erhålla presstöd i Sverige. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan.

Finansiering av tidningssidor på samiska

Kostnader 2 milj kr. Intäkter: 960 000 kr. Förstudien har inget förslag på finansiering. Den kommande presstödsutredningen föreslås titta på frågan.

Finansiering av tidningssidor på meänkieli

Två tidningssidor 2 dgr/veckan i Haparandabladet

Kostnader: 1,5 milj kr. Intäkter: 480 000 kr. Det begränsade driftsstödet för Haparandabladet höjs till vanligt presstöd för en tvådagarsstidning, från 2 239 000 kr till 3 492 000 kr. Det ger ett höjt presstöd, 1 253 000 kr.

6. Kartläggning av medier som riktar sig till samer

I detta kapitel redogör förstudien för de medier som riktar sig till målgruppen samer och tornedalingar.

FINLAND

YLE Sápmi

<http://yle.fi/sapmi/>

YLE startade sina fasta samiska radiosändningar 1947. Hur många är anställda idag och hur många är journalister? Hur stor är budgeten?

YLE Sámi Radio

Nordsamiska

YLE Sámi Radio är det största nyhetsmediet på samiska i Finland och sänder måndag-fredag sex regionala nyhetssändningar och fem nordiska nyhetssändningar om dagen. Övrigt innehåll är features, samisk musik, kultur och underhållning, barnprogrammet Binna báanna, ungdomsprogrammet Kákáos, bibelläsning och samisk andlig musik. YLE Sámi Radio har också haft språkkurser på samiska. Radion har i stor utsträckning moderniserat det samiska språket genom att föra in många nya ord och uttryck.

Enare- och skoltsamiska

YLE Sámi Radio sänder särskilda program på enare- och skoltsamiska.

YLE Sámi TV

Nordsamiska

De nordiska samiska TV-nyheterna, Oddasat, har YLE Sámi Radio som medproducent och sänder i 15 minuter rikstäckande på YLE TV 1. Oddasat började sina sändningar 2002, när det redan hade sänts ett halvår i Norge och Sverige. I norra Lappland kan nyheterna ses på FST 5 och i hela Finland på FST 5:s digitala kanal.

Finska och svenska

Det nordiska nyhetsprogrammet Oddasat kan ses i hela Finland på FST 5:s digitala kanal med finska och svenska undertexter.

Nättidning och YLE Sápmi Areena

På YLE Sápmis nättidning "<http://yle.fi/sapmi/>" finns samiska nyheter på både nordsamiska och finska. Många av YLE Sápmis TV- och radioprogram kan ses och avlyssnas på YLE Sápmi Areena, "<http://areena.yle.fi/haku>". De nordiska TV-nyheterna Oddasat har textning på svenska.

Lapin Kansa

<http://www.lapinkansa.fi/>

Lapin Kansa är norra Finlands största finskspråkiga regionala dagstidning med en upplaga på 32 600 ex (2010). Tidningen kommer ut sju dagar i veckan. Lapin Kansa etablerades 1930 och skriver på finska men har ansökt om presstöd för att få skriva en sida på nordsamiska. Centralredaktionen ligger i Rovaniemi. Lapin Kansa ingår i mediekoncernen Alma Media Group sedan 1995, där Bonnier är storägare. Alma media är själv ägare i andra media, t.ex. av en betydande del i den kommersiella svenska TV-kanalen TV4.

Nordsamiska

I Finland finns ett selektivt presstöd för nationella minoritetsspråk svenska, samiska och romani. Den enda tidning som ansökt om det selektiva presstödet för samiska är Lapin Kansa. Ansökan gjordes i april 2011.

NORGE

NRK Sápmi

<http://www.nrk.no/sapmi/>

NRK Sápmi är den störste samiska medieinstitutionen i Norden. Sedan 1992 är den en egen division i NRK, Norsk rikskringkasting, direkt underställd radiochefen med avdelningar, som producerar radio, TV, Internet och Text-TV. Sedan 1976 har NRK Sápmi sitt huvudkontor i Karasjok, där idag cirka 60 personer är anställda, varav journalister. Lokalkontor finns i Tana, Kautokeino, Kåfjord, Tromsø, Skånland, Tysfjord, Snåsa og Oslo, där totalt cirka 17 journalister arbetar. Totalt var cirka 90 st anställda 2008. Största delen av programutbudet är på nordsamiska, men det finns också en mindre del på lule- och sydsamiska. Ett program i veckan produceras på norska. Dessutom har NRK Sápmi en urfolksredaktion och ett nära samarbete med Kola Sámi Radio. Genom den stora satsningen på samiska betraktas NRK Sápmis programutbud som en viktig faktor för bevarande och utveckling av det samiska språket.

NRK Sápmi Radio

De första samiska radioprogrammen startade 1946 i Tromsø. Idag sänder NRK Sápmi Radio rikstäckande på FM, DAB - det digitala nätet och NRK Netradio. Nyheter kan dessutom läsas på wap.nrk.no. Den totala sändningstiden var 2008 ca 1 750 timmar. Av det sändes kultur och underhållning 58 %, nyheter och aktualiteter 29 %, ungdom 5 %, sport 4 % och religion 4 %.

Nordsamiska

NRK Sápmi Radio sänder nyheter och andra program på nordsamiska alla dagar under året.

Lulesamiska

De första lulesamiska sändningarna började 1975 i samarbete med SR. NRK Sámi Radios lokalkontor togs i bruk i Tysfjord 1996.

Sydsamiska

De första sydsamiska sändningarna började 1973. NRK Sámi Radios lokalkontor i Snåsa öppnades 1996. Idag sänds nyheter och aktualiteter i 15 minuter på sydsamiska två gånger i veckan i

rikstäckande NRK P2. I Snåsa finns två heltidsanställda, en radio- och en videojournalist men ingen språkmedarbetare med sydsamisk kompetens av samma slag som finns på den nordsamiska redaktionen.

Norska

På fredager sänds det halvtimmeslånga norskspråkiga veckomagasinet "Rapport fra Sameland", som varje söndag kl. 22.30 sänds över riksnätet i NRK P1. Hur många arbetar med de sändningarna?

NRK Sápmi TV

De första första fasta samiska TV-sändningarna startade 1990 med ett månadsprogram. Drygt tio år senare, 2001, startade NRK Sámi Radio dagliga nyhetsändingar, Oddasat, tillsammans med SVT:s samiska redaktion. Året därpå kom YLE Sámi Radio med i det nordiska TV-samarbetet. NRK Sápmi producerade 2008 cirka 130 timmar TV-program, 69 % nyheter och aktualiteter, 25 % barn-TV, 3 % kultur, 2 % fakta och 1 % religion.

Nordsamiska

Oddasat sänds 15 minuter måndag-fredag med undantag för sommar och juluppehåll. Innehållet är samiska nyheter men också urfolksnyheter och viktiga nordiska in- och utrikesnyheter. Oddasat textas till norska och sänds över riksnätet NRK P1. Programmet är också tillgängligt på NRK Nett-TV. Ett annat fast program på samiska över riksnätet är Mánáid TV, som sänds tre gånger i veckan med repriserna med undantag för sommaren. NRK Sápmi gör också ett månatligt magasinprogram Árdna med varierande innehåll.

Lulesamiska

En journalisttjänst flyttades från huvudredaktionen till Tysfjord 2007.

Sydsamiska

Lokalkontoret i Snåsa blev 2007 förstärkt med en videojournalist, som producerar TV-inslag på sydsamiska en gång i veckan i rikstäckande NRK P1. Sedan oktober 2008 har dock tjänsten varit vakant på grund av permission. NRK Sápmi har haft svårt att rekrytera sydsamiska journalister, vilket gjort att det sällan funnits TV-nyheter på sydsamiska. Uppdatering av text-TV-sidorna och nätpublicering har därför inte heller prioriterats.

Norska

NRK Sápmi textar alla TV-program till norska.

NRK Sápmi Nett-avis

NRK Sápmis nättidning "<http://www.nrk.no/sapmi/>" skriver enbart på norska.

NRK Nett-TV och Nett-radio

NRK Sápmis alla TV- och radioprogram kan ses och avlyssnas på NRK Nett-TV och Nett-radio.

Tekst-TV Sápmi

På Tekst-TV Sápmi "<http://nrk.no/tekst-tv/480/>" presenteras korta nyheter på alla språk, nord-, lule- och sydsamiska och norska.

Ávvir

<http://www.avvir.no/>

Ávvir har en upplaga på ca 1 270 ex (2010) och kommer ut fem gånger i veckan. Cirka 2-3 procent prenumererar på Ávvir som e-tidning. Ávvir etablerades 2008 genom en sammanslagning av Áššu och Min Áigi, varvid den nya tidningen övergick till fem dagar i veckan. Tidningen skriver bara på nordsamiska. Centralredaktionen ligger i Karasjok och reportar finns i Alta, Tromsø, Kautokeino, Karasjok och Lakselv. Ávvir ges ut av Sami Aviisa AS, som till en tredjedel ägs av Nord Avis AS, till en tredjedel av Arbeiderpressen i Norge och till en tredjedel av lokala ägare. Bolaget håller till i Mediehuset Altaposten i Alta och vd är Tor Sara. Ávvir ger ut tidningen som e-tidning, men upplagan är inte stor.

Nordsamiska

Ávvir mottar cirka 12 milj. NKR i samiskt presstöd. Det samiska språket den stora utmaningen. Efter att Ávvirs ekonomi stabiliserats, arbetar tidningen idag främst med den redaktionella delen och språket för att öka antalet läsare. Då är även åtgärder i Sverige och Finland viktiga för tidningen. Ávvirs problem på hemmaplan är stora svårigheter att skaffa journalister med bra språklig kompetens. Tidningen känner i hög grad av att NRK, som är stor arbetsgivare och tar alla talanger på marknaden. Ávvir bedömer att en utvidgning av tidningens täckningsområde till Sverige skulle stärka inte bara tidningens position i Norge utan även avsevärt gynna det samiska språkets position allmänt i hela Norden.

Lule- och sydsamiska

Ávvir har av sagt sig ansvaret att skriva på sydsamiska och har enbart ett fåtal abonnenter på lule- och sydsamiskt område.

Sáгат

<http://www.sagat.no/>

Sáгат har en upplaga på 2 730 ex (2010) och kommer sedan 2008 ut fem dagar i veckan. Tidningen etablerades 1981 och är en norskspråkig samisk tidning. Centralredaktionen ligger i Lakselv med 17 anställda (14,5 årsverk) och en tidningsdistributör. Sáгат har distriktskontor i Tanabru, Evenes, Karasjok och underkontor i Nordre Troms, Snåsa och Syd-Norge. Sáгат ges ut av Samisk avis AS, som ägs till 47 % av 51 nordnorske kommuner och fylkeskommuner, därav Porsanger kommun som störste aktieägare, till 10 % samiska kulturorganisationer och till 43 % av cirka 450 små intresseorganisationer, som ingen har mer än 5 %.

Norska

I en undersökning som Oslo universitet gjort har Sáгат nämnts som en av de viktigaste nyhetskällorna som norskspråkiga har om samiska förhållanden. Sáгат har cirka 150 abonnenter i det sydsamiska området och fick från Sametinget 85 000 NKR i bidrag för att etablera ett underkontor i sydsamisk miljö, men inte för att skriva specifikt på sydsamiska.

Lokalavisa NordSalten

<http://www.nord-salten.no/>

Lokalavisa NordSalten har en upplaga på cirka 2 650 ex (2010) och kommer ut en dag i veckan, varje fredag. Av abonnenterna finns ett 20-tal i Sverige. Tidningen etablerades 1996 och är en norskspråkig tidning, som verkar i lulesamiskt område med en lulesamisk befolkning på omkring 1 000 personer.

En sida i varje nummer är på lulesamiska. Redaktionen ligger i Innhavet. Täckningsområdet är främst kommunerna Hamarøy, Tysfjord och Steigen. Upplagan är större än det finns hushåll i kommunen. Hamarøy kommun hyser redaktionen och Tysfjord kommun är det enda lulesamiska språkförvaltningsområdet i Norge sedan 2006. Tidningen ges ut av Lokalavisa NordSalten AS. Sedan 2002 är bolaget helägt av Börge Strandskog, som också är vd och ansvarig utgivare.

Lulesamiska

Lokalavisa NordSalten Startade utgivning av en sida lulesamiska i varje nummer 2003. Initiativ kom från det lulesamiska kulturcentret Arran. Första åren skedde publiceringen utan presstöd men tidningen fick projektstöd och etableringsbidrag från både Sametinget och departementet. Först 2005 inkluderades tidningen i ordningen med samiskt presstöd men bara med 1 procent av det totala produktionsstödet, cirka 130 000 NKR. Nordland fylkeskommun bidrog 2007 med 250 000 NKR för att inte projektet skulle läggas mer. 2008 ökades presstödet till 2 procent. Årliga kostnader beräknade Lokalavisa NordSalten 2008 till omkring 400 000 NKR fördelade på personalkostnader och ökade tryck- och distributionskostnader på grund av ökat genomsnittligt sidantal. Ett resultat av satsningarna var att tidningen ökade både sidantalet och upplagan. 2009 fick Lokalavisa NordSalten samiskt presstöd med 430 000 NKR. Idag ligger beloppet på 480 000 NKR.

Snåsningen

<http://www.snasningen.no/>

Snåsningen har en upplaga på 1 575 ex (2010) och kommer ut en dag i veckan, varje onsdag. Tidningen etablerades 1995, skriver på norska men har en sida på sydsamiska i varje nummer. Snåsningen har sin redaktion i Snåsa, där man har 3 fast anställda, 2 redaktionella medarbetare och frilansare. Tidningen såldes till Trönder-Avisa i september 2010. Täckningsområdet är Snåsa kommun, som har cirka 2 160 inv (2010), och når alla till 100 procent.

Sydsamiska

Snåsa kommun blev 2008 det första sydsamiska språkförvaltningsområdet i Norge. Året efter, i juli 2009, började Snåsningen införa 1 sida redaktionellt stoff på sydsamiska, men bara översättningar av texter som står på norska i en annan del av tidningen. Översättningen görs av kommunens språkkonsulent, för vilket tidningen betalar cirka 100 000 NKR.

Daerpies Dierie

Daerpies Dierie har cirka 750 abonnenter i Norge och lika mycket i Sverige, totalt cirka 1 500 ex. Den totala upplagan är 4 500 ex, eftersom tidskriften även följer med som bilaga i Kyrkans tidning i Härnösands stift. Daerpies Dierie kommer ut fyra gånger om året. Tidskriften etablerades 1997 efter ett fyraårigt Interreg-projekt. Artiklarna är skrivna på norska, svenska och sydsamiska, men i huvudsak på norska. Daerpies Dierie ges ut i Snåsa men trycks i Sverige. Redaktör och ansvarig utgivare är Bierna Leinie Bientie. Huvudman är Samisk menighet i sörsamiskt område i Norge och Referensgruppen för sydsamiskt församlingsarbete i Härnösands stift. Innehållet berör sydsamiska frågor kring kyrkoliv, kultur och nyheter. Tidskriften stöds av Nidaros bispedömmesråd, Sametinget i Norge, Härnösands stift och Svenska kyrkan.

Daerpies Dierie har gjort flera ansökningar om samiskt presstöd som kulturtidskrift men fått avslag. Hade den varit en dagstidning hade dess upplaga på 750 ex varit tillräckligt för att kvalificera sig, men med enbart fyra utgivningar utkommer den för sällan för det. Försvårande har varit, att DD inte heller kunnat bedömas som ett självständigt medieutbud, då den saknat egen redaktör. Efter att det statliga kulturstödet överfördes från presstödsförvaltande myndighet till Sametinget 2009, har det gjorts en annan bedömning av tidningen. Sametinget betraktar Daerpies Dierie som mycket viktig, eftersom

tidskriften är resultat av ett av de få initiativ man har från sydsamiskt håll. Sedan två år tillbaka får Daerpies Dierie kulturstöd på 100 000 NKR. Ett krav är att en del av texten ska vara på sydsamiska.

Sydsamiska

Bara ett fåtal artiklar i Daerpies Dierie är skrivna på sydsamiska. Ur samiskt perspektiv kan DD ändå betraktas som en av de kvalitativt största leverantörerna av sydsamiska texter tillsammans med NRK Sápmi och SR Sámi Radio. Det är för att den når de flesta sydsamerna och därför att de sydsamiska texterna inte är översättningar.

Nuorttanaste

Nuorttanaste kommer ut 11 gånger om året och har abonnenter även i Sverige och Finland. Nuorttanaste etablerades 1898 och språket är nordsamiska och redaktionen ligger i Karasjok. Tidskriften trycks hos Ávvir. Ägare är en stiftelse bestående av Samisk kirkeråd, Norges samemisjon och Indre Finnmark prosti. Tidskriften skriver om kristenliv på evangelisk-luthersk grund och om samisk kultur. Nuorttanaste fick 2009 ett öronmärkt stöd på 250 000 NKR.

Nordsamiska

Från och med 2004 har allt stoff i Nuorttanaste kommit ut efter den nyaste samiska rättskrivningen. Fram till 2009 fick Nuorttanaste öronmärkt bidrag över den statliga bidragsordningen för samiska tidningar och tidningssidor på samiska. Därefter överfördes driftstödet till Sametinget, som idag ger Nuorttanaste medel över budgeten för samiska publikationer.

Ungdomsmagasinet Š

Ungdomsmagasinet Š kommer ut fem gånger om året. Magasinet skickas ut gratis till elever från åttonde klass och som undervisas i samiska. Norska Sametinget bidrar årligen med cirka 1,5 miljoner NKR. Villkoret är att hela magasinet är på samiska, varav 20 procent på lule- och sydsamiska. Alla korrekturtjänster köps in. På grund av att texterna används i undervisningssammanhang bland ungdomarna är det extra viktigt att språket är korrekt och att man följer språknormeringen. Av texterna är därför 90 procent nya och i original. Redaktionen finns i Kautokeino och redaktör är Måret Anne Sara. Utgivare är förlaget Idut.

Nordsamiska

Övervägande del, upp till 80 procent av artiklarna får skrivas på nordsamiska.

Lulesamiska

Redaktionen kämpar hårt för att få nyskrivna texter på originalspråk. Det stora problemet har varit att få redaktionellt material på lulesamiska. Ibland har översättning och korrektur kostat mer än själva produktionen av stoffet. Utan ansträngningarna skulle magasinet inte fortsatt få bidrag.

Sydsamiska

Efter stora ansträngningar att skaffa redaktionellt material på sydsamiska har man prioriterat rekrytering av fasta medarbetare och sedan 2009 haft en sydsamisk journalist på halvtid i Oslo. Ungdomsmagasinet köper tjänster av en korrekturläsare, som inte bara läser korrektur utan även bedriver språkvätt genom att föreslå ändringar av meningsbyggnaden och hur man ska uttrycka olika meningar.

Gába

Gába kommer ut fyra gånger om året och har abonnenter även i Sverige och Finland. Tidskriften etablerades 1996 och språket är nordsamiska och norska. Man skriver också på sydsamiska, lulesamiska och svenska. Gába ges ut i Karasjok av Samiskt KvinneForum. Tidskriften är ett projekt och har ingen fast anställd. Redaktör och projektledare är Gudrun E E Lindi. Gába skriver om kvinnors vardag i det samiska samhället i reportage, intervjuer, noveller, dikter och bokanmälningar. Gába upplever sig ha fått ett gott mottagande hos både samiska och icke-samiska miljöer, eftersom tidskriften också kan läsas med behållning av enbart norskspråkiga.

Alla tre samiska skriftspråk

Gába finansieras över Sametingets budget i Norge med cirka 500 000 NKR. Gába mottar också driftsstöd över Sametingets budget för samiska publikationer, vilket förutsätter att det i rimlig grad publiceras stoff på alla tre samiska skriftspråk. Tidskriften har i huvudsak använt sig av översättningar.

SVERIGE

SR Sámi Radio

<http://sverigesradio.se/sameradion/>

De första samiska programmen sändes i Sveriges Radio 1952 och var på svenska. Det första fasta programmet på samiska kom 1965. Idag är Sameradion en egen kanal under Sveriges Radio P2. Huvudredaktionen ligger sedan 1973 i Kiruna. Idag har Sameradion 14 tillsvidareanställda och 2 programanställda. Ett nära samarbete har utvecklats med de övriga samiska stationer på nordkalotten, NRK Sápmi, YLE Sámi Radio och Kola Sámi Radio. Sameradion har nordsamiska som huvudspråk, medan en mindre del av utbudet är på lule- och sydsamiska och på svenska. Totalt sänder Sameradion 9 timmar i veckan, varav 4 timmar rikssändningar över P2-nätet och 5 timmar regionala sändningar över P4-nätet (Radio Norrbotten, Radio Jämtland och Radio Stockholm). Sameradion har i genomsnitt 26-32 000 lyssnare per dag på FM-nätet. Förutom nyheter och aktualiteter sänder man kultur, sport, underhållning, debatt, barnradio, ungdomsradio och reportage. Programmen kan också avlyssnas över hela landet via Sameradions hemsida.

Nordsamiska

2002 inleddes ett samarbete med NRK:s och YLE:s samiska redaktioner och numera samkörs nyheter och program på nordsamiska över tre länder. Sameradion sänder på nordsamiska 2 timmar och 25 minuter i P2 mån-fre.

Lulesamiska

De första lulesamiska sändningarna började 1975 i samarbete med NRK Sámi Radio. Idag sänds lulesamiska två dagar varje vecka i 10 minuter över P6 Stockholm samt P2 regionalt över Norrbotten, Västerbotten och norra Jämtland. De repriseras senare i webbkanalen SR Sápmi. Sänds lulesamiska över P4 Norrbotten? Hur mycket sänds totalt? Hur mycket tjänster finns? Procentandelar?

Sydsamiska

Sameradion sänder sydsamiska två dagar varje vecka i 10 minuter över P2 riksnätet. De repriseras senare i webbkanalen SR Sápmi. Två dagar varje vecka sänds sydsamiska i 15 minuter regionalt över P4 Jämtland men utan reprisering. För de sydsamiska sändningarna har Sameradion reserverat en halvtidstjänst, men tjänsten är obesatt. På grund av rekryteringsproblemen är de sydsamiska sändningarna samma som i NRK Sápmi, varför Sameradion känt sig tvungna att köpa NRK:s sydsamiska sändningar för att över huvud ha ett utbud på sydsamiska. Kanalen har inte haft egna

sydsamiska medarbetare sedan hösten 2008. Det finns alltså väldigt lite eller inget stoff alls från svensk sida i sändningarna.

Svenska

Sameradion sänder nyheter på svenska över riksradiation mån-fre P2 i 10 minuter fm och 5 minuter em. Till det kommer ett sammanfattande magasinprogram och ett ungdomsprogram på söndagar i 1 timme över samma kanal.

Nättidningen Oddasat

<http://sverigesradio.se/sameradion/>

Sameradions hemsida Oddasat drivs gemensamt med SVT Sápmi. Den är på svenska utom några enstaka artiklar. Den och hade i november 2009 cirka 56 000 besökare, i december 2009 cirka 47 500 besökare.

Webbradion SR Sápmi

<http://sverigesradio.se/sameradion/>

Sameradions webbradio SR Sápmi sänder 24 timmar, varav 2 timmar tillsammans med NRK Sápmi. Webbkanalen hade i augusti och november 2009 cirka 3 800 lyssnare.

SVT Sápmi

<http://svt.se/oddasat/>

SVT började bygga upp en samisk redaktion i Kiruna 1982. 1994 startade man det samiska barnprogrammet Mánáid. De första dagliga nyhetssändningarna, Oddasat, startade 2001 i SVT 2 i början tillsammans med NRK Sámi Radio och året efteråt med YLE Sámi Radio. Ett projekt med Kola Sámi Radio startade 2001 men lades ned 2010 av brist på medel. SVT Sápmi har nordsamiska som huvudspråk. På lule- och sydsamiska finns bara enstaka inslag. SVT Sápmi gör ingen skillnad mellan de samiska språken, därför att det inte finns med i uppdraget från staten. Oddasat sänds i huvudsak på nordsamiska men har inslag på sydsamiska. För språkvård har man en delad tjänst med Sameradion till 2012. Omsättning 15 milj kr, men mycket av tekniken bekostas av centrala medel. SVT Sápmi har 14,6 tjänster, varav 2 undertextare, 3 fotografredigerare, en halv administratör. Resten är reportrar, redaktörer och redaktionschef (från jan 2011). Programkategorier: nyheter ca 60 tim, samhällsprogram 6-8 x 30 min, barn-TV 30x15 min. Repriseringar tillkommer i några fall. SVT Sápmi har haft ett redaktionellt nyhetsarbete tillsammans med Sameradion sedan 2009.

Nordsamiska

SVT Sápmi sänder huvudsakligen på nordsamiska, ca 7-8 tjänster.

Lulesamiska

SVT Sápmi har just nu ingen lulesamisk journalist. Problemet är att hitta någon som kan språket och har journalistisk bakgrund.

Sydsamiska

Sedan 2008 har SVT Sápmi en sydsamisktalande reporter, som gör 1-2 reportage/vecka från Östersund.

Svenska

Svt Sápmis alla TV-program, har svenska undertexter.

Nättidningen Oddasat

<http://sverigesradio.se/sameradion/>

SVT Sápmis nättidning drivs gemensamt med SVT Sápmi sedan 2010 och är en växande sektor.

SVT Play, Oddasat

http://svtplay.se/t/102985/o__asat

SVT Sápmis nyhetsprogram, Oddasat, kan ses på SVT Play. Där finns också Text-TV-sidor 250-259 sedan 2011.

Samefolket

<http://www.samefolket.se/>

Samefolket har en upplaga på cirka 1 300 ex. och utkommer sedan 1958 en gång i månaden. Tidskriften etablerades 1918 och har svenska som huvudspråk med en mindre del av redaktionell text på samiska. Samefolkets utgivningsort är i Norrbottens län. Samefolket har två anställda journalister. Ansvarig utgivare är Katarina Hällgren. Samefolket ägs av en stiftelse med Samernas riksförbund och Same Ätnam, som utser styrelse. Ändamålet med verksamheten är att Samefolket ska vara förbindelseorgan mellan olika samegrupper, sprida kännedom om samiska förhållanden och vara ett diskussionsforum.

Svenska

Samefolkets båda journalister skriver enbart på svenska. Samefolket är till cirka 60 % bidragsfinansierad genom medel från Samernas kulturråd. För budgetåret 2011 var bidragets storlek 1,4 milj. kr. Hur är det med svenskan egentligen?

Samiska

Ett krav från Samernas kulturråd för bidrag till Samefolket är att minst 25 procent av det redaktionella materialet ska vara på samiska. Samefolket har tagit fram en språklig handlingsplan, som tidskriften söker följa, men en tveksamhet har uppstått med anledning av indikatorer, som pekar på att tidskriften tappar läsare på grund av språkkravet. Översättningskostnader, som tidskriften inte fått tillräcklig kompensation för, när kravet infördes, har hindrat andra satsningar i verksamheten, vilket gjort att tidskriften tappat attraktionskraft.

Nuorat

<http://www.nuorat.se/>

Nuorat har en upplaga på cirka 800 ex. och kommer ut fyra gånger om året. Tidskriften etablerades 1975 och skriver på både svenska och samiska. Sametingets krav är att 25 procent av tidningen ska vara på samiska, men Nuorat har cirka 30-40 procent. Nuorat har en fast anställd journalist, medan redaktionen i övrigt består av uppdragsarvoderade skribenter. Ägare är den ideella föreningen med samma namn.

Samiska i allmänhet

Nuorat har målsättningen att 50 procent av innehållet ska vara på samiska, varav alla de samiska skriftspråken ska finnas med i varje nummer. Cirka 20 - 30 procent av budgeten går till översättning. Nuorat är en fristående ungdomstidning och finansieras delvis genom kulturbidrag från Samernas kulturråd och Statens kulturråd. Ett krav från kulturrådet har varit att minst 25 procent av det redaktionella innehållet ska vara på samiska. Tidskriften önskar att Sametinget gynnade dem som skriver mera på samiska och beklagar att stödet inte ökat i takt med kraven.

Lule- och sydsamiska

Nuorat erfar att det är mycket svårt att få tag på originaltexter på lule- och sydsamiska. Samiska översättare är mycket dyra.

7. Kartläggning av medier som riktar sig till tornedalingar

FINLAND

Tidningar

I dagsläget finns inga tidningar som skriver på meänkieli i Finland enligt utredningens kontakter med Finska Tidningarnas Förbund. De kontakter utredningen haft med Lapin Kansa och Pohjolan Sanomat visar att frågeställningen om gränsöverskridande tidningssamarbete är intressant och att det idag sker en bevakning av nyheter på den svenska sidan, främst av tidningen Pohjolan Sanomat.

NORGE

Ruijan Kaiku

<http://www.ruijan-kaiku.no/>

Ruijan Kaiku är en fristående nyhetstidning för kväner, norsksfinnar och finländare i Norge. Upplagan är på ca 500 ex, av vilka 35 ex 2009 gick till Sverige och 125 ex till Finland. Tidskriften kommer ut 12 gånger om året, vilket är var femte vecka. Ruijan Kaiku etablerades 1995 och skriver på norska, kvänska och finska. Även meänkieli och svenska förekommer i en del artiklar. Ruijan Kaiku har utväxlat artiklar med svenska MET-avisin. Fördelningen av språken är i cirka 50 % norska, 25 % kvänska och 25 % finska. Nästan allt stoff är unikt och egenproducerat. Redaktionen består av en journalist, som också är redaktör, Liisa Koivulehto, Tromsø. Utöver det har man flera frilansjournalister och andre bidragsgivare. Ruijan Kaiku ges ut av Ruijan Kaiku AS, som ägs av Nordavis AS till 66 % och Norske Kveners Forbund till 34 %. Nordavis AS driver också Mediehuset Altaposten och vd är Tor Sara. Målsättningen de sista femton åren har varit att mångdubbla de redaktionella resurserna så att Ruijan Kaiku kan bli en veckotidning.

SVERIGE

Sveriges Radio

Meänkieli

I Meänraatio produceras fyra nyhetssändningar samt 4 x 50 minuter Päiväntiimaa varje vecka. I den inryms 15 inslag inklusive ett barnprogram. Utöver detta sänds Finnmix 1,5 timme varje vecka. Under söndagarna sänds 1,5 timme på meänkieli i P2/P6, detta är oftast repriserna på sändningar från Meänraatio. I SR Sisuradio sänds i genomsnitt hälften av inslagen från Meänraatio och ungefär 20 reportage/år sänds på finska sidan via finska YLE. Ungefär en gång per månad producerar finska YLE samt Meänraatio gemensamma reportage som sänds i Sverige och Finland.

Sveriges Television

Meänkieli

På SVT sänds ett barnprogram vid namn Fieteri och ett vuxenprogram vid namn Kexi. I produktionen av Fieteri och Kexi finns det två halvtidsanställningar. Programtid Fieteri: 10 gånger 15 min/år. I Fieteri används lokala ungdomar och barn till programmen, men att hitta dem är inte lika lätt. Idag finns inte många unga som kan meänkieli och har en historia att berätta. Programtid Kexi: 3 gånger 30 min/år.

Haparandabladet

www.haparandabladet.se

Haparandabladet har en upplaga på cirka 3 900 ex (2010). Antalet läsare cirka 15 000. Tidningen kommer ut tisdag och fredag. Tidningen emot ett begränsat på 2 239 999 kr, enligt en särskild paragraf som gäller för Haparanda. Haparandabladet etablerades 1882 och skriver på svenska, finska och meänkieli. Huvudredaktionen finns i Haparanda och lokalredaktioner i Hedenäset och Pajala. Haparandabladet är dominerande dagstidning i nedre Tornedalen och spridningsområdet är Haparanda, Övertorneå och Pajala kommuner. Tidningen har strax under 20 anställda. Ansvarig utgivare är Örjan Pekka. Ägare är Haparandabladet AB, som även producerar HBwebben.se och gratistidningen HBextra. Tidningen ser HBwebben.se som en produkt, som förlänger papperstidningen i den digitala världen.

Meänkieli

Haparandabladet publicerar en krönika på meänkieli av Bengt Pohjanen en gång i veckan. Tidningen upplever som en begränsning att få personer är både journalister och kan meänkieli. Det är också svårt att locka annonsörer. Haparandabladet har ett samarbete med Svenska Tornedalingarnas Riksförbund, som ger ut METavisi som bilaga 6-8 gånger per år. METavisi läggs också ut på Haparandabladets hemsida.

METavisi

<http://hbwebben.se/>

METavisi trycks i en upplaga på 6 000 ex, varav en del distribueras som bilaga i Haparandabladet en gång i månaden eller 6-8 gånger per år. METavisi etablerades 1983 och skriver på meänkieli och svenska. Tidskriften produceras av en frilansjournalist och verksamhetsledaren. Enstaka artiklar köps in vid behov. Ägare är Svenska Tornedalingarnas Riksförbund-Tornionlaaksoiset, STR-T. Målgruppen är meänkielitalare, tornedalingar och STR-T:s medlemmar. Tidningen belyser nyheter och händelser som berör meänkielitalande. METavisi finansieras genom prenumerationer och ett periodiskt tidskriftsstöd på 75 000 kr från Statens Kulturråd. Tidskriften finns också tillgänglig på webben.

Meänkieli

METavisi skriver på meänkieli, men artiklar har också utväxlats med norska Ruijan Kaiku, som skriver på kvänska. Bristande läskunnighet gör dock att tidskriften främst haft äldre läsare. För att öka tillgängligheten har tidskriften lämnat magasinformatet på 32 sidor och gjorts om till en bilaga på 4 sidor i Haparandabladet med modernare layout och tätare utgivning. Samarbetet var en följd av den kritik som Kulturrådet riktat mot METavisi och uppmaningen att tidskriften behövde förbättra sin kvalitet, tillgänglighet och distribution.

Tornedal.se

svenska <http://www.tornedal.se/> och på finska <http://www.tornionlaakso.com>

Tornedal.se är en fristående webbtidning som producerar nyheter på svenska och finska om händelser i svenska och finska Tornedalen, där webbtidningen har ett annat namn, Tornionlaakso.com. Webbtidningen har funnits online sedan 2009 och syftet är att få finska och svenska språken mer jämställda och öka intresset för vad som händer på andra sidan gränsen. Tornedal.se drivs av entreprenören Greger Toolanen med hjälp av olika frilansmedarbetare, som kan uppdatera webbtidningen varje dag hemifrån.

**SVENSKA
TORNE DALINGARS
RIKSFÖRBUND**

Gränsöverskridande tidningssamarbete på
meänkieli och samiska
-Meänkieliperspektivet

STR-T
Ida Brännström
2011-04-20

Innehållsförteckning	<u>Sid</u>
Sammanfattning	3
Bakgrund och inledning	3
KARTLÄGGNING AV EXISTERANDE MEDIER	4
Radio	4
• Barnsatsning på P4	
• Åsikter om media på meänkieli	
Tidning	6
• Haparandabladet	
• NSD	
• Metavisi	
• Tornedal.se	
• Ruijan Kaiku	
TV	8
• Fieteri och Kexi	
• ”Syns man så finns man”	
Ungdomar och media på meänkieli	9
• Media på meänkieli riktat mot unga	
• Enkätundersökning	
Slutord	12
Källor	12

Sammanfattning

Regeringen har tilldelat Sametinget att i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund, STR-T, kartlägga om det finns ett intresse för ett gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli och samiska. I dagsläget finns ingen dagstidning på meänkieli. Rapporten innehåller en kartläggning av existerande medier på meänkieli. Dessutom finns en enskild del om media på meänkieli för ungdomar. Ungdomar vill höra, läsa och lära sig sitt minoritetsspråk. Idag finns inget media för ungdomar riktat för just dem.

Bakgrund och inledning

Genom Sveriges ratificering av Europarådets europeiska stadga om landsdels- eller minoritetsspråk och Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter har finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska getts status som nationella minoritetsspråk. Finska, meänkieli och samiska har bland minoritetsspråken getts en särskild ställning eftersom de anses ha en historisk geografisk bas i Sverige. Detta innebär bl.a. att Sverige har åtagit sig att uppmuntra eller underlätta att minst en tidning grundas eller upprätthålls på dessa språk. Det finns en presstödsberättigad tidning i Sverige som ges ut på finska, men det finns ingen dagstidning på meänkieli eller samiska i Sverige. Sverige har åtagit sig att uppmuntra eller underlätta att minst en tidning grundas eller upprätthålls på bl.a. meänkieli och samiska.

Regeringen har gett Sametinget i uppdrag att genomföra en förstudie om förutsättningarna för gränsöverskridande tidningssamarbete på meänkieli och samiska. Uppdraget ska genomföras i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund (STR) i de delar som rör målgruppen tornedalingar.

I uppdraget ingår bl.a. att:

- kartlägga existerande medier i Finland, Norge och Sverige som riktar sig till målgruppen samer och tornedalingar,
- kartlägga behovet och intresset av tidningar på meänkieli och samiska samt möjligheterna till gränsöverskridande samarbeten inom sådan verksamhet,
- undersöka möjligheterna till ökad tillgänglighet genom ny teknik, exempelvis elektronisk distribution,
- redovisa de ekonomiska förutsättningarna och lämna förslag till hur arbetet med att få till stånd gränsöverskridande tidningssamarbeten på meänkieli och samiska bör läggas upp

Uppdraget ligger i linje med regeringens minoritetspolitiska strategi och ska ske i samråd med Svenska Tornedalingars Riksförbund. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 30 juni 2011.

Eftersom det här inte är ett tidigare forskat område så finns det få källor jag som skribent kan använda mig av. Därför är merparten av fakta inhämtat via muntliga källor som arbetar med media på meänkieli.

Rapportens syfte är att kartlägga existerande medier på meänkieli och att kartlägga behovet och intresset av tidningar på meänkieli samt möjligheter till gränsöverskridande tidningssamarbete.

KARTLÄGGNING AV EXISTERANDE MEDIER

Massmedier är de medier som når många människor, såsom TV, radio, tidningar och internet. Medier ska snabbt sprida nyheter och information till en stor mängd människor väldigt snabbt. Sveriges Television (SVT), Sveriges radio (SR) och utbildningsradio (UR) har ett sändningstillstånd.

Radio

I dagsläget finns ett radioprogram som produceras för Sveriges Radio P4. Programmet sänds på meänkieli från Pajala och heter ”Päiväntiima”. Ansvarig utgivare för programmet är Sisuradio. Programmets målgrupp är 50+ och sänds fyra gånger a 50 minuter i veckan.

”Päiväntiima” är ett omtyckt program som innehåller både inslag från samhället, och nyheter på meänkieli. För programmet finns det fyra anställda, varav tre är fysiskt placerade i Pajala medan en medarbetare finns placerad i Luleå. Tre av dessa medarbetare är över 60 år. Eftersom nästan hela redaktionen snart är pensionerade så behövs nya utbildade journalister, men idag är det inte så lätt att hitta utbildade journalister som dessutom kan meänkieli. Redaktionen för Päiväntiima sänder även ”Finnmix” varje fredag, programmets längd är en och en halv timme. Programmet går ut på att lyssnare ringer in och gratulerar bekanta samt önskar sig en låt. Språken brukar variera mellan meänkieli, finska och svenska.

Ofta relaterar många meänkieli med Pajala, vilket kan upplevas negativt. Mycket av innehållet i ”Päiväntiima” är från Pajala, ska språket spridas via radio måste även innehållet spegla ett större geografiskt område. Embryon till gränsöverskridande samarbete finns mellan redaktionerna för SR, YLE och NRK där redaktionerna använder varandra som resurser för olika typer av program. Detta är en självklarhet tack vare språkkunskapen.

Barnsatsning på P4

Sveriges Radio genomförde en specialsatsning för barnprogram på minoritetsspråken jiddisch, samiska, finska, romani och meänkieli under 2010. Programmet på meänkieli var uppdelat i fem program för barn med berättelser om märkliga, mystiska och magiska berättelser från det verkliga livet i Tornedalen, där fick bland annat barnen möta levande människor med övernaturliga gåvor. En ny omgång av program har sänts under våren 2011.

Åsikter om media på meänkieli, Karl-Axel Juntti, meänkieli-reporter, Sveriges Radio

Vi som jobbar med media på meänkieli upplever att språket tas emot väldigt olika. En del uppskattar det till fullo medan det finns andra som anser det lite "larvigt" att överhuvudtaget hålla på att svamla om att det här skulle vara ett eget språk.

Det är en ständig jakt att hitta personer som talar meänkieli och är villiga att tala i radion på meänkieli även om de har kunskap och i vardagen talar språket. Eftersom så få unga talar meänkieli är det extra svårt att hitta ungdomar till programmen.

Språket kan överleva, men ska det göra det måste räddningsarbetet börja på en gång. Skolornas roll är mycket viktig. Barnen måste i unga år få komma i kontakt med språket och börja använda det både muntligt och skriftligt. Språkets status måste också höjas. Det ska vara en merit i CV att kunna minoritetsspråk och borde också vara ett löneargument. Min egna uppfattning är också den att kommuner och offentliga myndigheter borde prioritera språkkunniga vid anställningar. Om inte något av detta görs kommer nog språket förmodligen tyna bort och dö ut. Det krävs också politiska insatser, beslutsfattare måste i varje läge värna om språket.

Mediafrågan är jag lite kluven inför. Visst skulle det vara önskvärt med media för unga på meänkieli men varifrån kommer skribenterna och reportrar om de inte skolats i språket. Etermedia är nog det som gäller en lång tid framöver och vi borde få in ungdomsprogram och egen TV-tid på meänkieli, precis som samerna har.

Tidning

För tillfället finns ingen dagstidning på meänkieli, vilket är en stor brist. Det som kan konstateras är i alla fall att det finns ett behov att ha en dagstidning på minoritetsspråket meänkieli. Tidningen skulle kunna vara upplagd på liknande sätt som Haparandabladet, där halva tidningen är på finska. I en ny dagstidning på meänkieli skulle hälften kunna vara översatt till svenska.

Haparandabladet

Chefredaktör och ansvarig utgivare för Haparandabladet Örjan Pekka uttalar sig om meänkielis synlighet i Haparandabladet:

På tisdagar skriver Bengt Pohjanen krönika på meänkieli (de vill säga en gång i veckan). En begränsning när det gäller att producera nyheter på meänkieli är att det finns få personer som är både journalister och meänkieli-kunniga i så hög grad att det räcker för att utöva skriftspråk. Intresset är starkt i vissa grupper, men antalet och storleken på dessa grupper är svåra att bedöma. Klart är dock att det är svårt att locka annonsörer, alltså finansiering, för nyhetsmedier på minoritetsspråk.

NSD

Ansvarig utgivare Anders Ivarsson på NSD uttalar sig om media på meänkieli:

Har tanken någonsin slagit dig att ha delar av NSD på meänkieli?

Ja, jag har umgåtts med tanken. Problemet är att jag som ansvarig utgivare måste kunna läsa och förstå språket för att kunna utöva mitt utgivarskap. Det är en fråga som skulle gå att lösa.

Skulle du vara intresserad av t.ex. en krönika på meänkieli?

Ja, jag har umgåtts med tanken. Problemet är att jag som ansvarig utgivare måste kunna läsa och förstå språket för att kunna utöva mitt utgivarskap. Där är frågan mer svårlöst.

Det finns en tidskrift som heter "METavisi" som är tvåspråkigt, både meänkieli och svenska. Tidningen arbetar för att bevara kulturen och språket. Kulturen är tornedalsk och språket är meänkieli. Tidningen finns i Haparandabladet en gång i månaden.

Metavisi

Metavisi är en tidning för meänkielitalare, tornedalingar och STR-T medlemmar. Tidningen ska belysa nyheter och händelser som berör meänkielitalande, tidningens innehåll är på meänkieli och svenska. Just nyhetsdelen behöver utvecklas, säger verksamhetsledaren Maja Mella. Tidningen trycks och distribueras med Haparandabladet, antalet nummer 2011 är sex till antalet och den totala tryckta upplagan är ca 6000 för varje utgåva. Tidningen finns också tillgänglig via webben på Haparandabladets hemsida och STR-Ts hemsida.

Tidningen har förändrats sedan starten på 1980-talet. Den nya och mer moderna tidningen omfattar fyra sidor istället för 32, den har en tätare utgivning från tidigare kvartalsvis och har gått från att vara av magasinsformat till tabloidformat. Tidningen har nu en mer effektiviserad produktion, de fasta kostnaderna har minimerats och produkten är under utveckling.

METavisi produceras av en frilansjournalist och verksamhetsledaren för närvarande, enstaka artiklar köps in vid behov. Frilansjournalistens arbete kan jämföras med en 25 procentig tjänst. Finansieringen sker via prenumeration och periodisk tidskriftsstöd á 75000 kr från Statens Kulturråd.

Målgruppen är framförallt meänkielitalare och myndigheter, åldern på läsarstrukturen är 50+, men verksamhetsledaren Maja Mella börjar se en generationsväxling bland de som läser METavisi. Ett intressantare innehåll och en annan formgivning samt distribution krävs för att attrahera en yngre målgrupp. Exempelvis är inte unga människor generellt sett intresserade av att läsa om forskning. STR-T genomför för närvarande en undersökning där medlemmar och prenumeranter får ge sina åsikter kring sina upplevelser av tidningen och om den ska förändras.

Hinder som STR-T upplever är framförallt av resurskaraktär, både ekonomiska och personella. Bland annat finns det inte nog många yngre skribenter som kan ta på sig uppgiften att skriva artiklar.

Tornedal.se

Tornedal.se är en fristående webbtidning som producerar nyheter på svenska och finska om händelser i svenska och finska Tornedalen. Webbtidningen har funnits online sedan 2009 och drivs av entreprenören Greger Toolanen

Ruijan Kaiku

Ruijan Kaiku är en nyhetstidning etablerad 1995 för kvener, norskinningar och finländare i Norge. Tidningen är trespråkig – norska, kvenska och finska. Även meänkieli och svenska förekommer i en del artiklar. Fördelningen av språken är i genomsnitt 50 % norska, 25 % kvenska och 25% finska. Redaktionen består av en journalist som också är redaktör. Tidningen utges var femte vecka och prenumeranter återfinns framförallt i Norge, Finland och Sverige. Ägare till Ruijan Kaikuu är Nordavis och Norske Kveners Förbund.

TV

Fieteri och Kexi

På SVT sänds ett barnprogram vid namn Fieteri och ett vuxenprogram vid namn Kexi. I produktionen av Fieteri och Kexi finns det två halvtidsanställningar.

Programtid Fieteri: 10 gånger 15 min/år.

Programtid Kexi: 3 gånger 30 min/år.

Följande uppgifter har Ahti Aasa lämnat som är redaktör för Fieteri. Han säger att tittarna varit väldigt positivt inställda till barnprogrammen. Redaktionen brukar få förfrågningar när programmen sänds, och om man kan köpa en cd med alla program. Barn och föräldrar brukar visa sin uppskattning.

Redaktionen ser att det är fler som kollar på deras program än antalet meänkielitalare, vilket tyder på att även svensktalande följer programmen. Trots att programmet fått mycket beröm så skulle redaktionen vilja producera program för ungdomar, men just den åldersgruppen är i vanliga fall också är svår att tillfredställa därför valde de att göra program för barn och vuxna.

SVT uppnår kraven i sändningstillstånd. De produceras alltså nog mycket program på meänkieli, när man ser på kraven. Men Ahti Aasa menar att det kanske är kraven som måste höjas. Det vill säga att kravet skulle vara att sända mer program på meänkieli. Ahti Aasa och Hasse Alatalo producerar det som beställs. Skulle de få fler beställningar på program så skulle de givetvis göra fler program säger han. Ahti Aasa menar att man måste definiera vad ett behov är. Ingen dör utan dessa program. Men många skulle uppskatta dem. Gruppen kanske inte är väldigt stor, men de som faktiskt påverkas av besluten har det betydelse för.

I Fieteri används lokala ungdomar och barn till programmen, att hitta dessa personer är inte lika lätt. Idag är det inte så många som kan meänkieli, som är unga och har en historia att berätta. Störst chans att hitta lämplig rollfigur är i Övertorneå menar Ahti Aasa.

”Syns man så finns man”

Det är samma med media på meänkieli. Får unga höra, se eller läsa något på meänkieli så upplevs det som accepterat, säger Ahti Aasa.

Drömmen för Ahti Aasa som är familjefar, redaktör och meänkielitalare att:

- Det skulle finnas barnprogram på meänkieli varje vecka.
- Det skulle finnas en redaktion på minst tio personer som tillsammans producerar tv på meänkieli.
- Få jobba med något som pågår hela tiden.
- Bli en kreativ massa.
- Blanda kompetenta personer.
- Sända och producera olika typer av program.

- Få tittare som får se bra program. Att de inte bara kollar just för att det är på meänkieli.

Embryo till gränsöverskridande samarbete mellan redaktioner kan skönjas då de program som SVT producerar på meänkieli har underställts den samiska redaktionen i Kiruna. Avsikten är att programmen på meänkieli ska få nya ideer från den samiska TV:n, som de senaste åren också gjorts i en nyare form.

Ungdomar och media på meänkieli

Det här kapitlet kommer att bygga mycket på mina egna åsikter vad gäller attityden hos unga och meänkieli. Jag pluggar själv till journalist och mitt egna journalistiska tänkande angående språkets överlevnad kan komma att synas i detta kapitel. Eftersom jag jobbat med den här typen av frågor i ett par år känner jag att jag har något att tillföra forskningen.

Medier på meänkieli riktat mot unga

I dagsläget finns ingen media på meänkieli riktad till ungdomar. Och för att förstå att ett språk dör utan unga behöver man inte vara ett geni för att förstå. Jag tror inte många unga lär sig att förstå att meänkieli är ett språk som ska användas även av dem. Media i samhället ger i alla fall inte de signalerna.

Media, tror jag som studerar till journalist, kan vara ett riktigt bra sätt att nå de unga i samhället, framförallt i Tornedalen. Tornedalingar brukar i vissa sammanhang ta mer tid på sig vad gäller utveckling, kan jag personligen uppleva.

Speciellt vad det gäller möjligheten att använda sitt minoritetsspråk. Och i detta fall tycker jag det är mycket märkligt att det fått gå så långt. Givetvis ska meänkieli även vara till för unga. Många ungdomar ser det som sitt tornedalsarv som de är stolta över. Men visst är det svårt att använda språket om det inte blir accepterat i samhället. Hade det varit accepterat idag så hade det funnits radio, tv och tidningar på språket för ungdomarna.

Det finns ett gammalt tankesätt som lever kvar hos många äldre. Många fick inte prata finska eller meänkieli i sin ungdom, för att det då ansågs som ett så kallat fult språk. Därför är det många föräldrar som inte lärt/lär sina barn språket. Det är väl i det stadiet det är i idag. Många har hört sina föräldrar och far- och morföräldrar prata språket. Så de brukar förstå det mesta, men har kanske svårt att själv uttrycka sig.

Därför är det nu ett måste att lyfta självförtroendet hos unga i Tornedalen, och peppa dem till att förstå att meänkieli inte är ett förbjudet språk. Idag är det ett minoritetsspråk och ska inte vara något att skämmas över.

I mina tidigare erfarenheter som journalist har jag upptäckt en trend. Många som är mellan ungefär 13-17 år förstår inte riktigt än vilken rikedom det är att kunna språket. I den åldern gäller det att vara som alla andra. Och när de sedan tar studenten och måste stå på sina egna ben så händer något. Då ångrar många att de inte lärt sig språket. Eller att de som ändå haft

det i sin barndom, och kan det som vuxen är stolt över det och förstår då vilken rikedom det är.

Jag kan ta mig själv som exempel. Min barndom har varit naturligt tvåspråkig, som jag brukar kalla det. Som i många andra familjer kommer min mamma från finska sidan och pappa från svenska. Idag är jag en 20-årig journaliststudent som har meänkieli att tacka för otroligt mycket. Under min tid på högstudiet i Övertorneå hamnade jag av en slump på SR i Pajala. Det var först då jag förstod. Meänkieli är en del av mig. Nu vill jag kunna vara den som kan inspirera unga och visa vilken förtur jag har haft bara för att jag kunnat språket. Och jag tror definitivt att framtiden ligger i händerna på oss unga vad gäller överlevnaden av språket.

Under min tid på SR i Pajala så har jag fått jobba mycket med ungdomsprojekt, givetvis på meänkieli. Jag sände olika radioprogram riktat till unga. Mot min stora förvåning så blev de mycket väl mottagna. Många pratade om programmen och tyckte nästan det var coolt. Meänkieli var kanske inte bara för mossiga gamla människor. Utan det kunde vara som vilket annat språk som helst. Min personliga mening är att allt handlar om hur man framställer något. Är det en ung person som driver fram ungdomsprojekt så vet den personen lite bättre vad som går hem hos unga.

Och just radio är ett sätt för de flesta att bygga på sig kunskap. I början förstår man ord. Sedan början man förstå sammanhang. Och resten går ganska snabbt. Är det upplagt lättsamt och roligt så tror jag att ungdomar uppskattar det. Att gå runt med pekpinne och ta fram alla fel är helt fel väg att gå.

Därför tyckte jag att det var ytterst viktigt att få fram vad unga tycker idag. Vad vill de? Bryr de sig eller har de bara gett upp? Är meänkieli bannlyst i deras liv? Hur tänker de?

Enkätundersökning

I en begränsad undersökning (enligt bifogad bilaga Enkätfrågor) på Gränsälvs gymnasiet i Övertorneå fick jag reda på följande. 82 enkätsvar ligger till grund för mina slutsatser, liknade resultat tror jag man skulle få även i Pajala och Haparanda.

41 stycken, det vill säga 50 procent, av de ungdomar mellan 15-20 år som svarade på enkäten kan meänkieli. Vissa i den bemärkelsen att de skulle förstå till exempel ett radio- eller tv-program på språket. Men de flesta har svarat att det är svårare att läsa på meänkieli. Men ett fåtal önskade sig även en ungdomstidning på meänkieli.

Av dessa 41 stycken så var det 9 stycken, alltså 22 procent som inte ville lyssna på ett ungdomsprogram på meänkieli om det skulle börja sändas. Bara av den anledningen att de inte lyssnar på radio. Och vad gäller unga och användning av radio så är den dålig. Kanske skulle man istället ha appar, i smartphones, så att de själva får lyssna när de vill, eller på webben. Att passa en tid då programmet sänds verkade vara ett problem hos majoriteten av ungdomarna.

Och de resterande 50 procent kunde inte språket. Trots sina brister i språket så ville 13 stycken, alltså 32 procent av dem ändå lyssna på ungdomsradio på meänkieli. En del ville lära sig språket. Medan andra gav förslag på att delar av programmet kanske kunde vara på svenska eller engelska. Så att de kan förstå delar och möjligen även lära sig meänkieli. Sedan var en ytterligare dragningskraft om programledare var från trakterna som förstod hur ett litet samhälle fungerar, och vad som intresserar unga.

Ämnen som ungdomarna har föreslagit för ungdomsmedia på meänkieli är följande:

- ”Något som berör unga”
- ”Lokalt, om Övertorneå och byar runt om”
- ”Skvaller och mode”
- ”Aktualiteter bland unga och ungdomsfrågor och problem”
- ”Ungdomsmusik”
- ”Kultur, bland annat om tornedalingar och samer”
- ”Sport”
- ”Nyheter, lokalt, inrikes och världen”
- ”Om ungas vardagsproblem”
- ”Språkskola”
- ”Resor, om människor i andra länder”
- ”Aktuella samhällsfrågor”

Andra citat som bör komma fram är följande:

-Vad skulle du vilja tas upp i media på meänkieli? (tv, radio och tidning)

1. ”Det skulle vara roligt med något som riktar sig mot ungdomar”, kvinna 17-18 år.
2. ”Intressant fakta, kanske tidning för ungdomar hade varit rätt bra, även fast det är svårare att läsa”, kvinna 17-18 år.
3. ”Jag vet inte riktigt. Kanske någon slags radio- eller tvprogram. Det är så svårt att läsa på finska. Vad som händer i samhället och världen.
4. ”Blanda olika språk. Så som meänkieli, svenska eller engelska. Frågor som berör oss och är aktuellt”, kvinna 15-16 år.
5. ”Jag vet inte riktigt. Men typ bara nå serier eller liknande så man kan lära sig mer”, kvinna 17-18 år.
6. ”Lokala frågor som rör saker och ting som försiggår i byarna”, man 17-18 år.
7. ”Jag har inte funderat på det men tv och radio”, man 17-18 år.
8. ”Vardagliga saker, det som tas upp på svenska”, kvinna 17-18 år.

I en samlad bedömning efter att gått igenom enkäterna är min mening mycket positiv. De glädde mig speciellt mycket att det var så pass många som kunde tänka sig att lyssna på radioprogram om det sändes ungdomsprogram på meänkieli.

Jag tror att man som producent av media måste tänka nytt. Media måste anpassas efter dem som lyssnar. Det måste finnas på webben, eller helst något ännu mer smidigt. Så att det kan lyssnas (om det gäller radio) när det passar dem själva.

Sedan tror jag det behövs unga förebilder som kan bevisa att det är ett språk de haft nytta av att kunna. Förebilder kan vara till exempel Marcus Fagervall eller kanske mig själv som verkligen behövt mitt språk.

Slutord

Det jag har kommit fram till är att det finns ett intresse för media på meänkieli. Viktigaste fokuset bör vara de ungas konsumtion av media om språket ska leva vidare, därför föreslår jag att det omgående tillsätts en utredning som kartlägger unga människors konsumtion av media för att språket meänkieli ska leva vidare.

Källor

Ahti Aasa, redaktör *Fieteri*

Anders Ivarsson, ansvarig utgivare *NSD*

Elever vid Gränsälvgymnasiet, Övertorneå

Karl-Axel Juntti, reporter *Sveriges Radio, Päiväntiima*

Maja Mella, verksamhetsledare STR-T och redaktionsgruppen för *Metavisi*

Ruijan Kaiku, <http://www.ruijan-kaiku.no/page.jsp?id=3>

Sveriges Radio, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1017&artikel=4213066>

Örjan Pekka, chefredaktör och ansvarig utgivare *Haparandabladet*

Statens offentliga utredningar 2012

Kronologisk förteckning

1. Tre blir två! Två nya myndigheter inom utbildningsområdet. U.
2. Framtidens högkostnadsskydd i vården. S.
3. Skatteincitament för riskkapital. Fi.
4. Kompletterande regler om personuppgiftsbehandling på det arbetsmarknadspolitiska området. A.
5. Högskolornas föreskrifter. U.
6. Åtgärder mot fusk och felaktigheter med assistansersättning. S.
7. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2012 – långsiktig säkerhet, haverier och global utblick. M.
8. Skadeståndsansvar och försäkringsplikt vid sjötransporter – Atenförordningen och försäkringsdirektivet i svensk rätt. Ju.
9. Förmån och fälla – nyanländas uttag av föräldrapenning. A.
10. Läsarnas marknad, marknadens läsare – en forskningsantologi. Ku.
11. Snabbare betalningar. Ju.
12. Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud. Ju.
13. En sammanhållen svensk polis. Ju.
14. Ekonomiskt värde och samhällsnytta – förslag till en ny statlig ägarförvaltning. Fi.
15. Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning. M.
16. Att angöra en kulturbrygga – för stöd till nyskapande kultur. Ku.
17. Psykiatrin och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd. S.
18. Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. – den mjuka infrastrukturen på väg. N.
19. Nationella patent på engelska? N.
20. Kvalitetssäkring av forskning och utveckling vid statliga myndigheter. U.
21. Här finns mer att hämta – it-användningen i småföretag. N.
22. Mål för rovdjuren. M.
23. Mindre våld för pengarna. Ku.
24. Likvärdig utbildning – riksrekryterande gymnasial utbildning för vissa ungdomar med funktionsnedsättning. U.
25. Enklare för privatpersoner att hyra ut sin bostad med bostadsrätt eller äganderätt. S.
26. En ny brottsskadelag. Ju.
27. Färdplan för framtiden – en utvecklad flygtrafiktjänst. N.
28. Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre. S.
29. Sveriges möjligheter att ta emot internationellt stöd vid kriser och allvarliga händelser i fredstid. Fö.
30. Vital kommunal demokrati. Fi.
31. Sänkta trösklar – högt i tak Arbete, utveckling, trygghet. A.
32. Upphandlingsstödet framtid. S.
33. Gör det enklare! S.
34. Nya påföljder + kort presentation. Ju.
35. Stärkt skydd mot tvångsåktenskap och barnåktenskap. Ju.
36. Registerdata för forskning. Fi.
37. Kulturmiljöarbete i en ny tid. Ku.
38. Minska riskerna med farliga ämnen! Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö. M.
39. Vägar till förbättrad produktivitet och innovationsgrad i anläggningsbranschen + Bilagedel. N.
40. Innovationsstödande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – en preliminär delrapport. U.
41. Innovationsstödande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – slutbetänkande. U.

42. Bättre behörighetskontroll. Ändringar i förordningen (2006:196) om register över hälso- och sjukvårdspersonal. S.
43. Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd. Ju.
44. Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott. Ju.
45. Kvinnor och barn i rättens gränsland. U.
46. Dammsäkerhet. Tydliga regler och effektiv tillsyn. N.
47. Harmoniserat inkomstbegrepp. Möjligheter att använda månadsuppgifter i social- och arbetslöshetsförsäkringarna. S.
48. Maritim samverkan. Fö.
49. Tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. Genomförande av EU:s tolknings- och översättningsdirektiv. Ju.
50. Nystartszoner. Fi
51. Utvärdering av IPRED-lagstiftningen. Ju.
52. Bostadstaxering – avveckling eller förenkling. Fi.
53. AP-fonderna i pensionssystemet – effektivare förvaltning av pensionsreserven. Fi.
54. Återvinning av fartyg – underlag för ratificering av Hong Kongkonventionen. N.
55. En översyn av tryck- och yttrandefriheten. Del 1 och 2. Ju
56. Mot det hållbara samhället – resurseffektiv avfallshantering. M.
57. Tydligare regler om fri rörlighet för EES-medborgare och deras familjemedlemmar. Ju.
58. Stöd till dagstidningar på samiska och meänkieli. Ku.

Statens offentliga utredningar 2012

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Skadeståndsansvar och försäkringsplikt vid sjötransporter – Atenförordningen och försäkringsdirektivet i svensk rätt. [8]
- Snabbare betalningar. [11]
- Penningtvätt – kriminalisering, förverkande och dispositionsförbud. [12]
- En sammanhållen svensk polis. [13]
- En ny brottskadelag. [26]
- Nya påföljder + kort presentation. [34]
- Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. [35]
- Konsumenten i centrum – ett framtida konsumentstöd. [43]
- Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott. [44]
- Tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. Genomförande av EU:s tolknings- och översättningsdirektiv. [49]
- Utvärdering av IPRED-lagstiftningen. [51]
- En översyn av tryck- och yttrandefriheten. Del 1 och 2. [55]
- Tydligare regler om fri rörlighet för EES-medborgare och deras familjemedlemmar. [57]

Försvarsdepartementet

- Sveriges möjligheter att ta emot internationellt stöd vid kriser och allvarliga händelser i fredstid. [29]
- Maritim samverkan. [48]

Socialdepartementet

- Framtidens högkostnadsskydd i vården. [2]
- Åtgärder mot fusk och felaktigheter med assistansersättning. [6]
- Psykiatri och lagen – tvångsvård, straffansvar och samhällsskydd. [17]
- Enklare för privatpersoner att hyra ut sin bostad med bostadsrätt eller äganderätt. [25]
- Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre. [28]

- Upphandlingsstödet framtid. [32]
- Gör det enklare! [33]
- Bättre behörighetskontroll. Ändringar i förordningen (2006:196) om register över hälso- och sjukvårdspersonal. [42]
- Harmoniserat inkomstbegrepp. Möjligheter att använda månadsuppgifter i social- och arbetslöshetsförsäkringarna. [47]

Finansdepartementet

- Skatteincitament för riskkapital. [3]
- Ekonomiskt värde och samhällsnytta – förslag till en ny statlig ägarförvaltning. [14]
- Vital kommunal demokrati. [30]
- Registerdata för forskning. [36]
- Nystartszoner. [50]
- Bostadstaxering – avveckling eller förenkling. [52]
- AP-fonderna i pensionssystemet – effektivare förvaltning av pensionsreserven. [53]

Utbildningsdepartementet

- Tre blir två! Två nya myndigheter inom utbildningsområdet. [1]
- Högskolornas föreskrifter. [5]
- Kvalitetssäkring av forskning och utveckling vid statliga myndigheter. [20]
- Likvärdig utbildning – riksrekryterande gymnasial utbildning för vissa ungdomar med funktionsnedsättning. [24]
- Innovationsstödjande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – en preliminär delrapport. [40]
- Innovationsstödjande verksamheter vid universitet och högskolor: Kartläggning, analys och förslag till förbättringar – slutbetänkande. [41]
- Kvinnor och barn i rättens gränsland. [45]

Miljödepartementet

- Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2012 – långsiktig säkerhet, haverier och global utblick. [7]
- Plan för framtagandet av en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning. [15]
- Mål för rovdjuren. [22]
- Minska riskerna med farliga ämnen! Strategi för Sveriges arbete för en giftfri miljö. [38]
- Mot det hållbara samhället – resurseffektiv avfallshantering. [56]

Näringsdepartementet

- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – den mjuka infrastrukturen på väg. [18]
- Nationella patent på engelska? [19]
- Här finns mer att hämta – it-användningen i småföretag. [21]
- Färdplan för framtiden – en utvecklad flygtrafiktjänst. [27]
- Vägar till förbättrad produktivitet och innovationsgrad i anläggningsbranschen + Bilagedel. [39]
- Dammsäkerhet – Tydliga regler och effektiv tillsyn. [46]
- Återvinning av fartyg – underlag för ratificering av Hong Kong-konventionen. [54]

Kulturdepartementet

- Läsarnas marknad, marknadens läsare – en forskningsantologi. [10]
- Att angöra en kulturbygga – för stöd till nyskapande kultur. [16]
- Mindre våld för pengarna. [23]
- Kulturmiljöarbete i en ny tid. [37]
- Stöd till dagstidningar på samiska och meänkieli. [58]

Arbetsmarknadsdepartementet

- Kompletterande regler om personuppgiftsbehandling på det arbetsmarknadspolitiska området. [4]
- Förmån och fälla – nyanländas uttag av föräldrapenning. [9]
- Sänkta trösklar – högt i tak – Arbete, utveckling, trygghet. [31]